

Archeologienota : Uitbreiding woonzorgcentrum Meredal, Erpe-Mere, Vijverstraat 38, Oost- Vlaanderen

Robby Vervoort (red.)
Freelance Senior Archeoloog
Borgerhout, oktober 2016

Elly N.A. Heirbaut (LARes)
Rozenlaan 15
2980 Halle-Zoersel

Titel

Archeologienota:
Uitbreiding woon- zorgcentrum Meredal,
Erpe- Mere, Vijverstraat 38,
Oost-Vlaanderen

Inhoudelijke redactie

Robby Vervoort

Auteur

Elly N.A. Heirbaut (LARes)
Rozenlaan 15
2980 Halle-Zoersel

Kaarten

Robby Vervoort

Opdrachtgever

Vzw Meredal

Projectcode

2016I102
2017A58

Plaats en datum van uitgave

Borgerhout, januari 2017

Reeks

RVFSA-Rapport

Inhoud

1. Technische fiche/administratieve gegevens	4
2. Inleiding	7
2.1. Methodiek van het onderzoek	8
2.2. Beschrijving van de geplande werkzaamheden	9
2.2.1. Bestaande gebouwen	9
2.2.2. De nieuwbouw	10
2.3. Archeologische voorkennis	21
3. Archeologisch bureauonderzoek/assessment	21
3.1. Korte historische schets <i>J.M. Nicasie</i>	21
3.2. Landschappelijk booronderzoek	22
3.2. Cartografische bronnen/luchtfoto's	23
3.2.1. Fricxkaart (1712)	23
3.2.2. Ferrariskaart (1771-1778)	24
3.2.3. Atlas der Buurtwegen (1841)	25
3.2.4. Topografische kaart Vandermaelen (1846-1854)	26
3.2.5. Plan Popp (1842-1879)	27
3.2.6. Luchtfoto 1971	28
3.2.7. Luchtfoto 1979-1990	29
3.2.8. Luchtfoto 2005-2007	29
3.2.9 Luchtfoto 2013-2015	30
3.2.10 Topografische kaarten NGI	30
3.3. Geomorfologie en bodem	31
3.3.1. Bodemkaart van Vlaanderen	32
3.3.2. Bodemerosiekaart	33
3.3.3 Bodemgebruikskaart	34
3.3.4 Tertiair en quartair geologische kaart	35
3.4. Archeologische bronnen (CAI)	37
3.5. Overige wetenschappelijke inventarissen	43
3.6. Huidig gebruik projectgebied en impact op het bodemarchief	43
3.7. Impact geplande werken	43
4. Synthese bureauonderzoek en onderzoeksvragen	44
4.1. Synthese gespecialiseerd publiek en beantwoording onderzoeksvragen	44
4.2. Samenvatting niet gespecialiseerd publiek	49
5. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied	49

6.	Bibliografie.....	50
6.1.	Online bronnen.....	50
6.2.	Literatuur.....	50
7.	Lijst figuren en bijlagen deel 1.....	52
7.1.	Lijst figuren.....	52
7.2.	Lijst bijlagen.....	53
II.1.	Beschrijvend gedeelte	54
II.1.1.	Technische Fiche	54
II.1.2.	Archeologische voorkennis	58
II.1.3.	Vraagstelling.....	60
II.1.4.	Werkwijze en strategie.....	62
II.2.	Assessmentrapport	65
II.2.1.	Methoden, technieken en criteria bij het assessmentrapport	65
II.2.2.	Assessment vondsten.....	66
II.2.3.	Assessment stalen	68
II.2.4.	Assessment conservatie	68
II.2.5.	Assessment sporen.....	68
II.2.6.	Assessment onderzocht gebied.....	73
II.2.6.1.	Onderzoeksvragen.....	74

1. Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site

Meredal

Ligging

Oost-Vlaanderen, Erpe-Mere,
Vijverstraat 38

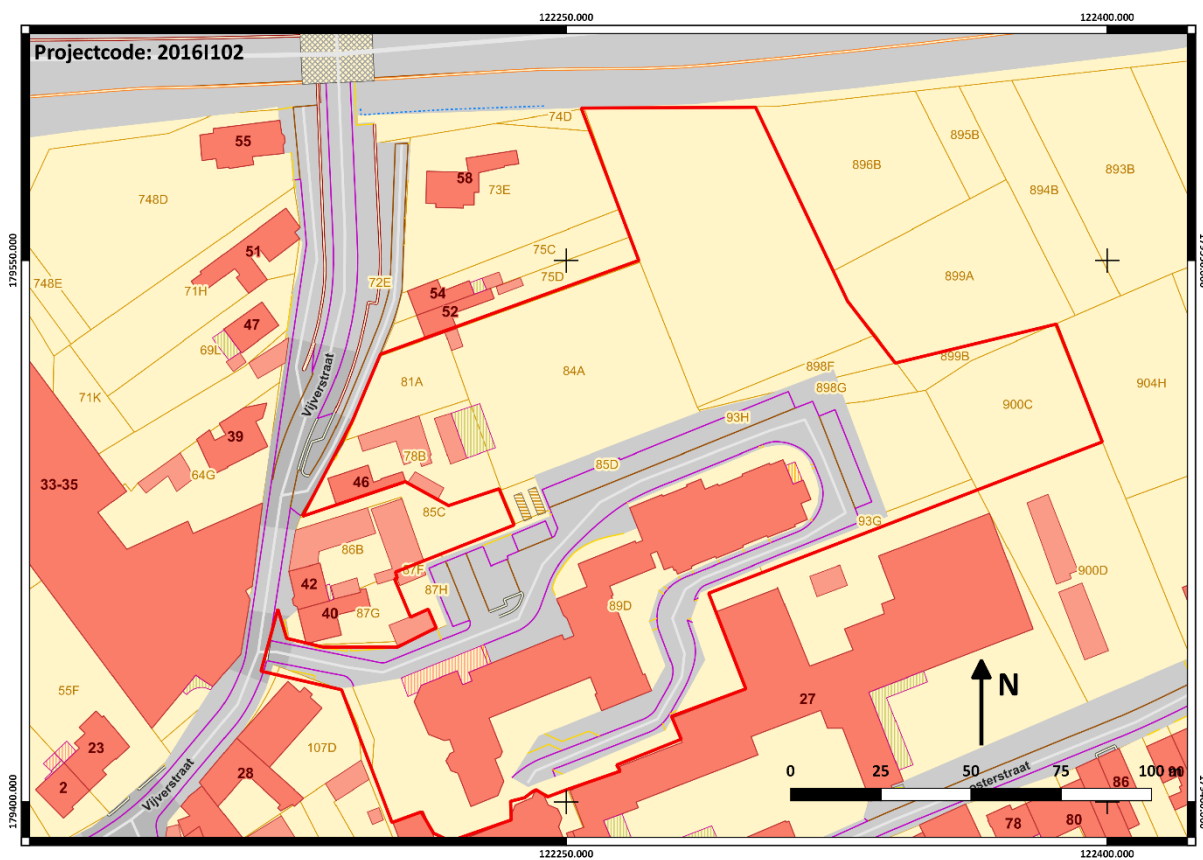
Kadastrale gegevens

Erpe - Mere: 1ste Afdeling Sectie C
Perceelnummers: 898e, 898f, 898g, 899b, 900c
2de Afdeling Sectie B
Perceelnummers: 72e, 78b, 81a, 84a, 85d, 87f, 87h,
89d, 93g, 93h

Bounding Box

X 122254,8 Y 179591,6
X 122270,5 Y 179549,4

X 122197,9 Y 179524,4
X 122166,5 Y 179436,6
X 122205,2 Y 179386,5
X 122300,4 Y 179428,7
X 122291,1 Y 179457,7
X 122399,0 Y 179499,4
X 122386,3 Y 179532,7
X 122341,6 Y 179522,4
X 122303,8 Y 179593,1

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied¹

Onderzoek

Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek

Projectcode

2016I102

Opdrachtgever

Vzw Meredal

¹ www.geo.onroenderfgoed.be

Contactpersoon opdrachtgever

De heer Geert Hermans

Uitvoerder

Elly N.A. Heirbaut (LAREs, OE/ERK/Archeoloog/2016/00162), onder regie van Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Research & Consultancy.

Erkend archeoloog

Robby Vervoort OE/ERK/Archeoloog/2016/00126

Nummer wettelijk depot

Niet van toepassing

Termijn

12 september - 5 oktober

Geplande ingreep

Sloop bestaande bebouwing (hoeve) en uitbreiding woon- zorgcentrum (aanleggen wegenis, nutsleidingen, verharde parkings, optrekken nieuwe gebouwen)

Geldende wetgeving en voorwaarden

Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000m² of meer en de bodemingrepen bedragen minstens 1000 m², zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en is gelegen buiten een zone waarop lagere oppervlaktecriteria van toepassing zijn.

Randvoorwaarden

Een gedeelte van het terrein is niet toegankelijk omwille van de huidige bebouwing, deze wordt pas gesloopt na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning.

Doelstelling

Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek, booronderzoek en proefsleuvenonderzoek) na te gaan

wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.

Vraagstelling bureauonderzoek

- Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied (**onderzoeksvraag 1**)?
- Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied (**onderzoeksvraag 2**)?
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein (**onderzoeksvraag 3**)?
- Wat is de impact van de geplande werken (**onderzoeksvraag 4**)?
- Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op (**onderzoeksvraag 5**)?

Thesaurus

Archeologienota, bureauonderzoek, proefsleuvenonderzoek

2. Inleiding

Het projectgebied ligt in Erpe-Mere, aan de Vijverstraat 38. Het gaat om het terrein waarop het verpleeghuis Meredal gelegen is, ten noordoosten van de dorpskern van Erpe-Mere. Dit verpleeghuis zal uitgebreid worden, waarbij de huidige bebouwing op de belendende percelen gesloopt zal worden. Op het moment van het indienen van het dossier voor de stedenbouwkundige vergunning is deze bebouwing nog niet gesloopt.

Het doel van dit archeologisch vooronderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunning.

Het bureauonderzoek (projectcode 2016I102) vormt het eerste deel van deze archeologienota en werd uitgevoerd onder regie van een erkend archeoloog, conform de Code van Goede Praktijk. Tijdens dit bureauonderzoek is nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden. De gehanteerde methodiek is beschreven in paragraaf 2.1. In paragraaf 2.2 wordt ingegaan op de geplande werkzaamheden. Hierbij is van groot belang dat duidelijk wordt in hoeverre de werken impact zullen hebben op het (eventueel aanwezige) bodemarchief.

Hoofdstuk 3 vormt de weerslag van de resultaten van het bureauonderzoek (*assessment*), gebaseerd op een exhaustieve studie van het beschikbare kaartmateriaal, de historische en archeologische bronnen. In dit hoofdstuk wordt geëvalueerd wat de archeologische potentie van het plangebied is. In hoofdstuk 4 en 5 wordt een synthese gevormd op basis van het *assessment*, waarin de onderzoeksvragen beantwoord worden, en wordt ook geïnformeerd over de eventuele kennisvermeerdering die het plangebied kan opleveren. Verder wordt nagegaan in hoeverre de eventuele archeologische en cultuurhistorische waarden aangetast kunnen/zullen worden door de geplande werkzaamheden. Het eerste deel wordt afgesloten met de bibliografie en bijlagen.

In het tweede deel wordt het uitgevoerde archeologische vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuvenonderzoek, projectcode 2017A58) beschreven. Ook dit onderdeel begint met de administratieve gegevens en een bespreken van de methodiek van het veldwerk. Dan volgt een *assessment*-rapport van de resultaten van het veldwerk, waarbij sporen en vondsten beschreven worden. Dit onderdeel sluit af met het beantwoorden van de onderzoeksvragen die op basis van het bureauonderzoek zijn opgesteld.

Het laatste deel omvat een gemotiveerd en onderbouwd programma van maatregelen omtrent een eventueel vervolgtraject.

2.1. Methodiek van het onderzoek

Om na te gaan of er archeologische en cultuurhistorische waarden in het plangebied aanwezig zijn en om een antwoord te kunnen geven op de geformuleerde vraagstellingen, is een bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn verschillende soorten bronnen geraadpleegd, die in hoofdstuk 3 besproken zullen worden. De meeste bronnen zijn online beschikbaar gesteld door de Vlaamse Overheid. Aangezien het projectgebied gelegen is in een zone die gekenmerkt wordt door een lage bebouwingdensiteit in het verleden, is extra aandacht besteed aan de relatie van het projectgebied met het landschap en de ruimere omgeving.

Hoe de landschapshistoriek van het projectgebied zich heeft ontwikkeld is onderzocht op basis van de online databases van Geopunt Vlaanderen (www.geopunt.be) en de Databank Ondergrond Vlaanderen (www.dov.vlaanderen.be). Hierbij zijn de volgende kaarten geraadpleegd: bodemkaart, bodemgebruikskaart, erosiegevoeligheidskaart, tertiair geologische kaart en quartair geologische kaart.

Daarnaast zijn verschillende historische kaarten geraadpleegd om een beeld te krijgen van de historische ontwikkeling van het plangebied. De gegeorefereerde kaarten kunnen geraadpleegd worden op het online Geoportaal Onroerend Erfgoed (www.geo.onroerenderfgoed.be). Het betreft de kaart van Fricx (1712), de kaart van de Ferraris (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de kaart van Vandermaelen (1846-1854) en van Popp (1842-1879). Tevens zijn enkele 20ste- en 21ste-

eeuwse luchtfoto's geraadpleegd op dezelfde website. De bedoeling hiervan was inzicht te krijgen op de ontwikkeling van het projectgebied en de ruimere omgeving in recente tijden.

Verder is het bij een archeologische waardering van een plangebied van groot belang te achterhalen of er zich in en nabij het plangebied archeologische resten in de ondergrond (kunnen) bevinden. Om dit te kunnen bepalen, zijn de online beschikbare gegevens geanalyseerd. Hierbij is in eerste instantie de database van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI; www.cai.onroerenderfgoed.be) bevestigd. De ingevoerde locaties zijn enerzijds op basis van cartografische, literaire en toponomische bronnen geselecteerd en anderzijds op basis van waarnemingen op het terrein (vondstmeldingen, veldprospecties, prospecties met ingreep in de bodem, archeologisch onderzoek). Hierbij moet opgemerkt worden dat de CAI niet volledig is en geen garantie biedt op de aan- of afwezigheid van een eventuele archeologische site. Ook is www.inventaris.onroerenderfgoed.be geraadpleegd voor het plangebied en de ruimere omgeving.

Tenslotte is door de opdrachtgever in een eerder stadium ook al opdracht gegeven voor een landschappelijke studie (booronderzoek). De resultaten hiervan zijn ook beschikbaar gesteld voor het bureauonderzoek en zullen ook in hoofdstuk 3 besproken worden.

Naast het onderzoek naar de historische ontwikkeling van het gebied en de reeds gekarteerde archeologische vindplaatsen, dienen ook de geplande werkzaamheden en de bijgaande verstoringen in kaart gebracht te worden. Dit is gebeurd op basis van de plannen en schetsen die de opdrachtgever ter beschikking heeft gesteld (hoofdstuk 2). Hiertoe behoren de plannen van de bestaande bebouwing en de bouwtekeningen van het te realiseren project. Deze gegevens dienden als basis voor het maken van het analysekaartje waarop de geplande zware bodemingrepen zijn aangegeven (fig.4).

Op basis van alle beschikbare gegevens is tenslotte een conclusie getrokken omtrent de kans op de aanwezigheid van archeologisch erfgoed met een groot potentieel tot kennisvermeerdering, en de eventuele gaafheid van een al dan niet aanwezige archeologische site (hoofdstuk 4 en 5).

2.2. Beschrijving van de geplande werkzaamheden

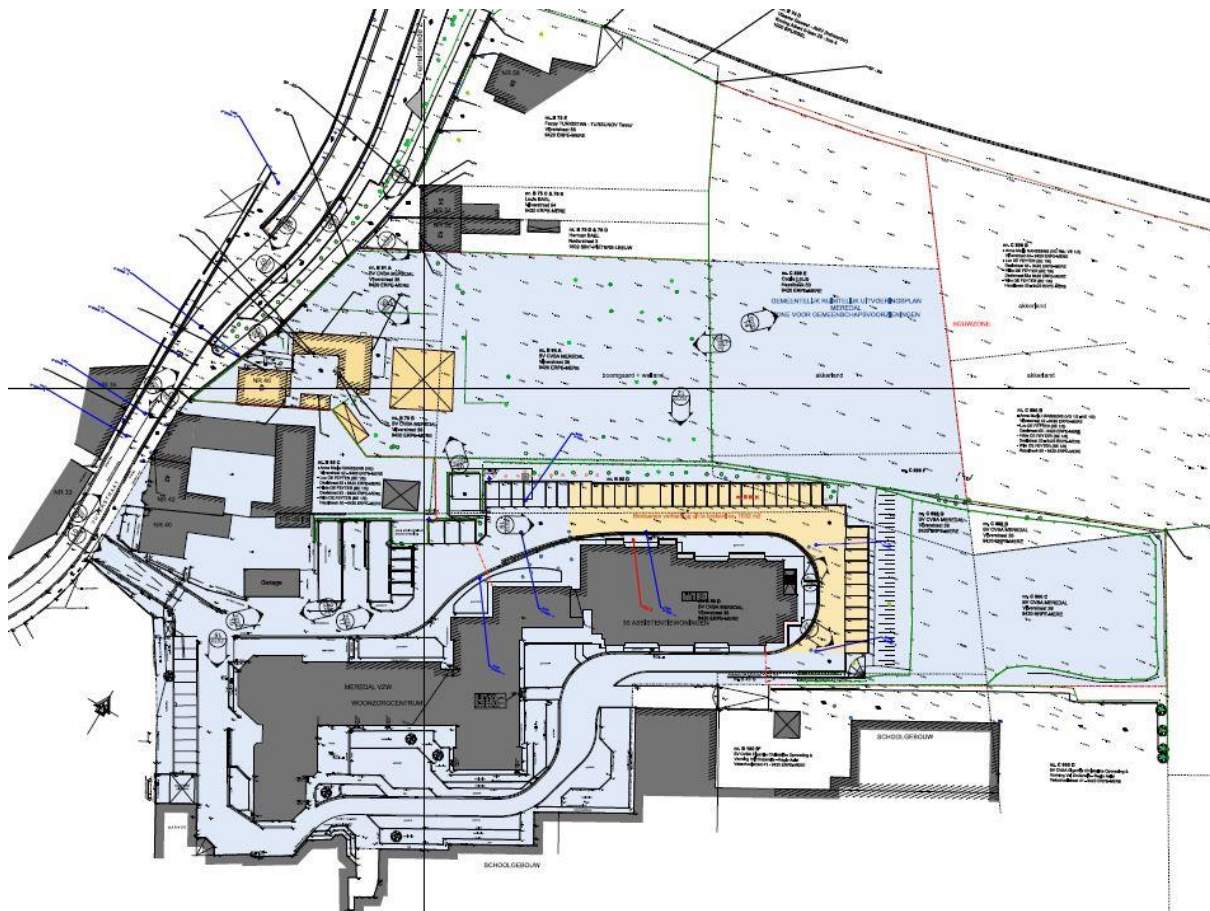
2.2.1. Bestaande gebouwen

Het terrein dat herontwikkeld gaat worden, ligt aan de Vijverstraat in Erpe-Mere. Het huidige gebouw van het woonzorgcentrum, waar in 2012 al een uitbreiding is bijgebouwd bestaande uit o.a. 30 aanleunflats, zal geïncorporeerd worden in een groter complex dat in de komende vijf jaar gerealiseerd zal worden.

Bij het huidige complex horen ook enkele parkeerplaatsen:

- ter hoogte van het huidige gebouw, langs de huidige toegangsweg, liggen 12 parkeerplaatsen;
- ter hoogte van het nieuwe inkomplein (zie paragraaf 2.2.2) ligt een grote parkeerplaats (14

parkeerplaatsen).

Figuur 2: Bestaande inplanting (RUP: lichtblauw; te slopen: beige)

De uitbreiding die gerealiseerd zal worden, bevindt zich voornamelijk ten noorden van het huidige zorgcomplex. De concrete plannen zijn weergegeven in figuur 3. Hieruit blijkt dat de gebouwen van het perceel met huisnummer 46 (woningen en bijgebouwen) en de bestaande verharding aan de noord- en oostkant van de in 2012 gebouwde aanleunflats gesloopt zullen worden.

Hoewel er geen zicht is op de aan- of afwezigheid van kelders bij de woningen, kan aangenomen worden dat bij het bouwen van deze gebouwen de bodem al enigszins verstoord is geworden. Tot op welke diepte kan vooralsnog niet achterhaald worden, hiervoor zijn deze terreinen nog niet toegankelijk.

Voor het realiseren van de genoemde verharding is de bodem reeds afgegraven tot een vermoedelijke diepte van ca. 40 tot 50 cm in functie van het aanleggen van een fundering voor deze verharding die als parkeerplaats wordt gebruikt.

2.2.2. De nieuwbouw

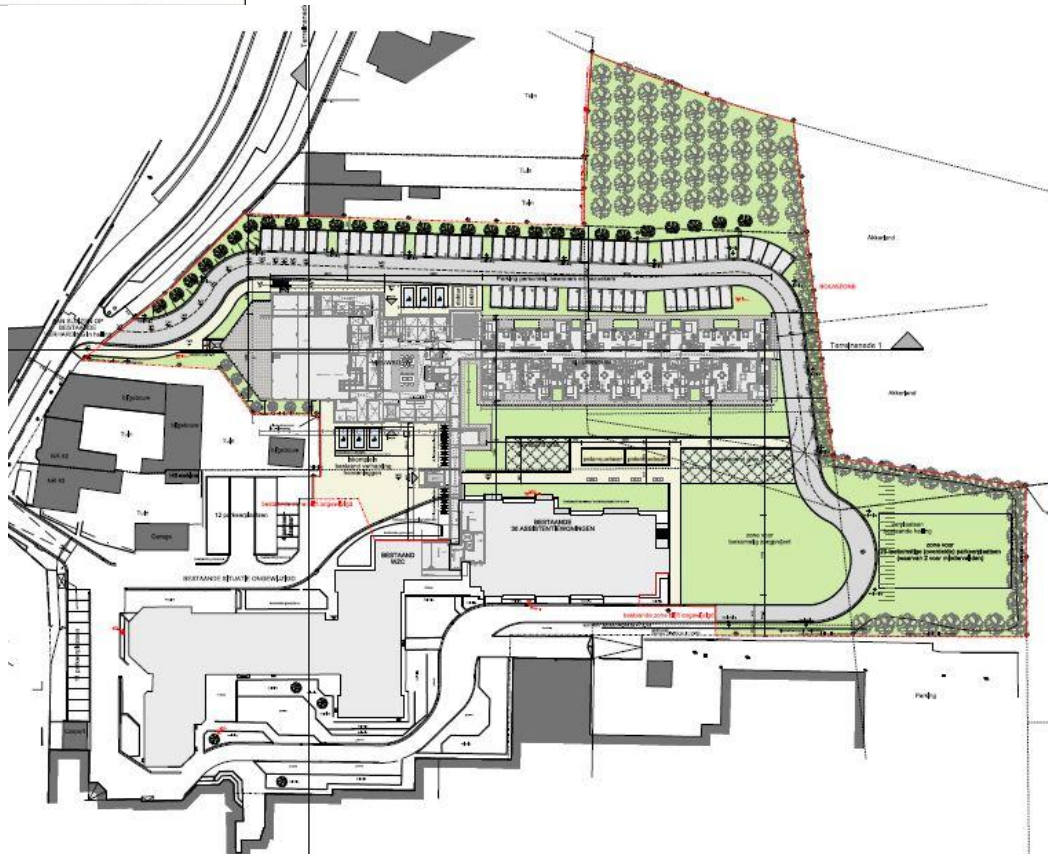
De uitbreiding zal bestaan uit nog eens 50 extra aanleunflats, die op het terrein waar heden de boomgaard van boerderij Schockaert gelegen is zullen worden gebouwd. Om dit te kunnen

bewerkstelligen, is in 2015 een RUP goedgekeurd waardoor de bestemming van de grond omgevormd kon worden van landbouwgebied naar woonzone (fig. 2)². Naast de uitbreiding met aanleunflats zullen ook nog een nieuw inkomgebouw, een gebouw met daarin een cafetaria, een sociaal restaurant en verschillende polyvalente zalen (in dit gebouw zijn ook de 50 flats ondergebracht), een nieuwe ontsluitingsweg met bijhorende parkeerplaatsen, en een groene parkzone met voetpaden, petanquebanen en zitbanken aangelegd worden. Daarenboven zal een bestaande woning met bijhorende stallen, schuren etc. gesloopt worden, en zullen enkele alleenstaande bomen en struiken gerooid worden. De uitbreiding omvat niet de percelen van de huisnummers 40 en 42. Aan de bestaande situatie van het zorgcentrum zal ook niets veranderen.

Zoals reeds aangestipt, zal de uitvoering van het totale project in fasen verlopen. Van belang zijn fasen III en IV. Fase III zal bestaan uit het optrekken van de verbindingsgang tussen het bestaande woonzorgcentrum en de op te richten 42 flats met polyvalente zaal en administratie in het noordelijke deel van het terrein. Ten oosten van het terrein, grenzend aan de 30 aanleunflats, biedt een zone nog mogelijkheden voor een toekomstig zorgproject (fig. 3). Hiervoor zijn op dit moment nog geen plannen gemaakt. Dit is fase IV. Ook de hier gelegen parkeerplaats met 24 plaatsen, waarvoor nog niet bekend is hoe dit gerealiseerd zal worden, behoort tot deze fase.

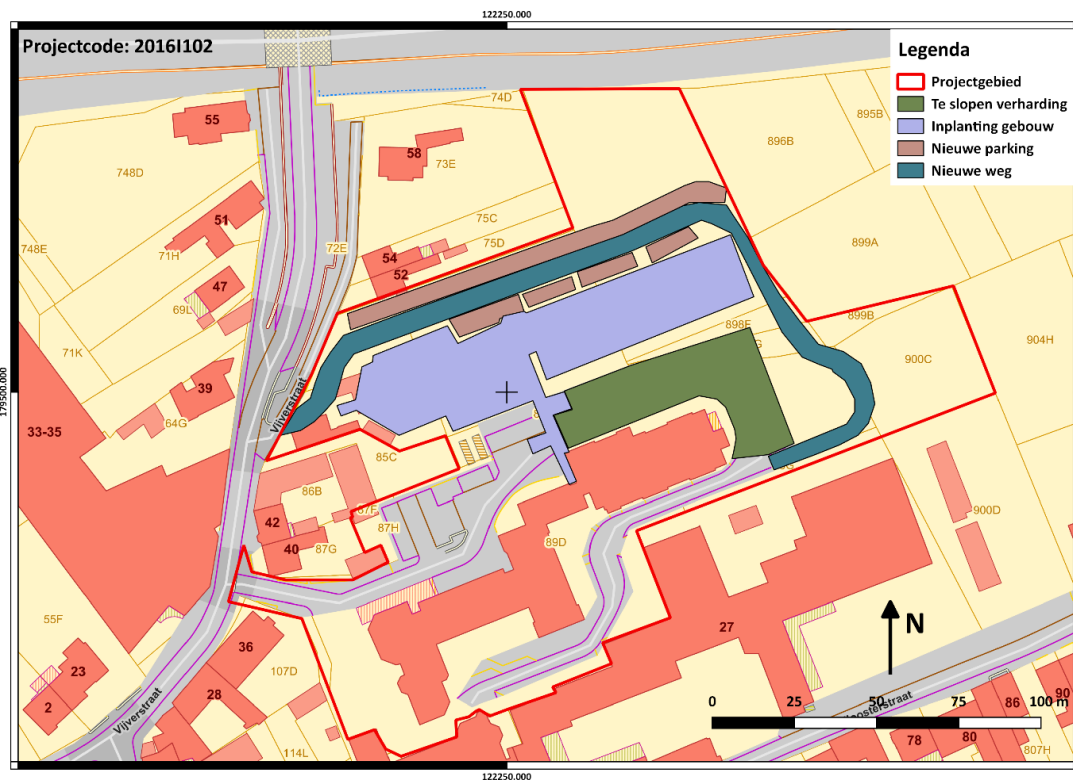
De werken zijn uitgebreid en complex. Om die reden is het geheel per fase (zie hierboven) opgesplitst in verschillende onderdelen – dit om het lezen te vergemakkelijken en het overzicht te kunnen blijven behouden. Om de gegevens ook inzichtelijk en onderling vergelijkbaar te maken, is er hier en daar voor gekozen om de data in tabellen te zetten, zodat in één oogopslag duidelijk wordt wat de impact van de werken is. Gezien het feit dat het terrein niet vlak is maar geaccidenteerd, is het ook van belang telkens aan te geven of er sprake is van verdieping of ophoging van het terrein. De grondverstorende werken zullen gedetailleerd besproken worden. Niet van alle onderdelen van de geplande werken zijn op dit moment detailtekeningen/snedes beschikbaar, zoals bijvoorbeeld de regenwaterputten en septische putten. Als onderdeel van het grotere plan, waarvan nu al gezegd kan worden dat het in zijn geheel een grote impact zal hebben op de bestaande bodem, komen deze relatief kleinschalige werken er ook bij.

² Gemeentelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan Meredal. Verordenende voorschriften. Gemeente Erpe-Mere, Projectnummer BD0113000683 (januari 2015).

Figuur 3: Toekomstige inplanting

2.2.2.1. Fase III

Figuur 4: Overzicht belangrijkste bodemingrepen

2.2.2.1.1 Sloopwerkzaamheden

Om het terrein toegankelijk te maken voor de geplande nieuwbouw dient de bestaande bebouwing nog gesloopt te worden. Het gaat om de gebouwen van het perceel met huisnummer 46 (woning en bijgebouwen) en de bestaande verharding aan de noord- en oostkant van de in 2012 gebouwde 30 aanleunflats (fig. 2: beige).

2.2.2.1.2 Nieuwe inrit en toegangsweg

Om het hele woonzorgcomplex op een goede manier te kunnen ontsluiten, volstaat de huidige inrit ter hoogte van huisnummer 40 niet meer. Hierom zal aan de noordkant van het complex een nieuwe inrit en toegangsweg aangelegd worden. Deze weg, die 6 m breed zal zijn, zal vanaf de Vijverstraat in oostelijke richting lopen tot aan de oostkant van het terrein van het woonzorgcentrum. Daar buigt hij af in zuidelijke richting tot hij aansluiting vindt aan de reeds bestaande weg.

Vanaf het knooppunt met de Vijverstraat zal langs de zuidkant van de toegangsweg over een lengte van ca. 50 m een keerwand geplaatst worden. Aan de andere kant van de weg zal verlichting aangelegd worden, die over de hele lengte van de weg doorloopt. Hoe deze aangelegd zal worden, is in dit stadium nog niet duidelijk.

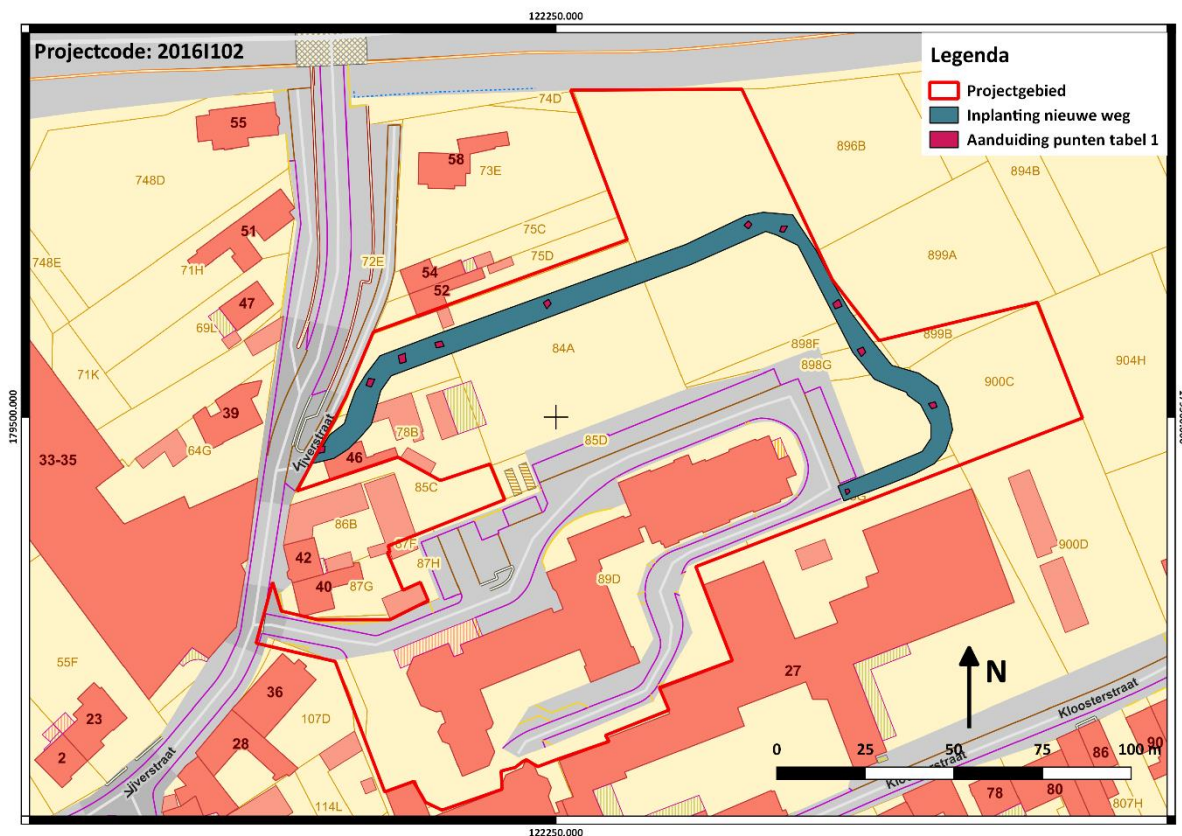
Het terrein is van nature niet vlak. Hierdoor zal de nieuwe weg een verval hebben vanuit het oosten naar het westen (aansluiting bij de Vijverstraat). Dit heeft gevolgen voor het aanleggen van de weg, aangezien bij de planvorming getracht is het huidige maaiveld zoveel mogelijk te bewaren.³ In onderstaande tabel 1 worden de hoogtematen weergegeven op verschillende locaties van de nieuwe weg. Ook wordt aangegeven of de lokale bodem wordt afgegraven ("lager") of juist wordt opgehoogd ("hoger") voor het aanleggen van de nieuwe toegangsweg. De funderingsdiepte van de nieuwe weg is vooralsnog niet bekend.

Verder zal er ook een nieuwe riolering voorzien worden. Deze zal onder de nieuwe weg komen te liggen. Tenslotte zullen ook verschillende infiltratiebuizen worden geplaatst met op regelmatige afstanden toezichtspotten. Deze buizen en putten liggen onder de nieuwe parkeerplaatsen ten noorden van de nieuwe toegangsweg (zie ook verderop in de tekst, onder 'parkeerplaatsen'). Ook hiervan zijn nog geen detailtekeningen gemaakt.

³ Op de plannen van de architect wordt het TAW-peil niet gebruikt maar is gebruik gemaakt van een lokaal referentiepeil, dat gesteld is op R 10.00. Dit peil komt overeen met 31,879 + TAW. Deze maten kunnen gebruikt worden om alle maten op de bijgeleverde plannen om te rekenen. In de tekst van deze archeologienota zullen alle referenties gebeuren in TAW.

Tabel 1: Overzicht TAW-hoogtes van het huidige maaiveld in relatie tot de nieuwe toegangsweg

locatie	TAW huidige maaiveld	TAW nieuwe weg	verschil	weg hoger/lager dan huidige maaiveld
kruispunt Vijverstraat	29,51 +	29,20 +	- 0,31	lager
hoek terras nieuwe gebouw	30,28 +	30,30 +	- 0,02	nagenoeg gelijk
ter hoogte van parkeerplaats 1	30,20 +	30,90 +	+ 0,70	hoger
ter hoogte van parkeerplaats 5	30,68 +	31,68 +	+ 1,00	hoger
ter hoogte van parkeerplaats 17	30,98 +	31,68 +	+ 0,70	hoger
ter hoogte van parkeerplaats 37	31,68 +	31,68 +	+ 1,00	-
ter hoogte van parkeerplaats 41	32,09 +	31,68 +	- 0,41	lager
ter hoogte van zuidoost hoek nieuw gebouw	32,98 +	31,68 +	- 1,30	lager
ter hoogte van gewapend gras	33,38 +	31,68 +	- 1,70	lager
ter hoogte van overdekte parkings	ca. 34,88 +	31,68 +	ca. - 3,20	lager
aansluiting bestaande weg	34,40 +	31,68 +	- 2,72	lager

Figuur 5: Inplanting nieuwe weg met aanduiding van de in tabel 1 vermelde locaties

De keermuur zal gefundeerd worden. Uit een doorsnede ter hoogte van parkeerplaats 5 blijkt dat de onderkant zich 1 m onder de bovenkant van de nieuwe weg bevindt. Op deze specifieke locatie betekent dit dat de onderkant op het huidige maaiveld rust en dat hij dus gefundeerd is in de ophoging. De diepte van de keermuur wordt op de rest van de plannen niet aangegeven maar komt naar alle waarschijnlijkheid overeen met de fietsenstalling die bij het eerder genoemde terras hoort. Dit wil zeggen dat de fundering van de keermuur zich hier op 29,18 + TAW bevindt. Het maaiveld bevindt zich hier ongeveer 1,1 m hoger, waaruit we kunnen afleiden dat ook voor het aanleggen van de keermuur die de weg flankeert, de bodem plaatselijk verstoord zal worden.

Verder wordt nog een tweede keermuur voorzien langs de zuidrand van het terrein, op korte afstand van de weg. Deze loopt parallel aan de nieuwe weg en vindt aansluiting bij de keermuur langs de reeds bestaande weg.

De bovenkant van de reeds bestaande keermuur bevindt zich op 34,47 + TAW, wat overeenkomt met het huidige maaiveld. De keermuur is 3,5 m hoog, de onderkant bevindt zich dus op 30,97 + TAW. Aangezien de nieuwe keermuur hierop aansluit, kan ervan uitgegaan worden dat hij even diep ingegraven zal worden en dat de bovenkant zich ook op maaiveldhoogte zal bevinden. De nieuwe keermuur wordt gemaakt met L-elementen, waarvan niet duidelijk is hoe breed deze zijn. Dat de bodem geroerd wordt voor het plaatsen van deze elementen is duidelijk, alleen is niet duidelijk hoe

breed de zone zal zijn.

2.2.2.1.3 Parkeerplaatsen

Op verschillende plaatsen op het terrein worden parkeerplaatsen voorzien. Enkele daarvan bestaan reeds maar met name in het noordelijke gedeelte en in het oostelijke deel worden nieuwe parkeerplaatsen aangelegd.

De meest noordelijke parkeerplaatsen zijn gelegen langs de nieuwe toegangsweg en zullen in deze fase aangelegd worden. Vooral ten noorden hiervan bevinden er zich veel: hier zijn 41 plaatsen voorzien, ten zuiden van de weg zijn dat er 19 en nog vijf apart gelegen parkeerplaatsen voor dokters (2) en gehandicapten (3). Uit een van de dwarsdoorsneden van het terrein blijkt dat de parkeerplaatsen even hoog komen te liggen als het wegdek. Met betrekking tot de TAW-hoogte blijkt dan, zoals ook voor de weg is vastgesteld (zie tabel 1), dat aan de westkant van de parkeerplaats de parkeervakken hoger liggen dan het huidige maaiveld, maar dat ze vanaf ca. parkeerplaats 37 lager komen te liggen (en dat de grond hiervoor dus afgegraven zal worden). De onderkant van de fundering voor deze parkeerplaatsen is nog niet bepaald.

Voor de aanleg van de fundering van de parkeerplaatsen langs de noordkant van de weg zal gebruik worden gemaakt van L-elementen. Deze worden ondergronds geplaatst langs de westzijde en de noordzijde van de parkeerplaatsen 1 t/m 37 en de hiernaast gelegen kleine groenzone, maar niet meer voor de parkeerplaatsen 38 t/m 41, noch voor de parkeerplaatsen ten zuiden van de weg.

Zoals hierboven al vermeld, zullen infiltratiebuizen worden gelegd. Het tracé hiervoor begint al op enkele meters vanaf de Vijverstraat en loopt vervolgens onder de noordelijke parkeerplaatsen 1 t/m 41. Vanaf daar loopt het tracé onder de nieuwe weg tot aan de reeds bestaande toegangsweg in het zuiden. Op verschillende locaties in het tracé zijn toezichtspotten voorzien, van waaruit ook overlopen aangelegd zullen worden.

Onder de genoemde parkeerplaats voor dokters wordt een septische put voorzien, die 1 x 1 m meet maar waarvoor een grotere kuil voor het plaatsen ervan wordt aangegeven. Deze put heeft een capaciteit van 20.000 liter. Dit houdt in dat de bodem tot op grote diepte geroerd zal worden. Een tweede septische put, met eenzelfde capaciteit, zal aangelegd worden onder de parkeerplaatsen 46-47. Tot op welke diepte de grond uitgegraven dient te worden voor de aanleg van deze septische putten, is nog niet op tekening bepaald.

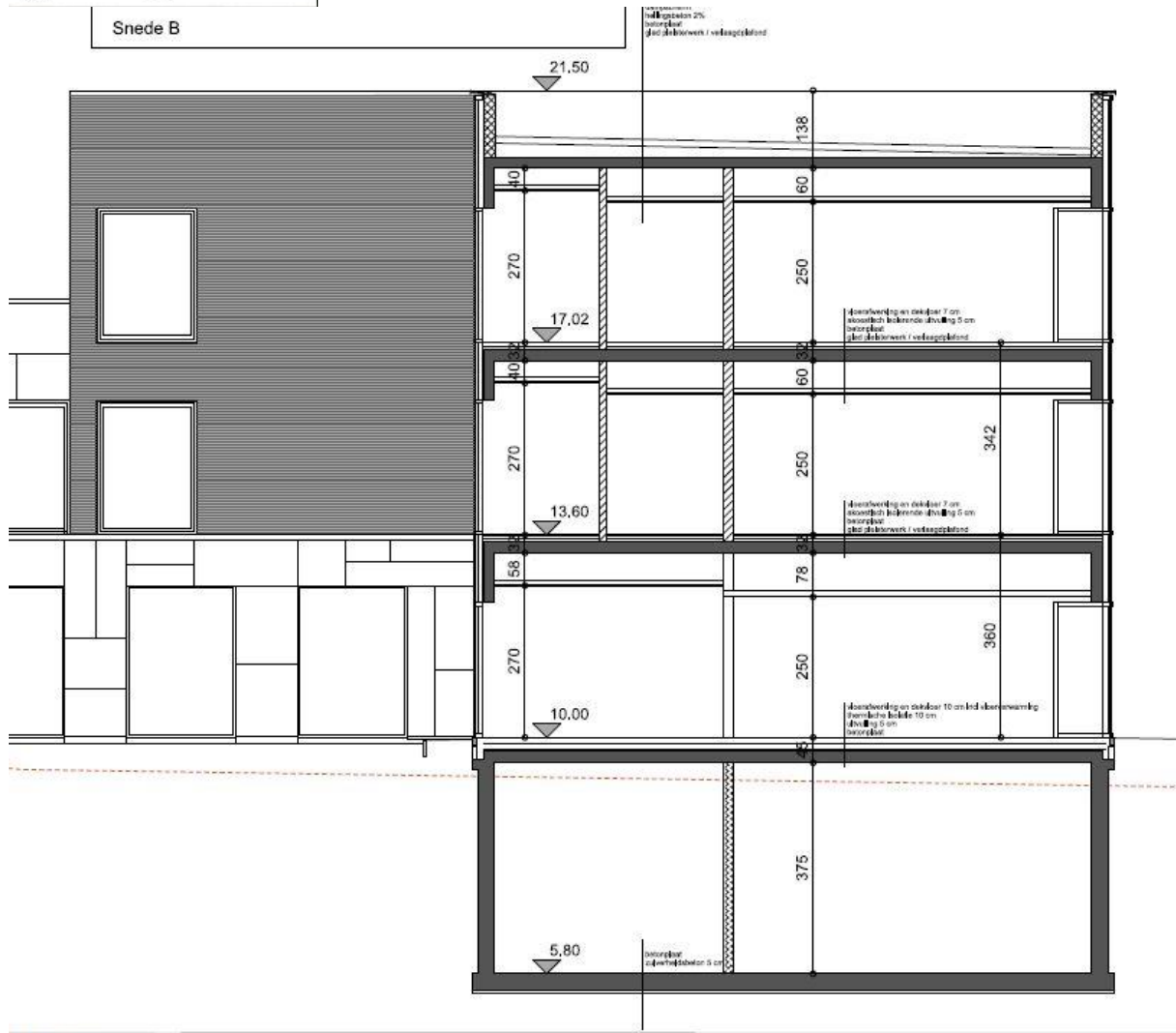
2.2.2.1.4 Nieuwe aanleunflats, inkomhal en polyvalente zalen

De meest ingrijpende bodemverstoring wordt veroorzaakt door de aanleg van een groot complex bestaande uit een inkomhal/gang die de bestaande bebouwing met de nieuwe bebouwing zal verbinden, en een groot complex van flats, cafetaria en restaurant, en polyvalente zalen (fig. 6 t.e.m. 10).

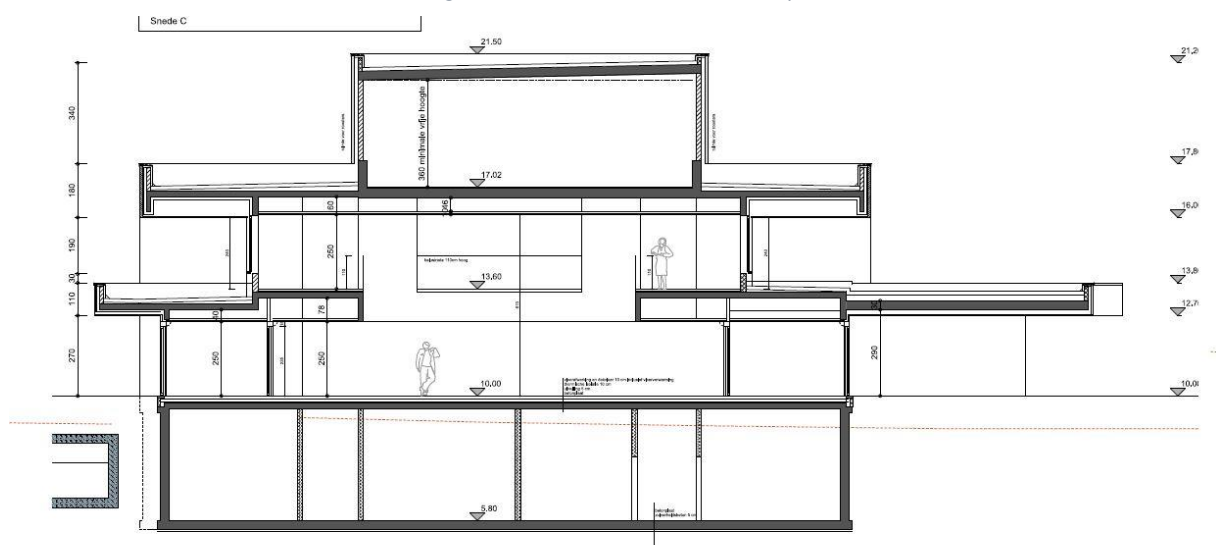
Het inkomgebouw bevindt zich centraal op het terrein. Voor een klein gedeelte van dit gebouw zal gebruik gemaakt worden van de reeds bestaande funderingen en opgaand muurwerk van de in 2012 gebouwde assistentiewoningen (aanleunflats). Het gaat dan om de noordwestelijke hoek van laatstgenoemd gebouw. De andere muren van de inkomhal moeten nog wel opgetrokken worden. Voor het aanleggen van dit inkomgebouw zal de fundering gelegd worden op de volle grond. Onder de plaat die tussen de funderingen van de muren komt te liggen zullen nog wachtbuizen aangelegd worden. Langsheen de funderingen (aan de buitenzijde) zijn verschillende ondergrondse leidingen voorzien voor de afvoer van regenwater. Deze vertakken op verschillende plaatsen en lopen in verschillende richtingen onder het plein dat voor het inkomgebouw (aan de westkant) wordt voorzien. Dit betekent dat hoewel hier reeds verharding ligt die alleen opnieuw aangelegd zal worden, dat de ondergrond hier toch ook sterk geroerd zal gaan worden voor de aanleg van al deze ondergrondse leidingen.

Het hoofdgebouw, bestaande uit een cafetaria, een restaurant (beide in het westelijke deel), verschillende polyvalente ruimtes (centrale deel) en de aanleunflats (oostelijke deel), zal over het hele oppervlak onderkelderd worden. Op de plannen zijn op verschillende plaatsen doorsnedes aangegeven doorheen het gebouw (4 noord-zuid georiënteerde doorsnedes, 1 oost-west die alleen het westelijke deel van het gebouw toont; fig. 6 t.e.m. 10). Hieruit blijkt dat de bovenkant van de betonlaag op 27,68 + TAW ligt. Echter voor het aanleggen van deze betonlaag zal de bouwput nog dieper uitgegraven moeten worden; rekening wordt gehouden met ca. 40 cm. Hierdoor ligt de onderkant van de bouwput over het hele oppervlak op ongeveer 27,33 + TAW. Het huidige maaiveld, ook al varieert dat over het hele terrein, ligt hier ruim boven; plaatselijk wordt tot 4,4 m diep gegraven. Uitzondering hierop is de toegang naar de ondergrondse fietsparkeerplaatsen die zich onder het westelijke deel van het gebouw bevinden, deze wordt aangelegd in de vorm van een smalle helling. Vlak rond de funderingen van het gebouw zullen verschillende ondergrondse leidingen aangelegd worden voor het afvoeren van regenwater, eventueel afvalwater. Deze leidingen hebben op verschillende plaatsen aftakkingen naar andere ondergrondse leidingen die op grotere afstand van het gebouw lopen. Op verschillende plaatsen komen deze uit op septische putten, filterputten of toezichtspotten. Dit betekent dat niet alleen ter plaatse van het nieuwe gebouw de grond geroerd zal worden, maar ook breder de bodem verstoord wordt voor de aanleg van nieuwe leidingen.

Figuur 7: Doorsnede B: nieuw ontwerp

Figuur 8: Doorsnede C: nieuw ontwerp

Aan de noordkant van het plangebied zal een groenzone worden ingericht. Langsheen de nieuw aan te leggen weg komt vanaf de Vijverstraat een smalle strook waarin beplanting van bomen is voorzien. In de noordoostelijke hoek van het terrein van het zorgcomplex is een parkzone voorzien. Hier zullen

inheemse bomen en struiken worden aangeplant. De precieze inplanting is echter nog niet bekend, en de diepte van de sleuven/putten die hiervoor gegraven moeten worden ook niet.

2.2.2.2. Fase IV

De mogelijkheid wordt open gehouden om in het oostelijke deel van het terrein nog een bijkomend woonzorgproject te realiseren, maar hiervoor is in dit stadium nog niets definitief of bekend. Ook hoe de parkeerplaatsen die hieraan grenzen aangelegd zullen worden is nog niet duidelijk. In deze fase wordt de mogelijkheid open gehouden voor 24 overdekte parkeerplaatsen.

2.3. Archeologische voorkennis

Er werd nog geen archeologisch onderzoek in welke vorm dan ook uitgevoerd in het projectgebied. Wel werd de regio van Erpe-Mere archeologisch verkend in het kader van enkele eindverhandelingen⁴. Het is niet duidelijk of het deel van het projectgebied dat nu dienst doet als akker (oostelijke zone), destijds eveneens toegankelijk was. Op basis van luchtfoto's genomen in 1971 en 1979-1990 lijkt de huidige akker begroeit met grasland.

3. Archeologisch bureauonderzoek/assessment

3.1. Korte historische schets *J.M. Nicasie*

Het plangebied ligt in de deelgemeente Mere van de Oost-Vlaamse gemeente Erpe-Mere. Het is onderdeel van het arrondissement Aalst. Mere telt thans ongeveer 5.000 inwoners en heeft zijn dorps karakter behouden.

Mere wordt rond het jaar 1000 voor het eerst vermeld; de oudste historische verwijzing is naar het midden van de 9^e eeuw.⁵ Niettemin zijn er talrijke archeologische aanwijzingen voor vroegere bewoning. De vele verspreide lithische vondsten uit de omgeving en de bewijzen voor bewoning in de Romeinse tijd zijn duidelijke getuigen van de aantrekkelijkheid van het gebied ook in vroeger eeuwen (zie ook paragraaf 3.4, waarin de vindplaatsen die bekend zijn uit de CAI worden opgesomd). De nabijheid van diverse toponiemen op de uitgang -gem duidt erop dat de streek na het vertrek van de Romeinen onderdeel uitmaakte van het Frankische Rijk. De gunstige hogere ligging aan de Molenbeek - Ter Erpenbeek maakte het gebruik van wind- en watermolens mogelijk, waarvan er nog diverse zijn bewaard.

Het rusthuis Meredal, in de noordoostelijke randzone van de dorpskern, komt voort uit de congregatie van de zusters Jozefienen, in 1834 te Gent gesticht. In 1874 vestigden zij zich te Mere, juist ten zuiden van het huidige plangebied. Naast het klooster stichtten zij een rusthuis, dat in de loop van de 20^e

⁴ De Groote, 1988 en Jansegers, 1988-1989.

⁵ CAI locatie 155380, de kerk van St. Bavo.

eeuw verschillende malen werd verbouwd en uitgebreid. Het projectgebied direct ten noorden van het rusthuis wordt zeker vanaf de vroege 18^e eeuw bezet door een hoeve en bijbehorende moestuinen en akkerland. De huidige hoeve staat nog min of meer op de plaats waar vanaf de Ferrariskaart reeds bebouwing zichtbaar is. Het oostelijk deel van het projectgebied is steeds in gebruik geweest als akkerland.

3.2. Landschappelijk booronderzoek

De mechanische boringen werden uitgevoerd door middel van steekboringen.⁶ In totaal zijn 6 boringen gezet, met een diepte variërend van 2 m tot 4,8 m. De bodemstalen hebben een diameter van 50 mm en werden genomen in liners per 1,2 m.

Vijf van de zes boringen vertonen ongeveer hetzelfde beeld (dit zijn de boringen 1-5 op figuur 5). Telkens is vastgesteld dat het om een natte leembodem zonder profiel gaat. De bovenste 35 – 40 cm betreft een Ah- of een Ahp-horizont. Hieronder volgt een Cgt-horizont, waarvan de onderkant zich op 120 tot 140 cm onder het huidige maaiveld bevindt. Hieronder ligt een Cg-horizont die doorloopt tot de onderkant van de boringen.

Boring 6, gelegen op het hoger gelegen terrein ten oosten van het huidige woonzorgcentrum, vertoont dezelfde opeenvolging van horizonten, maar is afgedekt door een dik pakket (120 cm). In dit pakket is een opeenvolging van een O-horizont (onderkant op 5 cm -mv), een Aah-horizont (onderkant op 50 cm -mv) en een Ct-horizont (onderkant op 120 cm -mv). Het feit dat in de bovenste Aah-horizont en in de onderliggende Aah-horizont respectievelijk puin en houtresten, als baksteenresten zijn aangetroffen, wijst uit dat het hier weliswaar gaat om een begraven bodem maar dat deze niet heel oud is. In deze zone werd de bruikbare uitgegraven grond van de laatste bouwwerken in 2012 gedeponeerd.

⁶ Geosonda rapport 10863.

Coördinaten

	X (Lambert 72)	Y (Lambert 72)	Z (TAW)
B1	122284	179569	31,25
B2	122235	179511	30,70
B3	122278	179533	31,62
B4	122324	179543	32,41
B5	122330	179495	32,85
B6	122346	179500	35,93

Figuur 11: Inplanting boorpunten op luchtfoto met hun respectievelijke coördinaten (@Geosonda)

3.2. Cartografische bronnen/luchtfoto's

Voor dit gedeelte van het onderzoek zijn de kaarten van Fricx, van de graaf De Ferraris, de Atlas der Buurtwegen, van Vandermaelen en van Popp gebruikt. Daarnaast zijn ook de Topografische kaarten Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw geraadpleegd. Verder zijn luchtfoto's uit verschillende jaartallen (1971, 1979, 2005-2007, 2013-2015) bekeken. Tenslotte is de topografische kaart gebruikt.⁷

3.2.1. Fricxkaart (1712)

De Fricxkaart laat zich moeilijk in de moderne kaarten wringen. Duidelijk is op de afbeelding te zien hoe het gegeoreferende plangebied op de helling ten noorden van de Molenbeek is geplot, terwijl het in werkelijkheid is gelegen in het gebied tussen de dorpskernen van Erpe en Mere. Dat gebied is op de

⁷ Alle gebruikte kaarten en luchtfoto's kunnen online geraadpleegd worden op <http://www.geopunt.be>.

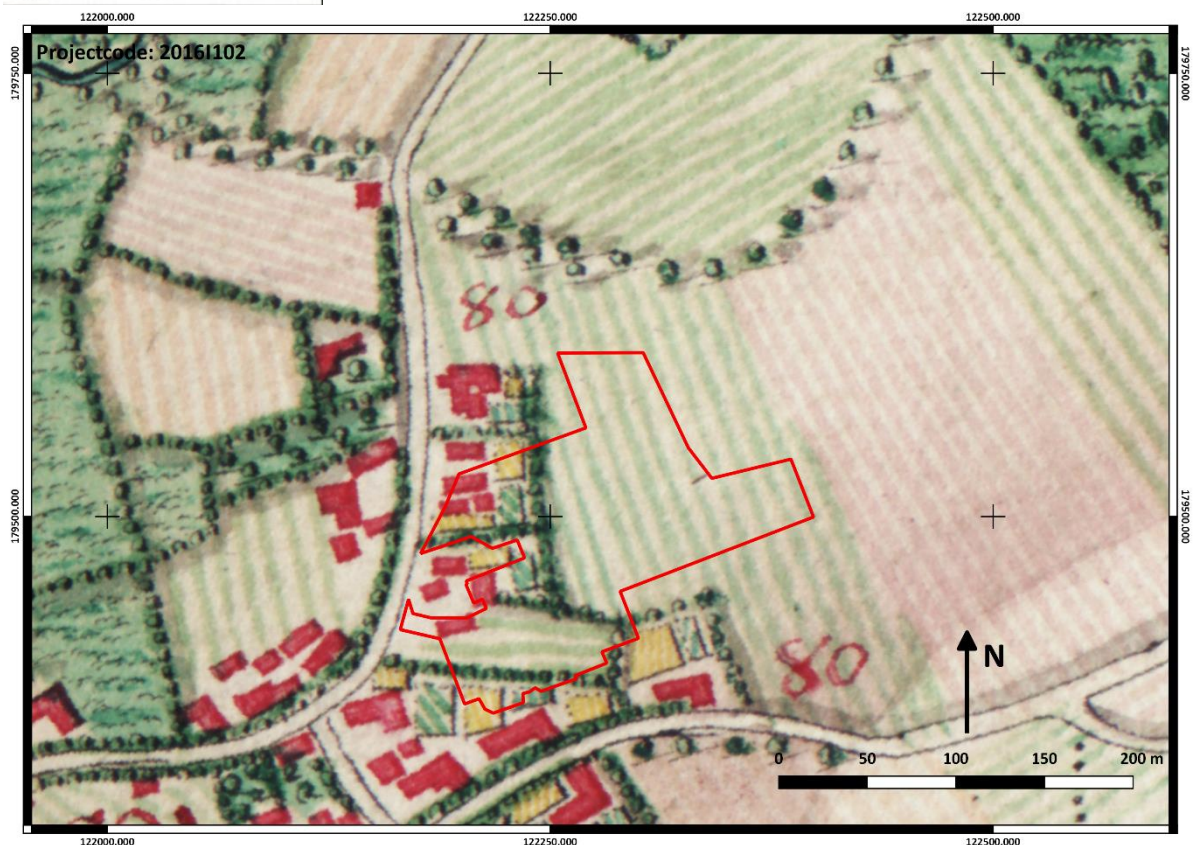
kaart van Fricx volledig vrij van nadere aanduidingen.

Figuur 12: Projectgebied op de kaart van Fricx (1712)

3.2.2. Ferrariskaart (1771-1778)

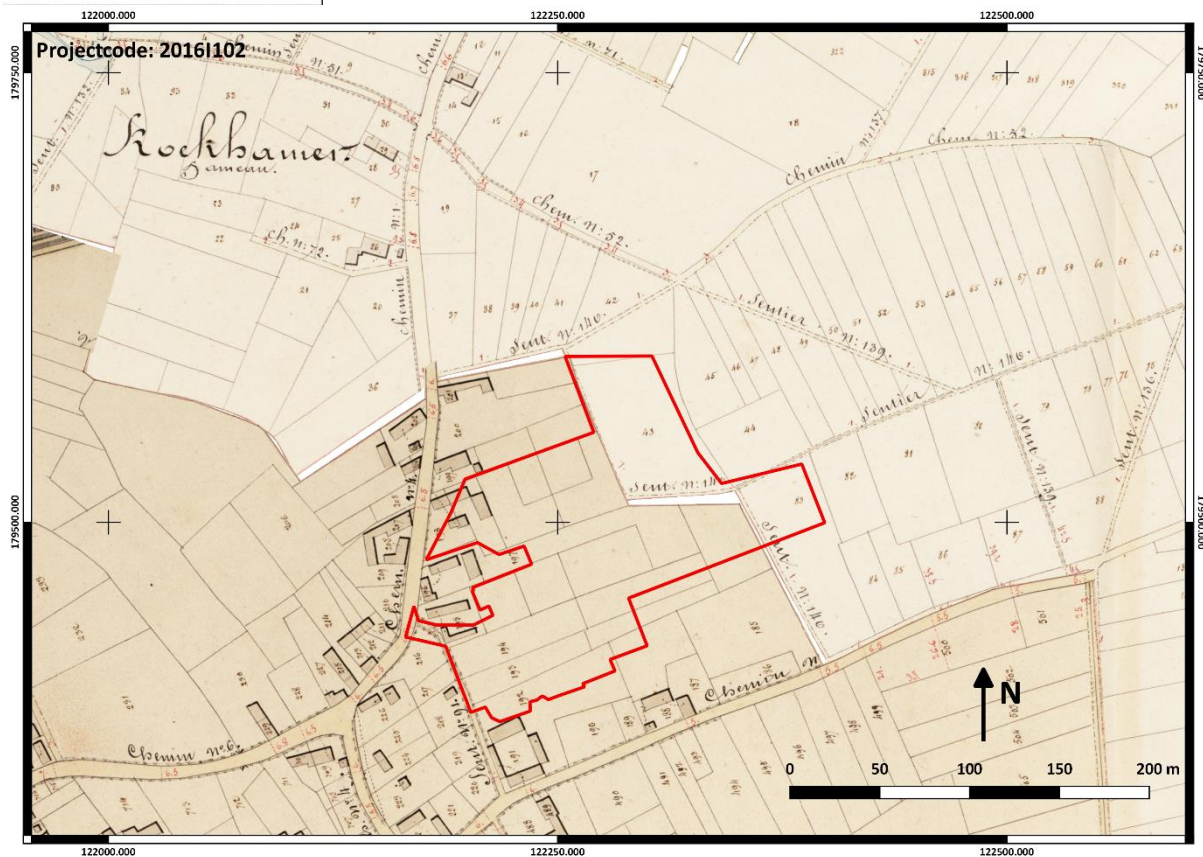
Op de Ferrariskaart is veel meer detail zichtbaar dan op de oudere kaart van Fricx. De huidige Vijverstraat tekent zich duidelijk af direct ten westen van het plangebied, evenals de huidige Kloosterstraat even ten zuiden ervan. Het terrein zelf bestaat grotendeels uit akkerland. In de westpunt bevinden zich enkele gebouwen; deze of hun opvolgers staan nog steeds op dezelfde plaats op het terrein, meer bepaald betreft het de gebouwen op het adres Vijverstraat 46. De gebouwen worden omgeven door moestuinen. Ook de gebouwen die zich heden op de Vijverstraat 40 en 42 bevinden blijken reeds terug te gaan op een hoeve die minstens teruggaat tot de periode derde kwart van de 18de eeuw.

Figuur 13: Projectgebied op de kaart van Ferraris (1771-1778)

3.2.3. Atlas der Buurtwegen (1841)

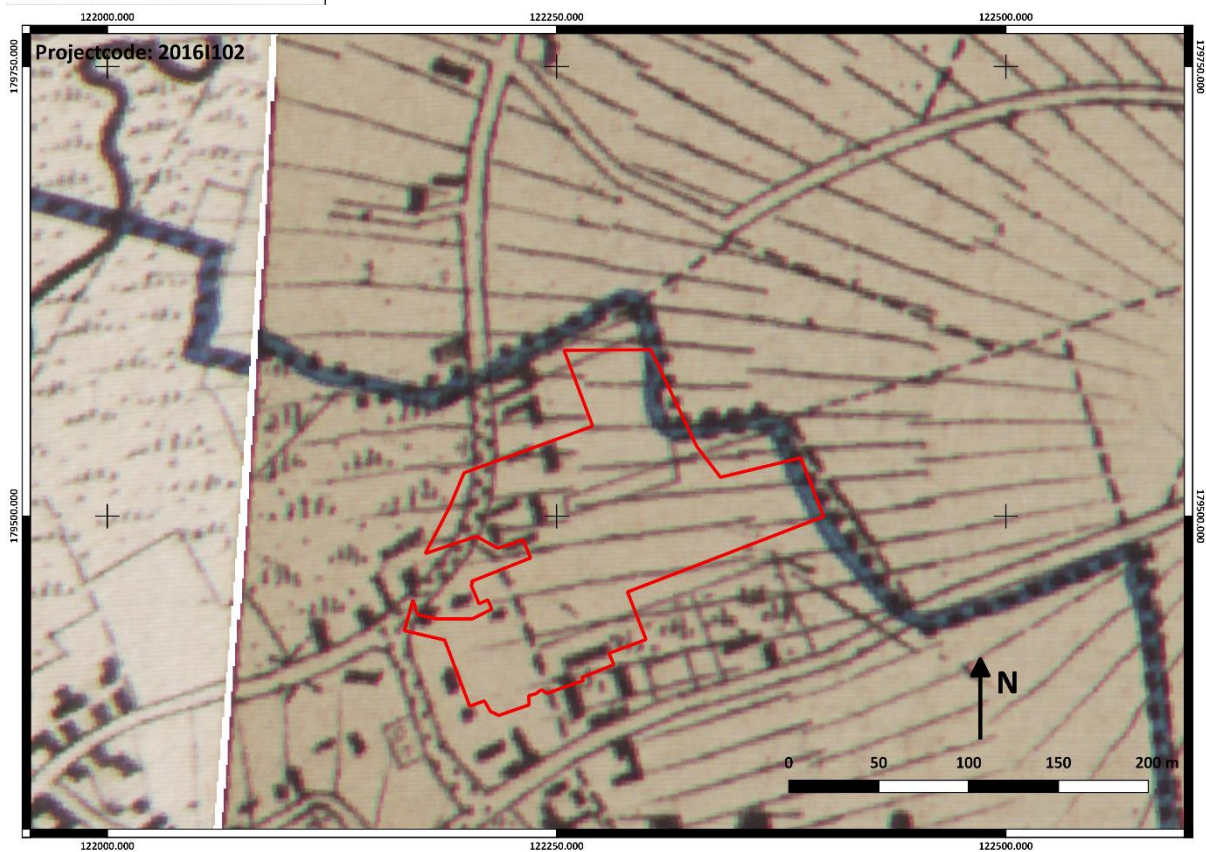
De Atlas der Buurtwegen toont een iets andere situatie dan de Ferrariskaart. De gebouwenconcentratie aan de westzijde van het plangebied is gebleven, maar het wordt nu ook doorsneden door een pad dat de oostelijke helft van het plangebied met een soort grote zigzag doorsnijdt (*sentier No. 140*). De weg bevindt zich net op de grens van twee kaartbladen (gemeentegrens tussen Erpe en Mere). Het overgrote deel van het gebied is nog altijd onbebouwd.

Figuur 14: Projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (1841)

3.2.4. Topografische kaart Vandermaelen (1846-1854)

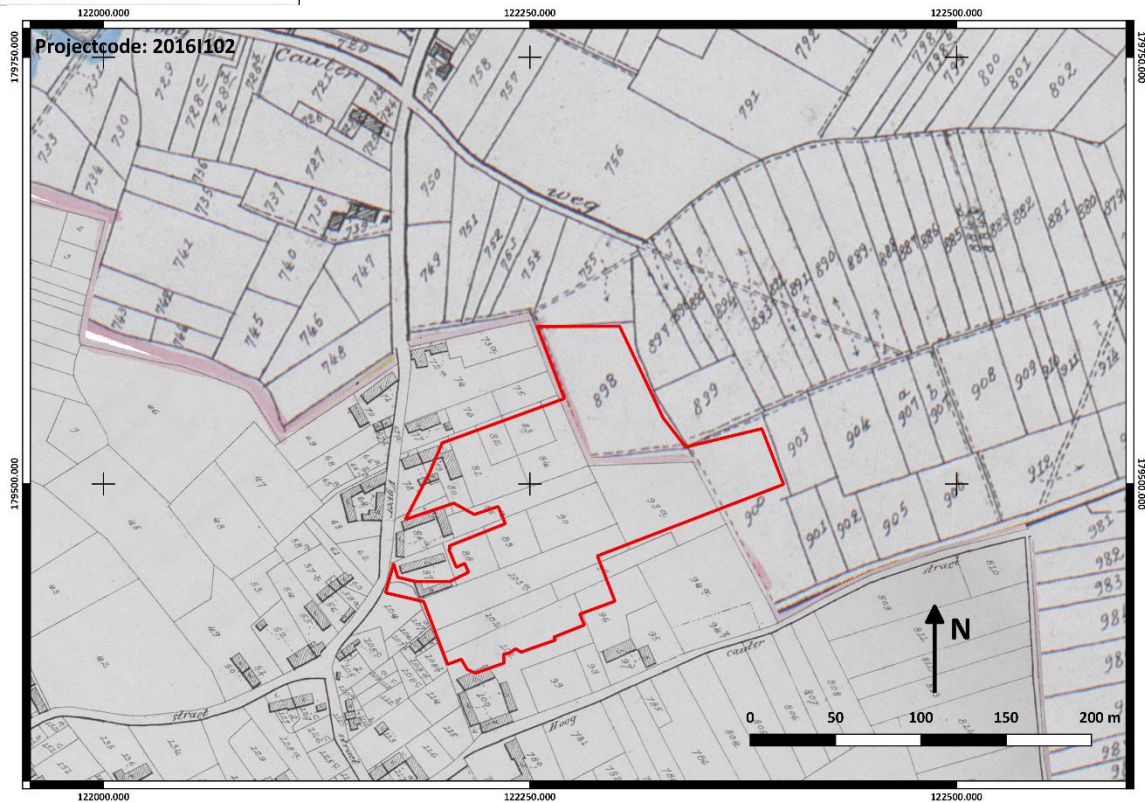
Op de Vandermaelenkaart is de situatie grotendeels gelijk aan die in de Atlas der Buurtwegen en op de Poppkaart, maar met iets minder detail. De westelijke helft van het projectgebied lijkt hier door een klein pad te worden doorsneden.

Figuur 15: Projectgebied op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854)

3.2.5. Plan Popp (1842-1879)

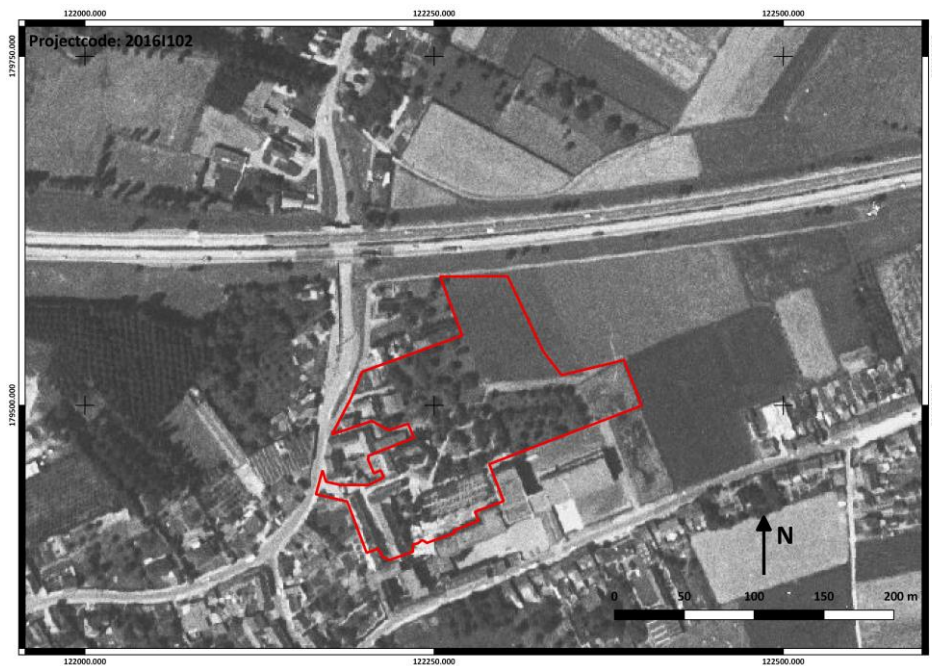
De situatie op de Poppkaart is volledig identiek aan die in de Atlas der Buurtwegen.

Figuur 16: Projectgebied op het plan Popp (1842-1879)

3.2.6. Luchtfoto 1971

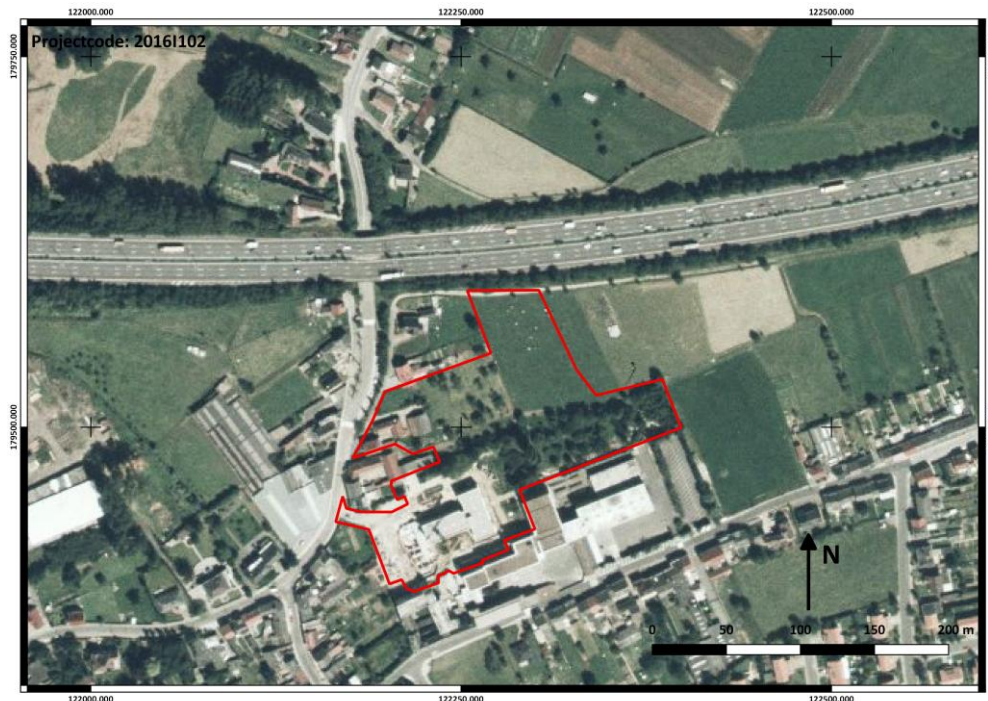
De luchtfoto uit 1971 toont vrijwel dezelfde situatie als de topografische kaart van het NGI (fig. 20). Op de luchtfoto is echter goed te zien dat het noordoostelijk deel van het projectgebied deels weiland, deels parkachtig met bomen is, wellicht betreft het de resten van een boomgaard.

Figuur 17: Projectgebied op luchtfoto 1971

3.2.7. Luchtfoto 1979-1990

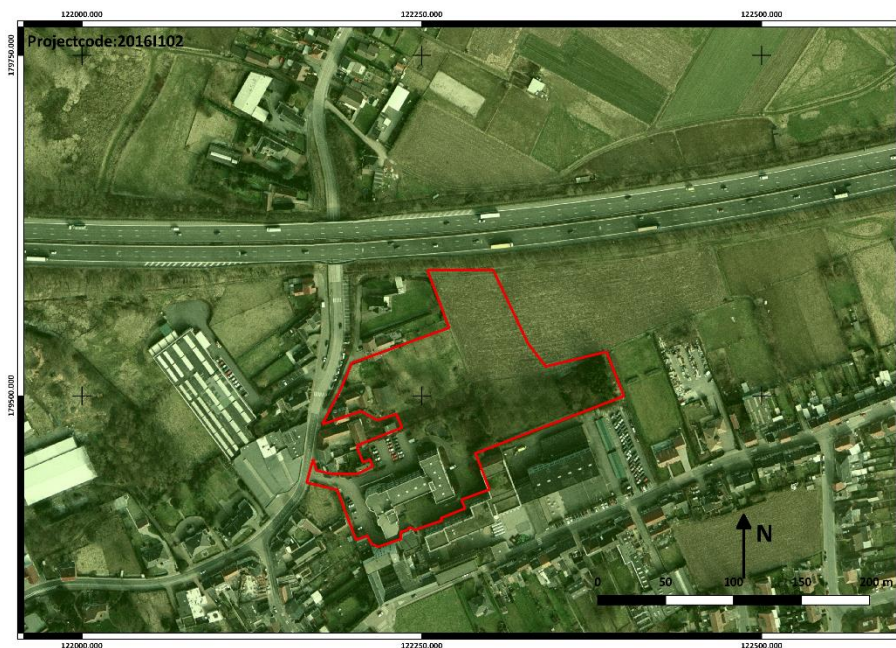
Op de luchtfoto van 1979-1990 is te zien dat de oude gebouwen deels zijn gesloopt en vervangen door nieuwbouw.

Figuur 18: Projectgebied op luchtfoto 1979-1990

3.2.8. Luchtfoto 2005-2007

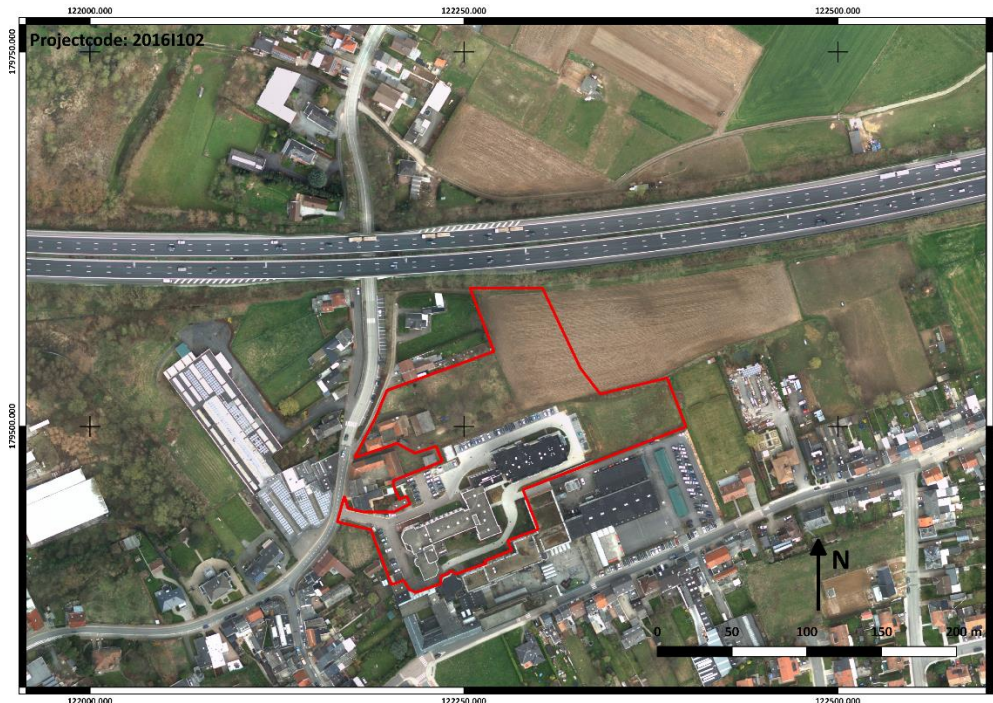
Op deze luchtfoto is ten opzichte van de luchtfoto uit 1979-1990 de parking duidelijk te zien. Overigens is de situatie dezelfde gebleven. De weide in het noordoosten werd ondertussen ingenomen als akker.

Figuur 19: Projectgebied op luchtfoto 2005-2007

3.2.9 Luchtfoto 2013-2015

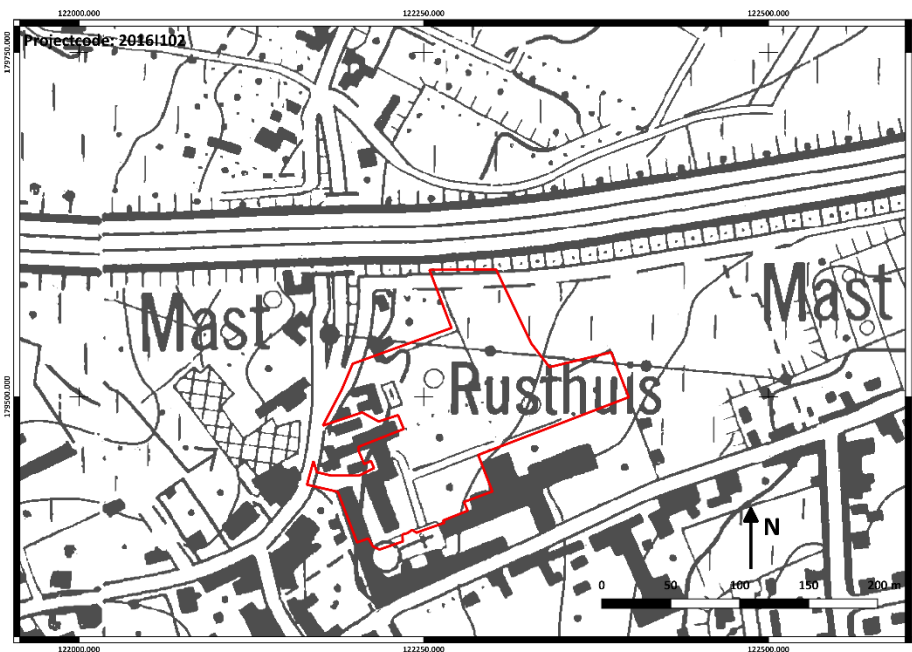
De luchtfoto 2013-15 toont de nieuw aangebouwde oostelijke vleugel en de parking eromheen. Het restant van het projectgebied is niet gewijzigd ten opzichte van de eerdere situatie.

Figuur 20: Projectgebied op luchtfoto 2013-2015

3.2.10 Topografische kaarten NGI

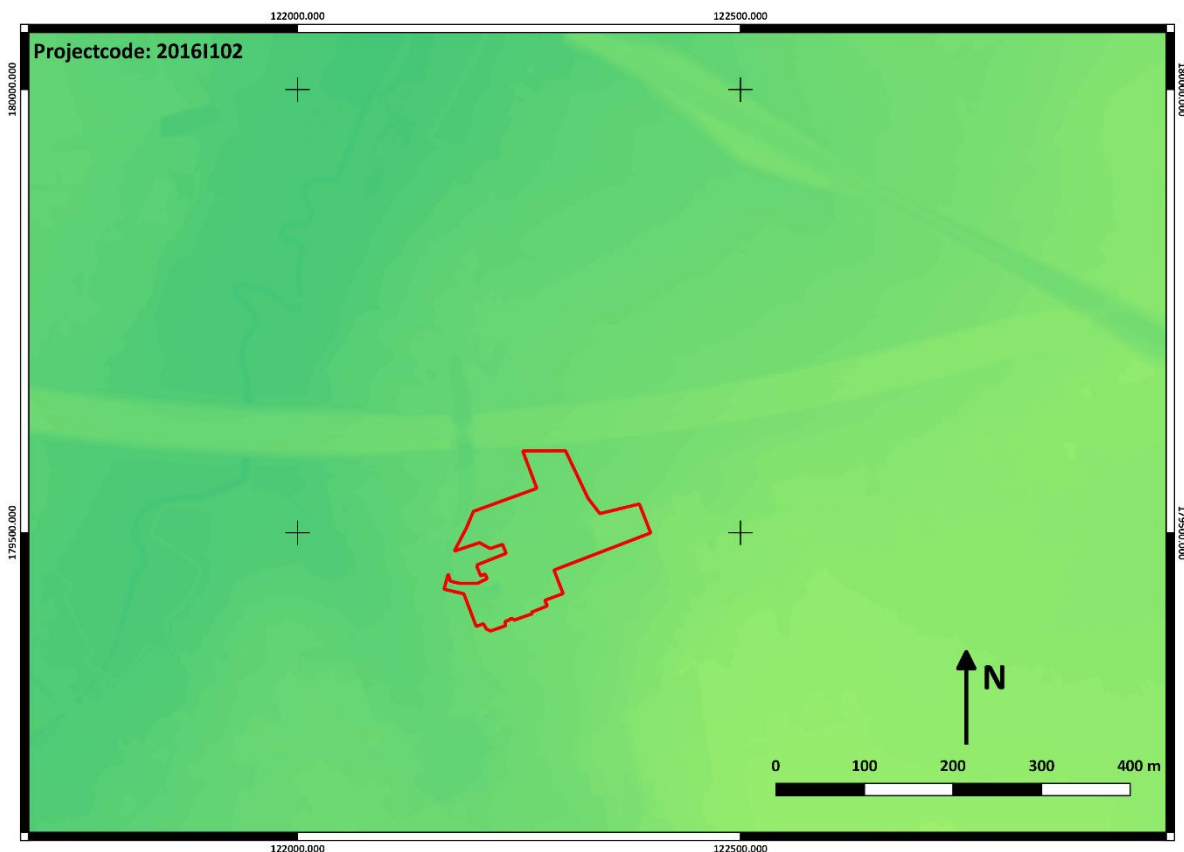
Op deze topografische kaart zijn het Jozefienenklooster en het rusthuis duidelijk zichtbaar. Binnen het plangebied is tevens de hoeve te zien, nog op dezelfde plaats als op de eerdere kaarten.

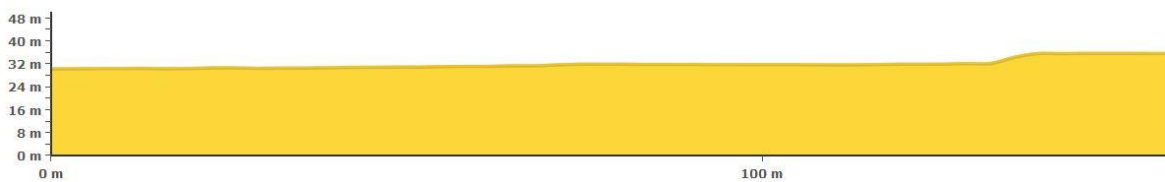
Figuur 21: Projectgebied op topografische kaart NGI

3.3. Geomorfologie en bodem

Het plangebied bevindt zich in Erpe-Mere, aan de Vijverstraat. Dit is ten noordoosten van de dorpskern van Erpe. De hoogteligging van het plangebied stijgt van ca. 29,20 + TAW m in het westen (nabij de Vijverstraat) tot 35,50 m in het oosten. Van noord naar zuid loopt het op van 31,29 + TAW m naar 34,40 + TAW m (fig. 21 t.e.m. 24). Al bij al is er op het terrein dus sprake van een sterke helling. Concreet loopt die helling omhoog vanuit het noordwesten naar het zuidoosten.

Figuur 22: Projectgebied op Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (1 meter)

Figuur 23: Hoogteprofiel terrein van noordwest naar zuidoost

Figuur 24: Hoogteprofiel terrein van noord naar zuid

Figuur 25: Hoogteprofiel terrein van zuidwest naar noordoost

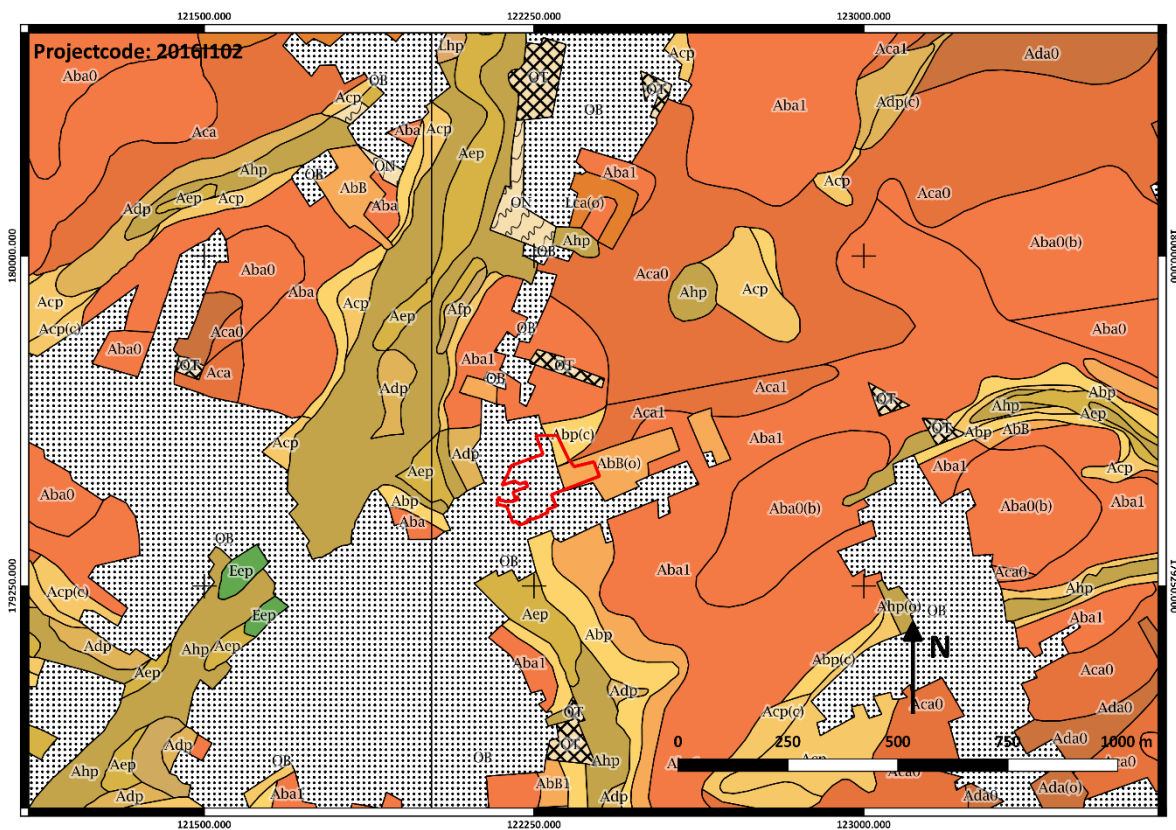
Om de geomorfologie en de bodemopbouw van het plangebied te bestuderen, zijn de bodemkaart van Vlaanderen, de bodemerosiekaart, de bodemgebruikskaart en de tertiair en quartair geologische kaarten gebruikt.⁸

3.3.1. Bodemkaart van Vlaanderen

Op de bodemkaart van Vlaanderen staat het grootste deel van dit gebied aangegeven als OB, bebouwde zone. Dit komt voor in het hele westelijke en centrale deel van het plangebied. De bebouwing slaat hier op de woonhuizen die langs de straat zijn gebouwd en eventuele kleinere bijgebouwen. Informatie over de bodemgesteldheid ter plaatse kan niet afgeleid worden uit de bodemkaart.

Het oostelijke deel van het plangebied is, zoals blijkt uit de studie van de historische kaarten, niet bebouwd geweest. Hier komen de bodemtypen Abp(c) en AbB(o) voor. Abp(c) komt voor in het noordoostelijke deel van het gebied. Het gaat om een droge leembodem zonder profielontwikkeling (alluviale en colluviale bodems), echter met een bedolven textuur-B horizont op minder dan 80 cm diepte onder het maaiveld. AbB(o) komt voor in het zuidoostelijke gebied. Dit is een droge leembodem met een textuur (uitgeloogd) of structuur B horizont (bruine bodem), met een sterke antropogene invloed.

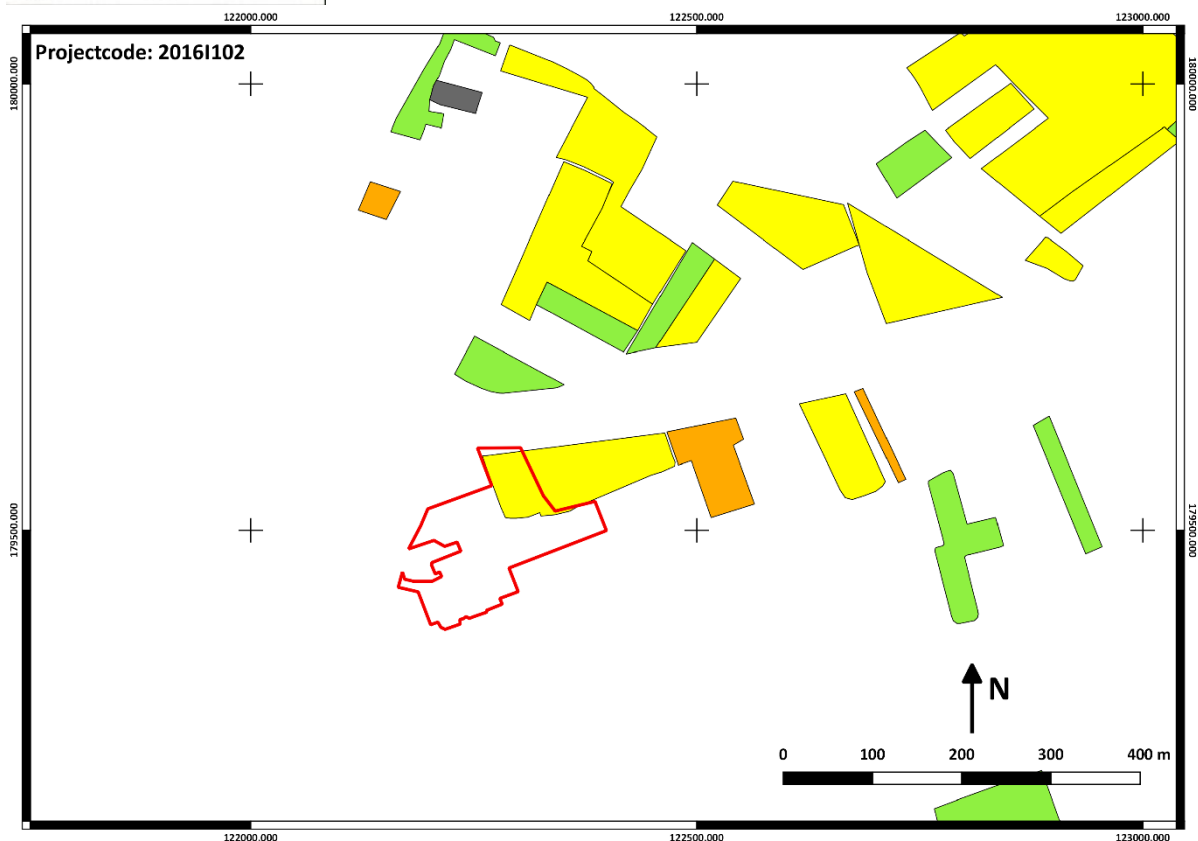
⁸ Alle bodemkaarten uitgezonderd de bodemgebruikskaart kunnen gevonden worden op www.dov.vlaanderen.be. De bodemgebruikskaart is te raadplegen op www.geopunt.be.

Figuur 26: Projectgebied op de bodemkaart van Vlaanderen

3.3.2. Bodemerosiekaart

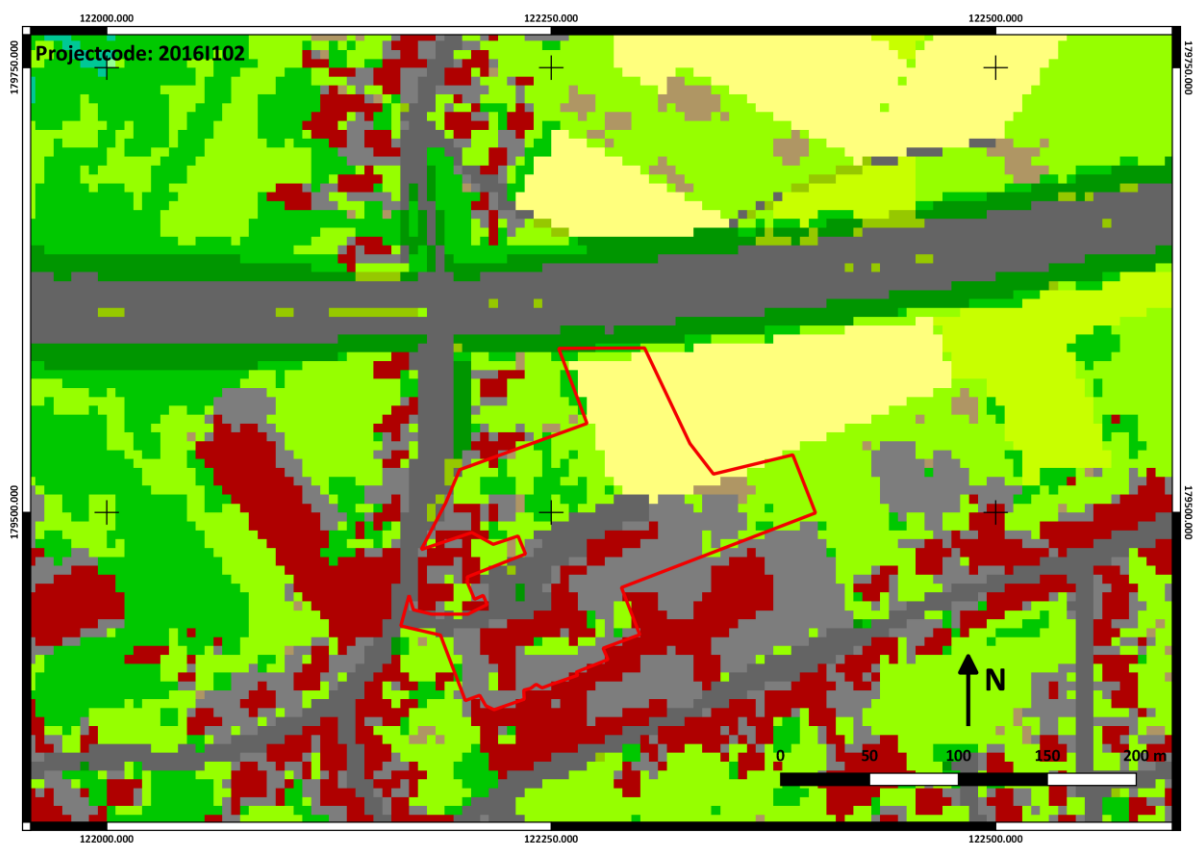
Voor het grootste gedeelte van het plangebied is hier geen informatie over. Alleen voor het noordoostelijke gedeelte van het terrein is bekend dat de bodemerosie hier laag is.

Figuur 27: Projectgebied op de bodemerosiegevoeligheidskaart

3.3.3 Bodemgebruikskaart

Een groot deel van het plangebied wordt ingenomen door verharding ('overig afgedekt') en gebouwen van het huidige zorgcentrum maar ook de bebouwing langs de Vijverstraat. Alleen de noordkant en het meest zuidoostelijke hoekje van het plangebied geven een ander bodemgebruik weer. In het noordelijke deel varieert dit van gras en bomen (noordwestelijk gedeelte, dit komt overeen met de tuinen achter de genoemde huizen langs de Vijverstraat) naar akker (het noordoostelijke deel). Het zuidoostelijke hoekje wordt bedekt door gras/struiken.

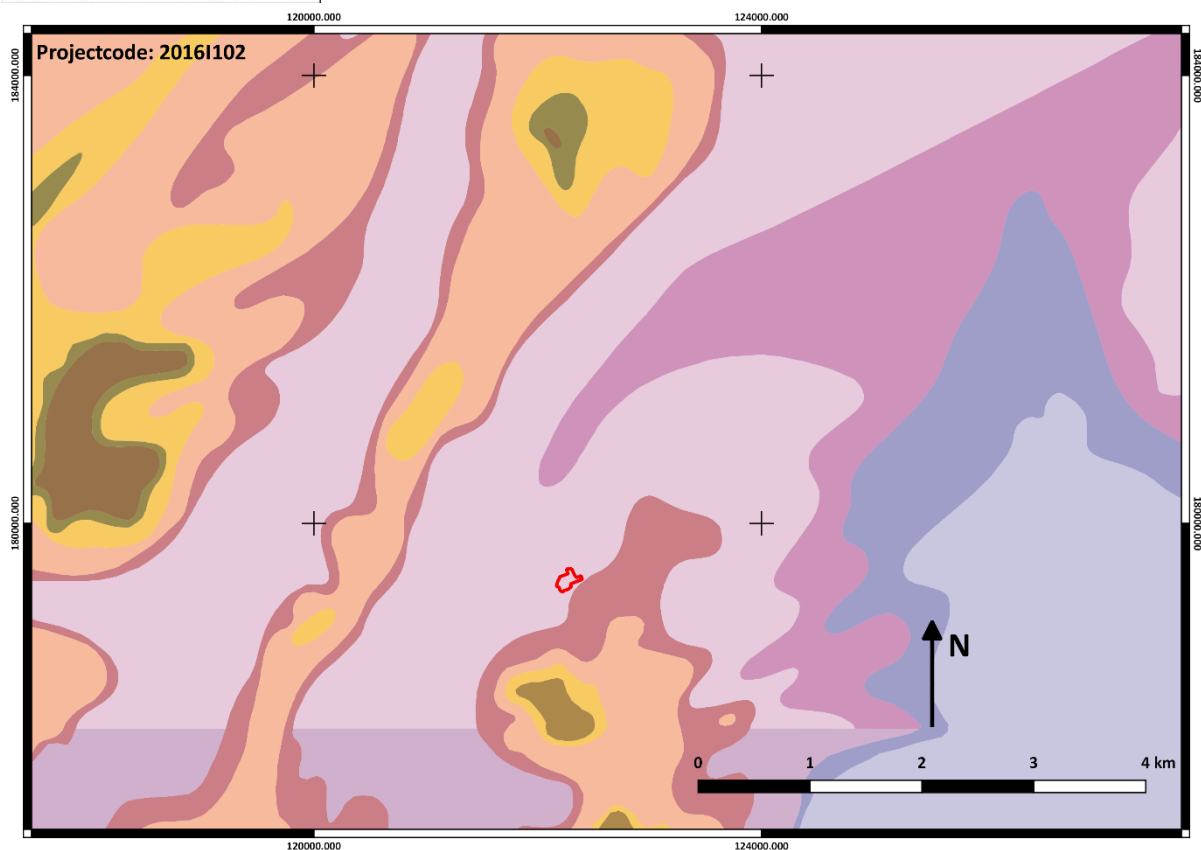

Figuur 28: Projectgebied op de bodemgebruikskaart

3.3.4 Tertiair en quartair geologische kaart

Het plangebied valt in een gebied waar de formatie van Tielt (Tt) is vastgesteld, meer specifiek het Lid van Egem (TtEg) hoewel op zeer korte afstand (ca. 200 m) het Lid van Merelbeke (GeMe), onderdeel van de formatie van Gentbrugge in de ondergrond aanwezig is. Het voornaamste lithologische kenmerk van het Lid van Egem is grijsgroen fijn zand waarin kleilagen en zandsteenbanken aanwezig zijn. Het fijne zand is glauconiet- en glimmerhoudend. Deze formatie kan gedateerd worden in het vroeg Eoceen en heeft een dikte van ca. 20 m.⁹

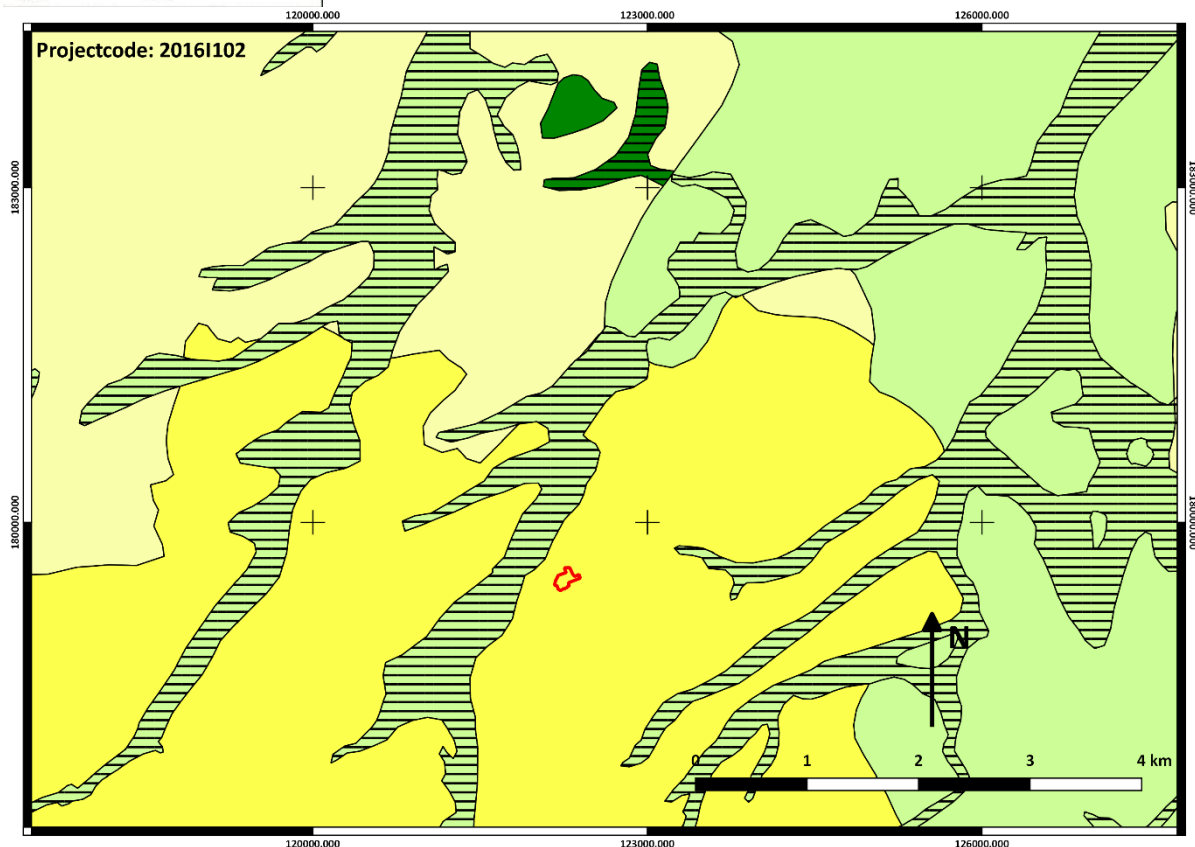
⁹ De Geyter 1996, 28-29.

Figuur 29: Projectgebied op de tertiair geologische kaart

De quartair geologische kaart wijst uit dat het gebied van en rond Erpe-Mere gedefinieerd wordt door Weichseliaan loess, niveo-eolische loess. Dit zijn lemige sedimenten. Dit niveau werd op het einde van het Weichseliaan primair als loess afgezet, maar kan secundair niveo-fluviatiele herwerking hebben ondergaan. In de regio van Erpe-Mere kan deze afzetting tot 20 m dik zijn.¹⁰

¹⁰ LNE 2000.

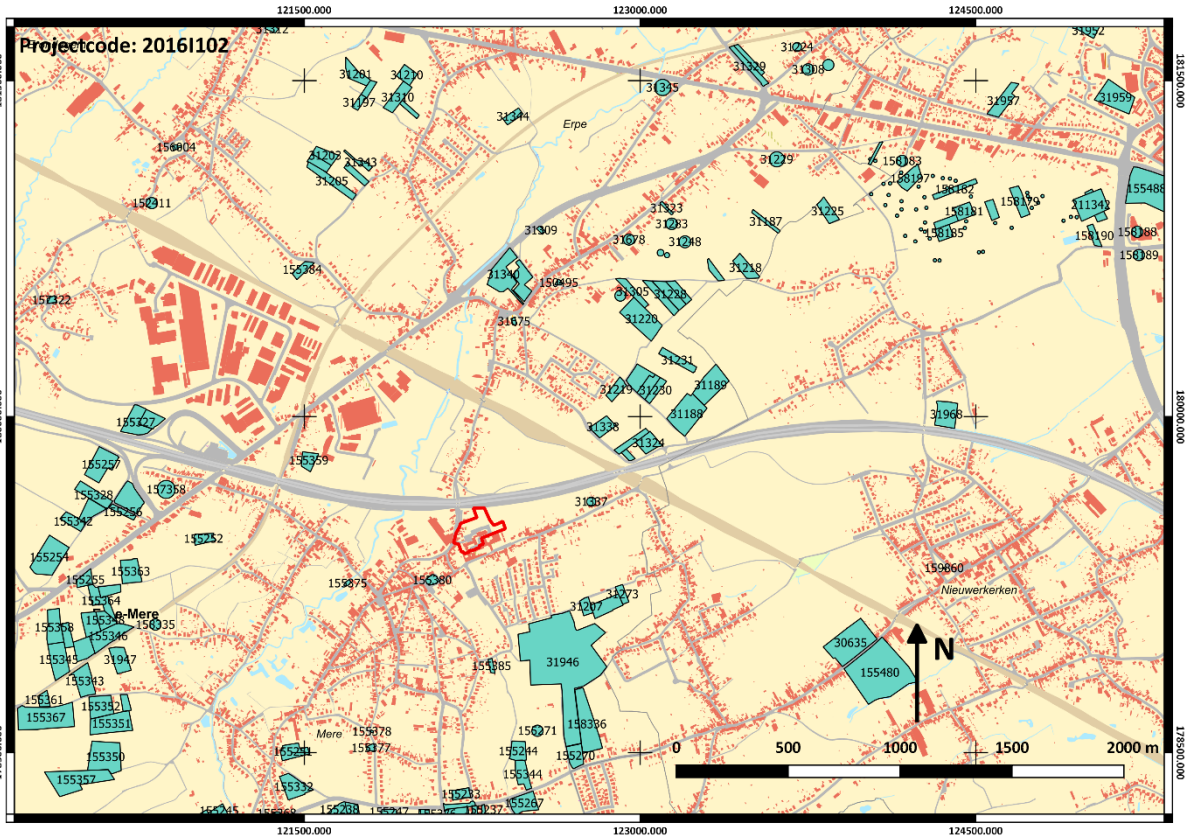

Figuur 30: Projectgebied op de quartair geologische kaart

3.4. Archeologische bronnen (CAI)

Dat Erpe-Mere bij uitstek een aantrekkelijke regio was voor bewoning, staat buiten kijf. En dat dit niet alleen geldt voor de meer recente tijden, maar al teruggaat tot in de steentijd, blijkt uit talrijke vondsten die in en rond Erpe-Mere zijn gedaan. Hieronder worden de vondstlocaties die in de CAI gevonden kunnen worden op een rijtje gezet, dit in chronologische volgorde. Van elke vondstlocatie wordt een korte omschrijving gegeven, indien de Centrale Archeologische Inventaris in deze gegevens voorziet.¹¹ De gegevens uit de CAI zijn herkenbaar aan het ID-nummer uit deze database, voorafgegaan door 'CAI' (bv. CAI105129'). Dit overzicht heeft niet de pretentie volledig te zijn. Het is echter compleet genoeg om inzicht te krijgen in de bewoningsgeschiedenis van Erpe-Mere en de potentie van het onderzoeksgebied in te schatten. Op figuur 23 zijn bovendien twee zones zichtbaar waarin zich geen archeologische sporen meer bevinden (in het groen), maar dit soort zones komt niet voor in of in de directe omgeving van het plangebied.

¹¹ De hier gepresenteerde data kan teruggevonden worden op <https://cai.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd op 22 september 2016).

Figuur 31: CAI-locaties in de ruime omgeving van het projectgebied

Steentijd:

- **CAI31190 (Erpe):** Vindplaats Duinaartweg. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen in de vorm van een gepolijste afslag, een onbepaald werktuigfragment, een schrabber en twee ongeretoucheerde afslagen.¹²
- **CAI31207 (Erpe):** Ediksveldsestraat. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen.¹³
- **CAI31274 (Erpe):** Ediksveldsestraat. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen.¹⁴
- **CAI31322 (Erpe):** Groendal. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen.¹⁵
- **CAI31324 (Erpe):** Lange ommegangstraat. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen.¹⁶

¹² De Groote 1988; Sergeant 1994-1995.

¹³ De Groote 1988; Sergeant 1994-1995.

¹⁴ De Groote 1988; Sergeant 1994-1995.

¹⁵ De Groote 1988; Sergeant 1994-1995.

¹⁶ De Groote 1988; Sergeant 1994-1995.

- **CAI31325 (Erpe):** Lange ommegangstraat. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen.¹⁷
- **CAI31326 (Erpe):** Lange ommegangstraat. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen.¹⁸
- **CAI31337 (Erpe):** Merestraat. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen.¹⁹
- **CAI31338 (Erpe):** Lange ommegangstraat. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen.²⁰
- **CAI31944 (Mere):** Edestraat. Bij veldprospectie werd een concentratie van ruim dertig stuks lithisch materiaal aangetroffen.²¹
- **CAI155233 (Mere):** Merelputstraat. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen.²²
- **CAI155244 (Mere):** Jeruzalemstraat. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen in de vorm van twee afslagen.²³
- **CAI155247 (Mere):** Diepestraat. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen in de vorm van een tranchet en een grote afslag.²⁴
- **CAI155251 (Mere):** Nijverheidsstraat. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen in de vorm van drie afslagen.²⁵
- **CAI155252 (Mere):** Spoorwegstraat. Bij veldprospectie werd een concentratie van ruim tien stuks lithisch materiaal aangetroffen.²⁶
- **CAI155269 (Mere):** Schoolstraat. Bij veldprospectie werden een fragment van een gepolijste bijl en zeven lithische artefacten aangetroffen.²⁷
- **CAI155270 (Mere):** Jeruzalemstraat. Bij veldprospectie werden drie vuurstenen artefacten aangetroffen.²⁸

¹⁷ De Groote 1988; Sergeant 1994-1995.

¹⁸ De Groote 1988; Sergeant 1994-1995.

¹⁹ De Groote 1988; Sergeant 1994-1995.

²⁰ De Groote 1988; Sergeant 1994-1995.

²¹ De Groote, 1988; Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

²² Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

²³ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

²⁴ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

²⁵ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

²⁶ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

²⁷ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

²⁸ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

- **CAI155271 (Mere):** Jeruzalemstraat. Bij veldprospectie werden twee afslagen aangetroffen.²⁹
- **CAI155332 (Mere):** Diepestraat. Bij veldprospectie werden zeven vuurstenen artefacten aangetroffen.³⁰
- **CAI155344 (Mere):** Jeruzalemstraat. Bij veldprospectie werd lithisch materiaal aangetroffen.³¹
- **CAI155359 (Mere):** Loskadestraat. Bij veldprospectie werden een bladvormige spits aangetroffen.³²
- **CAI158336 (Mere):** Jeruzalemstraat. Bij veldprospectie waren elf ongeretoucheerde afslagen en een kling aangetroffen.³³
- **CAI31946 (Mere):** Groeneweg. Bij veldprospecties werd een grote hoeveelheid lithisch materiaal aangetroffen, waaronder een paleolithisch Tjongerspitsfragment, 162 mesolithische en 337 neolithische artefacten.³⁴

Metaaltijden:

- **CAI31944 (Mere):** Edestraat. Bij veldprospectie werden twee scherven aardewerk in prehistorische techniek aangetroffen.³⁵
- **CAI37030 (Mere):** Jeruzalemstraat. Op Appels akker werd een nederzetting uit de IJzertijd opgegraven. Grondsporen (paalkuilen, gracht, kuilen) en vondsten (o.a. Aardewerk, vuurstenen artefacten, botmateriaal).³⁶
- **CAI155233 (Mere):** Merelputstraat. Bij veldprospectie werd een scherp handgevormd aardewerk aangetroffen.³⁷
- **CAI155237 (Mere):** Jeruzalemstraat. Bij veldprospectie werd een scherp aardewerk in prehistorische techniek aangetroffen.³⁸

²⁹ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

³⁰ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

³¹ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

³² Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

³³ Sergeant 1994-1995.

³⁴ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995; Sergeant 2004.

³⁵ De Groote 1988; Sergeant 1994-1995.

³⁶ Bourgeois et: al. 1998, 214; Callebaut 1980, 8; De Swaef 1987, 34-35; De Swaef & Bourgeois 1993, 70; Van Daele 2002, 51-56.

³⁷ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

³⁸ Jansegers 1988-1989.

Romeinse tijd:

- **CAI30635 (Nieuwerkerken):** Vindplaats Brecht, ca. 1,5 km van het plangebied. Op deze locatie zijn Romeinse scherven en tegulae aangetroffen.³⁹
- **CAI31190 (Erpe):** Duinaartweg. Bij veldprospectie werden scherven aangetroffen van een amfoor en mogelijk een dolium.⁴⁰
- **CAI31207 (Erpe):** Ediksveldestraat. Bij veldprospectie werd Romeins materiaal aangetroffen.⁴¹
- **CAI31273 (Erpe):** Ediksveldestraat. Bij veldprospectie werd Romeins materiaal aangetroffen.⁴²
- **CAI31944 (Mere):** Edestraat. Bij veldprospectie werden een kleine concentratie Romeins aardewerk en zes fragmenten van Romeinse dakpannen aangetroffen.⁴³
- **CAI31946 (Mere):** Groeneweg. Bij veldprospectie werden enkele (mogelijk) Romeinse scherven gevonden, waaronder een wandscherf van een Spaanse amfoor.⁴⁴
- **CAI37030 (Mere):** Jeruzalemstraat. Op Appels akker werd een nederzetting uit de Midden-Romeinse periode opgegraven. Grondsporen (aanzet houten gebouw, gracht, kuilen) en vondsten (o.a. aardewerk, dakpanfragmenten).⁴⁵
- **CAI155233 (Mere):** Merelputstraat. Bij veldprospectie werd veel Romeins materiaal aangetroffen, waaronder aardewerk en bouw materiaal.⁴⁶
- **CAI155235 (Mere):** Jeruzalemstraat. Bij veldprospectie werden een tegulafragment en aardewerk aangetroffen.⁴⁷
- **CAI155269 (Mere):** Schoolstraat. Bij veldprospectie werd een tegulafragment aangetroffen.⁴⁸
- **CAI155270 (Mere):** Jeruzalemstraat. Bij veldprospectie werden een scherf aardewerk

³⁹ Callebaut 1976, 80.

⁴⁰ De Groote 1988.

⁴¹ De Groote 1988.

⁴² De Groote 1988.

⁴³ De Groote 1988; Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

⁴⁴ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995; Sergeant 2004.

⁴⁵ Bourgeois et. al. 1998, 214; Callebaut 1980, 8; De Swaef 1987, 34-35; De Swaef & Bourgeois 1993, 70; Van Daele 2002, 51-56.

⁴⁶ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

⁴⁷ Jansegers 1988-1989.

⁴⁸ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

aangetroffen.⁴⁹

- **CAI155344 (Mere):** Jeruzalemstraat. Bij veldprospectie werden verschillende scherven aangetroffen, die mogelijk Romeins zijn.⁵⁰
- **CAI155370 (Mere):** Jeruzalemstraat. Bij wegwerkzaamheden werd een waterput opgegraven als een cirkelvormige verkleuring waarin bewaarde planken en een loden voorwerp werden teruggevonden.⁵¹

Middeleeuwen:

- **CAI31326 (Erpe):** Lange ommegangstraat. Bij veldprospectie werd middeleeuws aardewerk aangetroffen.⁵²
- **CAI313240 (Erpe):** Kasteelberg. Antropogeen reliëfverschil. Mottekasteel uit de volle middeleeuwen, opgegraven 1898. Scherven laat- en postmiddeleeuws aardewerk.⁵³
- **CAI31946 (Mere):** Groeneweg. Bij veldprospecties werden enkele middeleeuwse scherven aangetroffen.⁵⁴
- **CAI155233 (Mere):** Merelputstraat. Bij veldprospectie werd middeleeuws aardewerk aangetroffen.⁵⁵
- **CAI155252 (Mere):** Spoorwegstraat. Bij veldprospectie werd een scherv van een melkteil aangetroffen.⁵⁶
- **CAI155380 (Mere):** Sint Bavokerk (indicator). Parochiekerk, oudste vermelding 1019-1040 met verwijzing naar 851; mogelijk toen al een bidplaats.⁵⁷
- **CAI 155385 (Mere):** Daalbroekstraat. Toevalsvondst bij het leggen van funderingen voor nieuwbouw: aardewerk, bouw materiaal en een ijzeren speer- of lanspunt.⁵⁸

Nieuwe tijd:

- **CAI155271 (Mere):** Jeruzalemstraat. Bij veldprospectie werd een pijpekopje

⁴⁹ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

⁵⁰ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

⁵¹ Jansegers 1988-1989.

⁵² De Groot 1988; Sergeant 1994-1995.

⁵³ De Groot 1988.

⁵⁴ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995; Sergeant 2004.

⁵⁵ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

⁵⁶ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

⁵⁷ Jansegers 1988-1989.

⁵⁸ De Swaef 1990, 40.

aangetroffen.⁵⁹

- **CAI155375 (Mere):** Graevesmolen (indicator). 16e-eeuwse watermolen, monumentaal relict.⁶⁰
- **CAI155377 (Mere):** Molen van Cromphout (indicator). 18e-eeuwse windmolen, houten standaardmolen op open teerling.⁶¹

3.5. Overige wetenschappelijke inventarissen

Na raadpleging van de verschillende wetenschappelijke inventarissen op www.geo.onroerenderfgoed.be konden geen relicten, beschermde zones of monumenten, noch beschermde landschappen of ankerplaatsen worden vastgesteld op of in de nabije omgeving van het projectgebied. Het projectgebied staat evenmin aangegeven als zone waar geen archeologie te verwachten valt.

3.6. Huidig gebruik projectgebied en impact op het bodemarchief

Omtrent de impact van het huidige en historische gebruik van het projectgebied en de eventuele impact op het al dan niet aanwezige bodemarchief zijn we slecht ingelicht. In het noordwesten van het projectgebied is reeds bebouwing aanwezig die ten laatste dateert uit het laatste kwart van de 18de eeuw. Wat de impact van deze bebouwing en de latere aanpassingen waren op het oudere bodemarchief is niet gekend.

Ook omtrent het historische landgebruik van het onbebouwde gedeelte van het projectgebied tasten we in het duister. Minstens een deel van het projectgebied deed ooit dienst als akker, waardoor eventuele ondiepe en oppervlakkige archeologische resten ongetwijfeld een zekere graad van verstoring ondervonden.

3.7. Impact geplande werken

In paragraaf 2.2 zijn de geplande werken uitvoerig beschreven, hier zullen ze niet op die manier herhaald worden maar zal globaal aangegeven worden wat de impact van de werken zal zijn (**onderzoeksvraag 4**). De geplande werken zullen in twee fasen uitgevoerd worden (door de opdrachtgever worden deze fase III en IV genoemd). Beide fases zullen niet gelijktijdig uitgevoerd worden, maar fase IV houdt mogelijkheden in voor toekomstige uitbreiding die vooralsnog niet bekend zijn en waarvoor nog geen plannen gemaakt zijn. De werken waar deze nota betrekking op heeft, zijn bijgevolg alle werken die in fase III uitgevoerd worden, te weten: de uitbreiding van het centrum met een nieuw inkomgebouw, een tweede gebouw waarin 50 aanleunflats, een cafetaria, een sociaal

⁵⁹ Jansegers 1988-1989; Sergeant 1994-1995.

⁶⁰ Jansegers 1988-1989.

⁶¹ Jansegers 1988-1989.

restaurant en verschillende polyvalente zalen zullen ondergebracht worden, een nieuwe ontsluitingsweg met bijhorende parkeerplaatsen, en een groene zone met voetpaden, petanquebanen en zitbanken.

De impact van deze werken op de bodem maar ook op de bestaande bebouwing zijn bijzonder groot. Zo zullen enkele van de bestaande gebouwen, met name de hoeve met bijgebouwen waarvan de locatie reeds op de Ferrariskaart bekend is, gesloopt worden. Verder zullen grootschalige graafwerkzaamheden uitgevoerd worden om het inkomgebouw maar zeker het nieuwe grote gebouw met aanleunflats te realiseren. Laatstgenoemde wordt volledig onderkelderd, waarbij plaatselijk tot 4,4 m onder het maaiveld afgegraven zal worden. Direct naast beide gebouwen maar ook op grotere afstand zullen allerlei ondergrondse leidingen aangelegd worden, waarvoor ook weer de nodige graafwerken verricht zullen worden. Al met al kan geconcludeerd worden dat ruim 3750 m² van het terrein op de schop gaat, alsook de eventuele archeologische waarden die het in zich herbergt (fig. 4).

4. Synthese bureauonderzoek en onderzoeksvragen

In dit hoofdstuk wordt vooreerst een synthese gepresenteerd van de resultaten van het *assessment*. Hierbij wordt telkens aangegeven op welke onderzoeksvraag, die voorafgaand aan het bureauonderzoek zijn geformuleerd, een antwoord gegeven kan worden. Ook wordt hier aangegeven wat de impact is van de geplande werken en in hoeverre zij kunnen leiden tot verstoring van het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief. Vervolgens wordt een korte synthese gegeven voor een niet-gespecialiseerd publiek.

De volgende onderzoeksvragen zijn geformuleerd:

- Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied (**onderzoeksvraag 1**)?
- Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied (**onderzoeksvraag 2**)?
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein (**onderzoeksvraag 3**)?
- Wat is de impact van de geplande werken (**onderzoeksvraag 4**)?
- Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op (**onderzoeksvraag 5**)?

4.1. Synthese gespecialiseerd publiek en beantwoording onderzoeksvragen

Zoals uit paragraaf 3.4 is gebleken zijn rond het plangebied veel aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van de mens doorheen de tijd (**onderzoeksvraag 2**). Binnen de grenzen van het plangebied is daarentegen niets bekend, maar dit hoeft niet uit te sluiten dat er zich geen archeologische resten in de bodem (meer) bevinden.

De oudste resten die bekend zijn uit de omgeving, stammen uit het Paleolithicum. Op ongeveer een

halve kilometer ten zuidoosten van het plangebied is aan de Groeneweg o.a. een Tjongerspits gevonden. Op dezelfde locatie zijn ook 162 mesolithische en 337 neolithische vuurstenen artefacten verzameld. Dergelijke grote aantallen zijn indicatief voor vindplaatsen, al dan niet *in situ*. Op gelijkaardige afstanden zijn ook vindplaatsen van (niet altijd nader gedateerd) lithisch materiaal gesignaleerd aan de Edestraat, de Merestraat, de Lange Ommegangstraat, en wat dichterbij ook aan de Ediksveldsestraat. Iets verder weg liggen de vindlocaties aan de Jeruzalemstraat en de Edestraat (ten zuidoosten van het plangebied) en de Loskadestraat (ten noordwesten ervan). Deze opsomming is niet compleet (zie paragraaf 3.4) maar laat wel duidelijk zien dat het hele gebied bijzonder veel vindplaatsen heeft opgeleverd voor bewoning dan wel gebruik van het landschap in de steentijd.

Het landschappelijk onderzoek dat in het plangebied is uitgevoerd, heeft echter geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van een steentijdvindplaats. De bodem is nat, wat niet overeenkomt met een goede locatie om zich te vestigen in de steentijd. Bovendien is gebleken uit de boringen dat de B-horizont volledig verdwenen is; eventuele steentijdvindplaatsen die zich dus in de B-horizont en de overgang naar de A-horizont zouden hebben bevonden zijn hierdoor al grotendeels verdwenen.

Vindplaatsen uit de bronstijd en ijzertijd zijn in tegenstelling tot de voorgaande periode veel minder aangetroffen. In de directe omgeving (met een straal tot ca. een halve kilometer) van het plangebied zijn enkele locaties bekend waar handgevormd aardewerk is gevonden, maar het gaat hier steeds maar om enkele scherven. Alleen de vindplaats aan de Jeruzalemstraat, op ruim 1 km van het plangebied, is een nederzettingsterrein bekend. Hier zijn naast verschillende paalsporen, kuilen en grachten ook vondsten als aardewerk, lithische artefacten en dierlijk bot verzameld. Op basis van de vondsten is deze nederzetting in de ijzertijd gedateerd.

De Romeinse tijd is in de omgeving veel meer geattesteerd. Zo zijn op verschillende locaties scherven aardewerk en bouw materiaal (dakpannen en baksteen) gevonden. Er is slechts één nederzettingsterrein opgegraven, waar de aanzet van een houten gebouw is gevonden maar ook verschillende kuilen, greppels en ook het nodige aardewerk. De datering van de nederzetting situeert zich in de midden-Romeinse tijd.

Hetzelfde kan gezegd worden over de middeleeuwen. Ook daarvan zijn verschillende vindplaatsen bekend, waar meestal enkele scherven aardewerk of bouw materiaal is gevonden. In een enkel geval zijn ook nog metalen voorwerpen gevonden. Echter, over het algemeen zijn deze vondsten niet voldoende om een goede datering te bekomen. De enige twee sites waar dit wel het geval is, is de Kasteelberg waar een motte-kasteel uit de volle middeleeuwen is opgegraven maar waar ook vondsten uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd zijn gevonden, en de St. Bavo-kerk die al in het begin van de 11^e eeuw bestond maar die mogelijk teruggaat tot in de 9^e eeuw. Het is zelfs niet uitgesloten dat er daarvoor al een vindplaats op deze locatie was.

Uit de nieuwe tijd is weinig bekend. Afgezien van de vondst van een pijpenkopje, zijn in de omgeving twee molens bekend. Het gaat om de Greavesmolen, een 16^e-eeuwse watermolen, en de molen van Cromphout die uit de 18^e eeuw stamt.

Naast de CAI zijn voor deze periode ook de historische kaarten van belang. Zij geven niet alleen inzicht in of er zich nog resten van nieuwtijds bewoning in en rond het plangebied in de bodem verwacht kunnen worden, maar zij vormen in combinatie met de luchtfoto's die gemaakt zijn vanaf het derde kwart van de 20^e eeuw ook de weergave van de veranderingen in (het gebruik van) het landschap die zich doorheen de laatste eeuwen hebben voltrokken (**onderzoeksvraag 1**). Zo blijkt dat het plangebied en de omgeving errond in het begin van de 18^e eeuw leeg was en als landbouwgrond in gebruik was (Fricxkaart). Ergens in de 18^e eeuw wordt het gebied toegankelijk gemaakt, aangezien op de Ferrariskaart (derde kwart 18^e eeuw) de huidige Vijverstraat en de Kloosterstraat al aangegeven zijn. Hoewel het plangebied zelf grotendeels als akkerland in gebruik blijkt te zijn, zijn wel al enkele gebouwen (hoeve met bijgebouwen) te herkennen die zich aan de rand van het plangebied bevinden. Deze bebouwing blijft, weliswaar in gewijzigde/herbouwde vorm, tot nu toe bestaan. Halverwege de 19^e eeuw (Atlas der Buurtwegen, Vandermaelenkaart en Poppkaart) wordt er nog een pad aangelegd maar de bebouwing en het grondgebruik blijft gelijk als in de voorgaande eeuw. Op de topografische kaart Ministerie van Openbare Werken die tussen 1950 en 1970 is vervaardigd, is het Jozefienenklooster en het rusthuis duidelijk zichtbaar. Ook de hoeve die reeds op de Ferrariskaart te zien was, is hierop aangegeven. De luchtfoto's die vanaf de jaren '70 van de 20^e eeuw zijn genomen, laten zien hoe de oude gebouwen in het derde kwart van de 20^e eeuw zijn gesloopt en vervangen door nieuwbouw, en dat de parking in het in het begin van de 21^e eeuw is aangelegd. In 2012 is tenslotte de nieuwbouw naast het bestaande rusthuis gerealiseerd.

De vraag dient nu gesteld te worden of bovenstaande *assessment* voldoende informatie heeft opgeleverd om het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied in te kunnen schatten (**onderzoeksvraag 3**). Uit de lijst die in paragraaf 3.4 is gepresenteerd van de vindplaatsen uit de omgeving (hoewel niet exhaustief) blijkt al dat Erpe-Mere een gemeente is die rijk is aan archeologie. Vindplaatsen uit alle perioden zijn bekend, sommige in meerdere mate, andere in mindere. Dit is op zich al een belangrijke aanwijzing om het plangebied al niet bij voorbaat af te schrijven: dat er in het verleden nog geen archeologische resten op het terrein zijn aangetroffen, hoeft gezien de rijkdom aan vindplaatsen in de omgeving niet te betekenen dat deze er ook niet zijn.

De opsomming van steentijdvindplaatsen die in deze conclusie is gegeven, is niet compleet (zie paragraaf 3.4) maar laat wel duidelijk zien dat het hele gebied bijzonder veel vindplaatsen heeft opgeleverd voor bewoning dan wel gebruik van het landschap in de steentijd. Dit heeft te maken met de landschappelijke situatie. Gebieden waar loessafzettingen in de ondergrond zitten, hebben van

oudsher een sterke aantrekkingskracht voor de prehistorische (steentijd) bevolking. Om na te gaan of het projectgebied vergelijkbaar gelegen is met de andere vindplaatsen in de omgeving, is de hoogtekaart van de bredere omgeving bekeken. Daarbij valt op dat de vindplaatsen aan de Edestraat, Jeruzalemstraat, Groeneweg, Ediksveldsestraat en Merestraat allemaal gevonden zijn op een hogere opduiking in het landschap. Dat er echter ook vindplaatsen zijn gevonden waar het lithisch materiaal zich meer op een helling naar een dieper gelegen gedeelte van het landschap bevindt, blijkt uit de vindplaatsen aan de Lange Ommegangstraat en de Loskadestraat. Wat de hoogteligging betreft, komt dit dus overeen met de locatie van het plangebied.

Als ook nog een blik op de bodemkaart geworpen wordt, dan is al eerder beschreven dat voor het plangebied niet veel informatie voorhanden is. Het grootste gedeelte staat omschreven als OB, bebouwde zone. Echter, aan de oostkant is een deel van het terrein beschreven als droge leembodem al dan niet met een (begraven) B-horizont (ofwel textuur- ofwel structuur-B). Vele van de genoemde vindplaatsen in de omgeving bevinden zich op een gelijkaardig bodemtype, namelijk een leembodem met een textuur-B-horizont die ofwel droog ofwel zwak gleyig is. Op dezelfde bodemkaart is bovendien ook nog zichtbaar dat ten westen van het plangebied de Ter Epenbeek stroomt. Aan weerszijden van deze beek zijn gronden gekarteerd die getypeerd worden door een lemige textuur maar die sterk gleyig (al dan niet met reductiehorizont) zijn en die geen profielontwikkeling hebben (alluviale en colluviale bodems). Opvallend genoeg zijn gelijkaardige gronden ook aanwezig ten zuiden van het plangebied, waar zij zich op een gelijkaardige manier langgerekt over een bepaalde afstand uitstrekken. Echter, hier is geen beek of stroompje bekend van de luchtfoto's, die deze alluviale of colluviale bodems kan verklaren. Hieruit zou afgeleid kunnen worden dat er zich hier eertijds mogelijk wel een beekje door het landschap bewoog, maar dat deze nu niet meer aanwezig is. Hoe dan ook, het is niet uit te sluiten dat deze nattere gronden een rol hebben gespeeld in de locatiekeuze tijdens de steentijd (getuige de vindplaatslocaties op de hoger gelegen gronden langs deze nattere gronden).

De ligging van de vindplaatsen in de omgeving op de hoogtekaart en de bodemkaart geven aan dat men in de steentijd bewust op zoek ging naar bepaalde plekken in het landschap. De kenmerken die grofweg afgeleid kunnen worden uit een eerste globale blik op de data lijken overeen te komen met de situatie in het plangebied.

Een dergelijke snelle analyse voor de gegevens van de metaaltijden levert niets op, aangezien de data hiervoor simpelweg te beperkt zijn: er zijn te weinig vindplaatsen uit de bronstijd en ijzertijd bekend in de omgeving om na te kunnen gaan of er sprake is van vergelijkbare locatiekeuzes. Voor de Romeinse tijd is het anders, maar ook daar levert een vergelijkend onderzoek weinig op: er zijn wel verschillende vindplaatsen bekend, maar hierbij gaat het steeds om slechts weinig scherven of bouw materiaal. Er is in de omgeving slechts één nederzetting bekend. Ook dit zijn te weinig data om

uitspraken te kunnen doen. Het mag duidelijk zijn uit bovenstaande opsomming dat dit ook opgaat voor de middeleeuwen en de nieuwe tijd.

Toch kan geconcludeerd worden dat de *assessment*, gecombineerd met een eenvoudige analyse van de vondstlocaties in de bredere omgeving, voldoende aanwijzingen heeft opgeleverd om de archeologische potentie van dit terrein als middelhoog tot hoog in te kunnen schatten. Uit bovenstaand overzicht mag al blijken dat het gebied rond het plangebied al vanaf de steentijd werd bewoond en dat dit zich eigenlijk heeft doorgezet tot het heden. Echter, er kan op basis van het bronnenonderzoek niet uitgesloten of bevestigd worden dat er zich een of meerdere archeologische vindplaatsen in de ondergrond bevinden. Verder onderzoek wordt dan ook aanbevolen. Potentieel biedt dit kenniswinst op over de bewoningsgeschiedenis van het gebied. In eerste instantie kan hierbij gedacht worden aan een onderzoek met landschappelijke boringen. Hierdoor kan vastgesteld worden of de ondergrond verstoord is, en of er zich nog oude bewaarde bodems in het projectgebied bevinden, hoe diep deze zich bevinden en of deze worden bedreigd door de geplande werkzaamheden (**onderzoeksvraag 5**; zie plan van maatregelen, deel II van deze nota).

In paragraaf 2.2 zijn de geplande werken uitvoerig beschreven, hier zullen ze niet op die manier herhaald worden maar zal globaal aangegeven worden wat de impact van de werken zal zijn (**onderzoeksvraag 4**). De geplande werken zullen in twee fasen uitgevoerd worden (door de opdrachtgever worden deze fase III en IV genoemd). Deze fasen zullen niet gelijktijdig uitgevoerd worden, maar fase IV houdt mogelijkheden in voor toekomstige uitbreiding die vooralsnog niet bekend zijn en waarvoor nog geen plannen gemaakt zijn. De werken waar deze nota betrekking op heeft, zijn bijgevolg alle werken die in fase III uitgevoerd worden, te weten: de uitbreiding van het centrum met een nieuw inkomgebouw, een tweede gebouw waarin 50 aanleunflats, een cafetaria, een sociaal restaurant en verschillende polyvalente zalen zullen ondergebracht worden, een nieuwe ontsluitingsweg met bijhorende parkeerplaatsen, en een groene zone met voetpaden, petanquebanen en zitbanken.

De impact van deze werken op de bodem maar ook op de bestaande bebouwing zijn bijzonder groot. Zo zullen enkele van de bestaande gebouwen, met name de hoeve met bijgebouwen waarvan de locatie reeds op de Ferrariskaart bekend is, gesloopt worden. Verder zullen grootschalige graafwerkzaamheden uitgevoerd worden om het inkomgebouw maar zeker het nieuwe grote gebouw met aanleunflats te realiseren. Laatstgenoemde wordt volledig onderkelderd, waarbij plaatselijk tot 4,4 m onder het maaiveld afgegraven zal worden. Direct naast beide gebouwen maar ook op grotere afstand zullen allerlei ondergrondse leidingen aangelegd worden, waarvoor ook weer de nodige graafwerken verricht zullen worden. Al met al kan geconcludeerd worden dat ongeveer 3750 m² van het terrein op de schop gaat, alsook de eventuele archeologische waarden die het in zich herbergt.

4.2. Samenvatting niet gespecialiseerd publiek

Het projectgebied aan de Vijverstraat is gelegen in een ruimer gebied waarin vele archeologische vindplaatsen zijn gelokaliseerd, dit vanaf de steentijd tot het heden. Vooral in de steentijd heeft de mens in dit gebied veelvuldig vertoefd, en dit zowel in het Paleolithicum, het Mesolithicum en het Neolithicum. Uit de daaropvolgende bronstijd en ijzertijd zijn wel enkele vindplaatsen bekend, waaronder een gedeeltelijk opgegraven nederzettingsterrein uit de ijzertijd, maar het aantal vindplaatsen neemt af in vergelijking met de steentijd. Voor de Romeinse tijd zijn dan weer meer vindplaatsen bekend, maar ook voor deze periode is slechts één nederzettingsterrein gedeeltelijk opgegraven. Hetzelfde geldt voor de middeleeuwen en de nieuwe tijd: er zijn aanwijzingen gevonden in de wijdere omgeving die zonder twijfel laten zien dat men hier heeft gewoond, alleen zijn duidelijke nederzettingsterreinen niet echt bekend.

Hoewel er voor het plangebied zelf vooralsnog geen informatie voorhanden is, zorgt het feit dat het ruimere gebied in de loop der geschiedenis zo dikwijls bewoond is geweest ervoor dat niet uitgesloten kan worden dat er zich geen archeologische resten in de ondergrond bevinden. Bijkomend onderzoek om dit te staven dan wel te ontkrachten is derhalve nodig (zie deel II van deze nota: Programma van Maatregelen).

5. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied

Toch kan geconcludeerd worden dat de *assessment*, gecombineerd met een eenvoudige analyse van de vondstlocaties in de bredere omgeving, voldoende aanwijzingen heeft opgeleverd om de archeologische potentie van dit terrein als middelhoog tot hoog in te kunnen schatten. Uit bovenstaand overzicht mag al blijken dat het gebied rond het plangebied al vanaf de steentijd werd bewoond en dat dit zich eigenlijk heeft doorgezet tot het heden. Echter, er kan op basis van het bronnenonderzoek niet uitgesloten of bevestigd worden dat er zich een of meerdere archeologische vindplaatsen in de ondergrond bevinden. Verder onderzoek moet dan ook uitgevoerd worden. Potentieel biedt dit kenniswinst op over de bewoningsgeschiedenis van het gebied.

Landschappelijk booronderzoek is al uitgevoerd en heeft inzicht gegeven in de bodemopbouw. De aanwezigheid van een oudere bodem is hierdoor uitgesloten, waardoor de trefkans van een steentijdvindplaats zo goed als uitgesloten is. Het huidige agrarische gebruik van een deel van het plangebied enerzijds en de begroeiing met gras van een ander deel van het plangebied anderzijds laten niet toe een veldkartering uit te voeren. Geofysisch onderzoek vormt in dit geval geen meerwaarde, aangezien op basis van dit soort onderzoek niet achterhaald kan worden omdat sites daterend vanaf de prehistorie niet aan de hand van geofysisch onderzoek gedateerd kunnen worden. Dit zou geen antwoord bieden op de hierboven gestelde vragen. De kostprijs van dit soort onderzoek zou bovendien

niet opwegen tegen de resultaten (kosten-batenanalyse). Hierdoor zijn er geen mogelijkheden om vooronderzoek zonder ingreep in de bodem uit te voeren.

Om toch antwoord te kunnen geven op de in dit projectkader geformuleerde onderzoeksvragen, is besloten om – naast, en gebaseerd op de resultaten van het landschappelijk booronderzoek - een vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren. Om te bepalen welke strategie hier de meest aangewezen is, is eerst gekeken naar wat de mogelijkheid is dat er zich een in situ steentijdsite in de bodem bevindt. Dit is geëvalueerd aan de hand van de resultaten van de landschappelijke boringen.

De analyse van de landschappelijke boringen heeft uitgewezen dat de bodem bestaat uit leem tot lemig zand en dat deze overal vochtig tot (erg) nat is. De enige locatie waar sprake lijkt te zijn van een begraven bodem, is ten oosten van het huidige woonzorgcentrum, waar in het landschap inderdaad een duidelijke verhoging ten opzichte van de rest van de omgeving zichtbaar is. Het feit dat er in de boringen hier zandresten, puin en houtresten zijn aangetroffen in de bovenste 50 cm (de Aah-horizont waaronder een Ct-horizont is aangetroffen), maar ook gezien het feit dat er op een dieper niveau (tussen 120 en 140 cm onder het huidige maaiveld, in de tweede Aah-horizont) ook baksteenresten zijn gevonden, maakt dat het onwaarschijnlijk is dat we hier te maken hebben met een begraven bodem waarin zich steentijdsites kunnen voordoen. Om die reden is afgezien van een proefputtenonderzoek bij aantreffen van steentijdsites, conform de Code van Goede Praktijk, paragraaf 8.7.

Nadat bovenstaande onderzoeksmethoden zijn geëvalueerd en niet terzake doende zijn bevonden voor dit onderzoek, is besloten om een proefsleuvenonderzoek uit te voeren. De gehanteerde methode is zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk, paragraaf 8.6. De resultaten van dit proefsleuvenonderzoek zullen in het tweede deel van deze archeologienota worden behandeld.

6. Bibliografie

6.1. Online bronnen

- <https://www.dov.vlaanderen.be/>
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be/>
- <https://cai.onroenderfgoed.be>
- <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/>
- <http://www.geopunt.be/>

6.2. Literatuur

- Bourgeois I., W. De Swaef & J. Bourgeois, 1998: Bewoningssporen uit de vroege La Tène en de GalloRomeinse periode aan de Jeruzalemstraat te Mere (ErpeMere), *VOBOV-info*, 48, 214.
- Callebaut, D., 1976: Nieuwerkerken(O.VI.): Romeins, *Archeologie* 1976/2, 80.

- Callebaut, D., 1980: De Jeruzalemstraat in de archeologische kijker, *De Merenaar*, 8.
- De Geyter, G. (red.), 1996: *Kaartblad 22, Gent, Schaal 1:50.000. Toelichtingen bij de geologische kaart van België, Vlaams Gewest*, Brussel.
- De Groote K., 1988, *Erpe, archeologische inventaris Vlaanderen X*, Gent.
- De Swaef, W., 1987:.. Mere (ErpeMere,O.Vl.): bewoningssporen uit de Rom. Tijd, *Archeologie* 1987/1, 34-35.
- De Swaef, W., 1990: Een ijzeren speer of lanspunt en andere laat-Middeleeuwse bewoningsresten uit Mere, *Mededelingen van de heemkundige kring van Erpe-Mere*, 30/2, 40.
- De Swaef, W. & J. Bourgeois, 1993: Nederzettingssporen uit de ijzertijd aan de Jeruzalemstraat te Mere (O.Vl.), *Lunula, Archaeologia Protohistorica, I*, 70.
- *Gemeentelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan Meredal. Verordenende voorschriften. Gemeente Erpe-Mere, Projectnummer BD0113000683* (januari 2015).
- Jansegers, N., 1988-1989: *Archeologisch onderzoek van de gemeente Mere. Prospectie-analyse- synthese*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling Rijksuniversiteit Gent.
- LNE (Departement Leefmilieu, Natuur en Energie) 2000: *Toelichting bij de quartair geologische kaart, kaartblad 22 Gent*, Brussel.
- Sergeant, J., 1994-1995, *Een onderzoek naar de steentijd in het Aalsterse*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling Gent.
- Sergeant, J., 2004: Steentijdvondsten in de regio Aalst (Oost-Vlaanderen en Brabant, België). Inventaris en geografische analyse, *Archeologische Inventaris Vlaanderen, Buitengewone reeks* 8.
- Van Daele, K., 2002: Onderzoeken van chronologische en regionale verschillen door middel van aardewerkkwantificatie en statistiek: enkele OostVlaamse La Tènecontexten nader bekeken, *Lunula. Archaeologia protohistorica, X*, 51-56.

7. Lijst figuren en bijlagen deel 1

7.1. Lijst figuren

Project code	Nr	Type	Onderwerp	Aanmaakschaal origineel	Aanmaakdatum origineel	Versie
2016I102	1	Kadasterplan	Project- en plangebied ten opzichte van GRB-bestand (©AGIV)	1/10000	2016	Digitaal
2016I102	2	Inplantingsplan	Grondplan bestaande gebouw mensapen (Bron: Meredal vzw)	1/250	2016	Digitaal/PDF
2016I102	3	Ontwerpplan	Inplanting nieuwe toestand (Bron: Meredal vzw)	1/250	2016	Digitaal/PDF
2016I102	4	Inplantingsplan	Inplanting belangrijkste bodemingrepen op GRB	1/10000	2016	Diditaal
2016I102	5	Inplantingsplan	Inplanting nieuwe weg met aanduiding in table 1 vermelde punten op GRB	1/10000	2016	Digitaal
2016I102	6	Ontwerpplan	Doorsnede A nieuwe constructie (Bron: Meredal vzw)	1/50	2016	Digitaal/PDF
2016I102	7	Ontwerpplan	Doorsnede B nieuwe constructie (Bron: Meredal vzw)	1/50	2016	Digitaal/PDF
2016I102	8	Ontwerpplan	Doorsnede C nieuwe constructie (Bron: Meredal vzw)	1/50	2016	Digitaal/PDF
2016I102	9	Ontwerpplan	Doorsnede D nieuwe constructie (Bron: Meredal vzw)	1/50	2016	Digitaal/PDF
2016I102	10	Ontwerpplan	Doorsnede E nieuwe constructie (Bron: Meredal vzw)	1/50	2016	Digitaal/PDF
2016I102	11	Boorplan	Inplanting boorpunten op luchtfoto (Bron ©Geosonda)	nvt	2016	Digitaal
2016I102	12	Historische kaart	Plangebied op kaart van Frick (©AGIV)	onbekend	1712	Digitaal
2016I102	13	Historische kaart	Uitsnede kaart van Ferraris, met aanduiding van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	onbekend	1771-1778	Digitaal
2016I102	14	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen, met aanduiding van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	onbekend	1841-1843	Digitaal
2016I102	15	Historische kaart	Kaart van Vandermaelen, met aanduiding van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	1/20000	1846-1854	Digitaal
2016I102	16	Historische kaart	Plan Popp, met aanduiding van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	onbekend	1842-1879	Digitaal
2016I102	17	Orthofoto	Orthofoto van het plangebied 1971 (Bron: © AGIV)	onbekend	1971	Digitaal
2016I102	18	Orthofoto	Orthofoto (zomeropname 1979-1990) van het plangebied (Bron: © AGIV)	onbekend	1979-1990	Digitaal
2016I102	19	Orthofoto	Orthofoto (2005-2007) van het plangebied (rood). (Bron: © AGIV)	onbekend	2005-2007	Digitaal
2016I102	20	Orthofoto	Orthofoto (2013-2015) van het plangebied (rood). (Bron: © AGIV)	onbekend	2013-2015	Digitaal
2016I102	21	Topografische kaart	Plangebied op de topografisch kaarten van het NGI (© AGIV)	1/10000	1990	Digitaal
2016I102	22	Hoogtekaart	Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (1 meter) (Bron: ©Geopunt)	onbekend	2015	Digitaal
2016I102	23	Hoogteprofiel	Doorsnede door terrain van NW naar ZO (Bron: ©Geopunt)	onbekend	2015	Digitaal
2016I102	24	Hoogteprofiel	Doorsnede door terrain van N naar Z (Bron: ©Geopunt)	onbekend	2015	Digitaal
2016I102	25	Hoogteprofiel	Doorsnede door terrain van ZW naar NO (Bron: ©Geopunt)	onbekend	2015	Digitaal
2016I102	26	Bodemkaart	De bodems volgens de bodemkaart van België (Bron: © dov.vlaanderen).	1/20000	2015	Digitaal
2016I102	27	Bodemerosie	De bodemerosiegevoeligheidskaart in de omgeving van het projectgebied (Bron: DOV Vlaanderen)	onbekend	2015	Digitaal
2016I102	28	Bodemgebruik	Plangebied op de bodemgebruikskaart (© AGIV)	1/10000	2016	Digitaal
2016I102	29	Tertiairgeologische kaart	Uitsnede tertiairgeologische kaart thv het projectgebied (Bron: © dov.vlaanderen).	1/50000	onbekend	Digitaal
2016I102	30	Quartaairgeologische kaart	Uitsnede quartaairgeologische kaart thv het projectgebied (Bron: © dov.vlaanderen).	1/200000	2001	Digitaal
2016I102	31	CAI	CAI-locaties in de omgeving van het plangebied (©CAI Vlaanderen)	1/10000	2016	Digitaal

7.2. Lijst bijlagen

Projectcode	Nummer Bijlage	Onderwerp	Figuurnummer	Pagina
2016I102	Bijlage 1	PDF nieuwe toestand plan kelder en rioleringen	/	/
2016I102	Bijlage 2	PDF nieuwe toestand plan gelijkvloers	/	/
2016I102	Bijlage 3	PDF nieuwe toestand doorsneden	6 tem 10	17 tem 19
2016I102	Bijlage 4	PDF nieuwe toestand algemene inplanting	3	11
2016I102	Bijlage 5	PDF bestaande toestand algemene inplanting	2	10
2016I102	Bijlage 6	PDF privacyfiche 2016I102	/	/
2016I102	Bijlage 7	PDF landschappelijk booronderzoek Geosonda	11	23

Deel 2: prospectie met ingreep in de bodem: verslag proefsleuven

II.1. Beschrijvend gedeelte

II.1.1. Technische Fiche

Naam site

Meredal

Ligging

Oost-Vlaanderen, Erpe-Mere,
Vijverstraat 38

Kadastrale gegevens

Erpe - Mere: 1ste Afdeling Sectie C
Perceelnummers: 898e, 898f, 898g, 899b, 900c
2de Afdeling Sectie B
Perceelnummers: 72e, 78b, 81a, 84a, 85d, 87f, 87h,
89d, 93g, 93h

Bounding Box Projectgebied

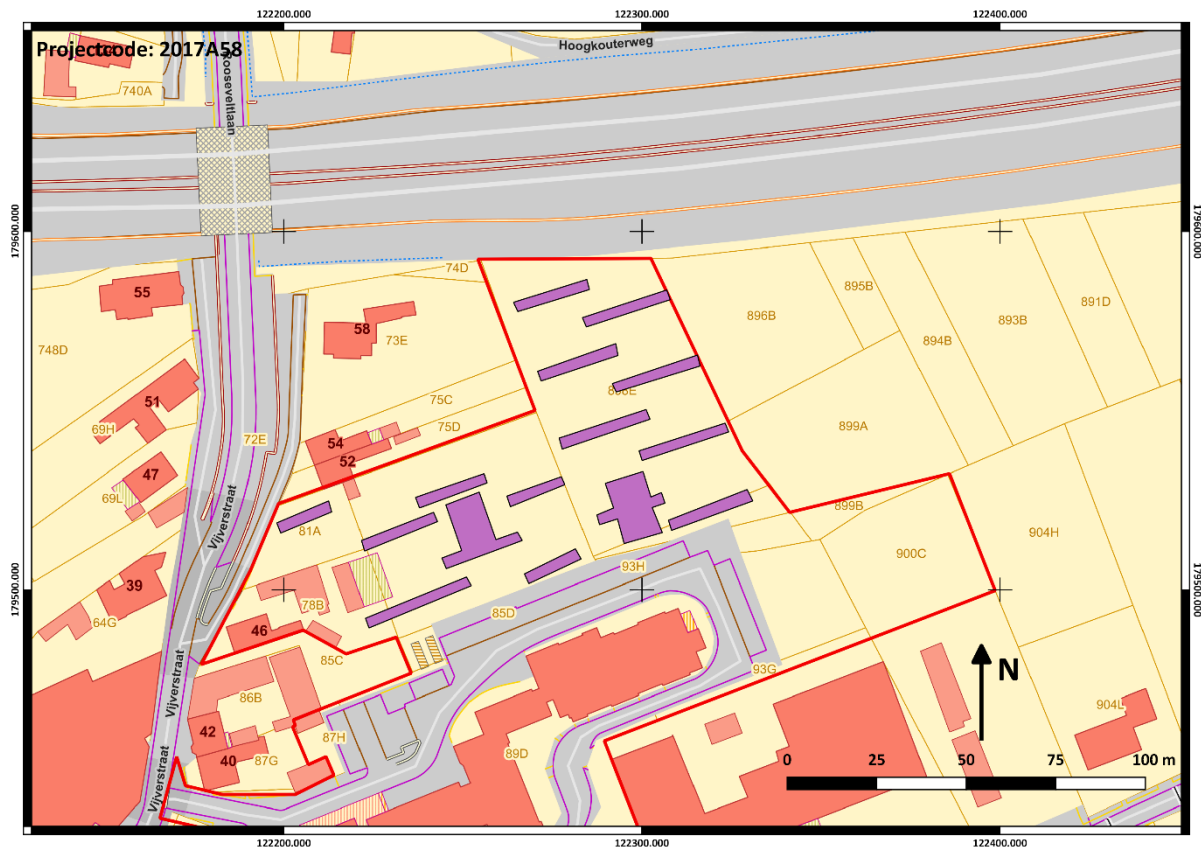
X 122254,8 Y 179591,6
X 122270,5 Y 179549,4
X 122197,9 Y 179524,4
X 122166,5 Y 179436,6
X 122205,2 Y 179386,5
X 122300,4 Y 179428,7
X 122291,1 Y 179457,7
X 122399,0 Y 179499,4
X 122386,3 Y 179532,7
X 122341,6 Y 179522,4
X 122303,8 Y 179593,1

Bounding Box proefsleuven en kijkvensters

Sleufnummer	X	Y
1	122307,5	179519,2
	122329,5	179527,8
	122331,1	179524,8
	122308,4	179516,5
2	122287,4	179520,7
	122305,4	179527,0
	122306,5	179524,2

	122288,3	179518,1
3	122299,3	179538,7
	122323,2	179546,4
	122324,2	179544,0
	122300,2	179536,0
4	122277,1	179542,3
	122301,2	179550,0
	122302,3	179547,4
	122277,9	179539,2
5	122292,0	179557,4
	122315,8	179565,3
	122316,3	179562,4
	122293,0	179555,0
6	122271,1	179560,8
	122292,5	179568,8
	122293,3	179565,3
	122271,8	179558,2
7	122283,8	179575,9
	122306,8	179583,6
	122308,1	179581,0
	122284,8	179573,5
8	122264,4	179580,2
	122284,8	179586,5
	122285,3	179583,6
	122265,5	179577,5
9	122244,1	179508,7
	122265,0	179515,6
	122266,6	179513,8
	122245,7	179505,8
10	122267,3	179504,5
	122281,4	179511,1
	122282,7	179508,5
	122268,4	179501,6
11	122262,3	179526,2
	122277,4	179531,5
	122278,5	179529,4

	122261,1	179523,3
12	122245,4	179523,5
	122254,6	179527,0
	122259,1	179514,0
	122249,6	179510,8
13	122222,9	179492,1
	122251,5	179503,4
	122252,3	179500,8
	122223,7	179489,1
14	122236,7	179525,9
	122255,7	179532,3
	122256,8	179529,9
	122238,0	179522,7
15	122198,0	179518,8
	122212,3	179524,6
	122213,6	179521,7
	122199,1	179515,9
16	122221,8	179513,8
	122241,7	179521,4
	122242,7	179519,0
	122222,6	179511,1
17	122290,1	179529,6
	122300,4	179532,8
	122305,7	179515,9
	122295,1	179512,7

Figuur 32: Inplanting sleuven op GRB-bestand

Projectcode

2017A58

Opdrachtgever

Vzw Meredal

Contactpersoon opdrachtgever

De heer Geert Hermans

Uitvoerder

Elly N.A. Heirbaut (LAREs), onder regie van Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Research & Consultancy.

Uitvoeringstermijn veldwerk

13 januari 2017

Erkend archeoloog veldwerk

Robby Vervoort OE/ERK/Archeoloog/2016/00126
Guldensporenstraat 143
2140 Borgerhout

Veldwerkleider veldwerk

Natasja Reynolds (All-Archeo)

Bénédicte Cleida (All-Archeo)

Bodemkundige

nvt

Conservator

nvt

Geplande ingreep

Sloop bestaande bebouwing (hoeve) en uitbreiding woon- zorgcentrum (aanleggen wegenis, nutsleidingen, verharde parkings, optrekken nieuwe gebouwen)

Geldende wetgeving en voorwaarden

Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De melding werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000m² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en is gelegen buiten een zone waarop lagere oppervlaktecriteria van toepassing zijn.

Randvoorwaarden

Een deel van de percelen is heden bebouwd en niet toegankelijk voor het proefsleuvenonderzoek.

Thesaurus

Proefsleuven, prospectie met ingreep in de bodem, nieuwste tijd.

II.1.2. Archeologische voorkennis

Op basis van de beschikbare bodemkundige, cartografische en archeologische gegevens over het projectgebied en de ruimere omgeving kan gesteld worden dat de regio reeds vanaf de steentijd regelmatig door mensen is gefrequenteerd. Binnen de grenzen van het plangebied is daarentegen niets bekend, maar dit hoeft niet uit te sluiten dat er zich geen archeologische resten in de bodem (meer) bevinden.

De oudste resten die bekend zijn uit de omgeving, stammen uit het Paleolithicum. Op ongeveer een halve kilometer ten zuidoosten van het plangebied is aan de Groeneweg o.a. een Tjongerspits gevonden. Op dezelfde locatie zijn ook 162 mesolithische en 337 neolithische vuurstenen artefacten verzameld. Dergelijke grote aantallen zijn indicatief voor vindplaatsen, al dan niet *in situ*. Op

gelijkaardige afstanden zijn ook vindplaatsen van (niet altijd nader gedateerd) lithisch materiaal gesignaleerd aan de Edestraat, de Merestraat, de Lange Ommegangstraat, en wat dichterbij ook aan de Ediksveldsestraat. Iets verder weg liggen de vindlocaties aan de Jeruzalemstraat en de Edestraat (ten zuidoosten van het plangebied) en de Loskadestraat (ten noordwesten ervan). Deze opsomming is niet compleet (het volstaat hier te verwijzen naar paragraaf 5.5 van het verslag van de resultaten van het bureauonderzoek) maar laat wel duidelijk zien dat het hele gebied bijzonder veel vindplaatsen heeft opgeleverd voor bewoning dan wel gebruik van het landschap in de steentijd.

Vindplaatsen uit de bronstijd en ijzertijd zijn in tegenstelling tot de voorgaande periode veel minder aangetroffen. In de directe omgeving (met een straal tot ca. een halve kilometer) van het plangebied zijn enkele locaties bekend waar handgevormd aardewerk is gevonden, maar het gaat hier steeds maar om enkele scherven. Alleen aan de Jeruzalemstraat, op ruim 1 km van het plangebied, is een nederzettingsterrein bekend. Hier zijn naast verschillende paalsporen, kuilen en grachten ook vondsten als aardewerk, lithische artefacten en dierlijk bot verzameld. Op basis van de vondsten is deze nederzetting in de ijzertijd gedateerd.

De Romeinse tijd is in de omgeving veel meer geattesteerd. Zo zijn op verschillende locaties scherven aardewerk en bouw materiaal (dakpannen en baksteen) gevonden. Er is slechts één nederzettingsterrein opgegraven, waar de aanzet van een houten gebouw is gevonden maar ook verschillende kuilen, greppels en ook het nodige aardewerk. De datering van de nederzetting situeert zich in de midden-Romeinse tijd.

Hetzelfde kan gezegd worden over de middeleeuwen. Ook daarvan zijn verschillende vindplaatsen bekend, waar meestal enkele scherven aardewerk of bouw materiaal zijn gevonden. In een enkel geval zijn ook nog metalen voorwerpen gevonden. Echter, over het algemeen zijn deze vondsten niet voldoende om een goede datering te bekomen. De enige twee sites waar dit wel het geval is, is de Kasteelberg waar een motte-kasteel uit de volle middeleeuwen is opgegraven maar waar ook vondsten uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd zijn gevonden, en de St. Bavo-kerk die al in het begin van de 11^e eeuw bestond maar die mogelijk teruggaat tot in de 9^e eeuw. Het is zelfs niet uitgesloten dat er daarvoor al een vindplaats op deze locatie was.

Uit de nieuwe tijd is weinig bekend. Afgezien van de vondst van een pijpenkopje, zijn in de omgeving twee molens bekend. Het gaat om de Greavesmolen, een 16^e-eeuwse watermolen, en de molen van Cromphout die uit de 18^e eeuw stamt.

Naast de CAI zijn voor deze periode ook de historische kaarten van belang. Zij geven niet alleen inzicht in of er zich nog resten van nieuwtijds bewoning in en rond het plangebied in de bodem verwacht kunnen worden, maar zij vormen in combinatie met de luchtfoto's die gemaakt zijn vanaf het derde kwart van de 20^e eeuw ook de weergave van de veranderingen in (het gebruik van) het landschap die

zich doorheen de laatste eeuwen hebben voltrokken. Zo blijkt dat het plangebied en de omgeving errond in het begin van de 18^e eeuw leeg was en als landbouwgrond in gebruik was (Fricxkaart). Ergens in de 18^e eeuw wordt het gebied toegankelijk gemaakt, aangezien op de Ferrariskaart (derde kwart 18^e eeuw) de huidige Vijverstraat en de Kloosterstraat al aangegeven zijn. Hoewel het plangebied zelf grotendeels als akkerland in gebruik blijkt te zijn, zijn wel al enkele gebouwen (hoeve met bijgebouwen) te herkennen die zich aan de rand van het plangebied bevinden. Deze bebouwing blijft, weliswaar in gewijzigde/herbouwde vorm, tot nu toe bestaan. Halverwege de 19^e eeuw (Atlas der Buurtwegen, Vandermaelenkaart en Poppkaart) wordt er nog een pad aangelegd maar de bebouwing en het grondgebruik blijft gelijk als in de voorgaande eeuw. Op de topografische kaart Ministerie van Openbare Werken die tussen 1950 en 1970 is vervaardigd, is het Jozefienenklooster en het rusthuis duidelijk zichtbaar. Ook de hoeve die reeds op de Ferrariskaart te zien was, is hierop aangegeven. De luchtfoto's die vanaf de jaren '70 van de 20^e eeuw zijn genomen, laten zien hoe de oude gebouwen in het derde kwart van de 20^e eeuw zijn gesloopt en vervangen door nieuwbouw, en dat de parking in het in het begin van de 21^e eeuw is aangelegd. In 2012 is tenslotte de nieuwbouw naast het bestaande rusthuis gerealiseerd.

II.1.3. Vraagstelling

Of het terrein zelf een hoge archeologische waarde heeft, kon niet worden achterhaald op basis van de bureaustudie. Om hier een beter zicht op te krijgen is verder archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Wat methode betreft, is hier gekozen voor een proefsleuvenonderzoek.

Het vooronderzoek met ingreep in de bodem heeft tot doel de aan- of afwezigheid van archeologische resten binnen het projectgebied aan te tonen en de eventuele aard en mogelijkheid op essentiële kennisvermeerdering van de aangetroffen resten te bepalen voor het gehele projectgebied. Tevens heeft het vooronderzoek tot doel de eventuele aanwezige resten te plaatsen in de tijd indien mogelijk. Tot slot trachten we de verstoringsgraad ten gevolgen van de bestaande bebouwing in een deel van het projectgebied te achterhalen.

Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ-behoud te bewerkstelligen of, indien die niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen).

Om bovenstaande te kunnen realiseren, is voorafgaand aan het vooronderzoek met ingreep in de bodem een aantal onderzoeksvraagstellingen te formuleren:

Algemeen:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig in het plangebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze sporen?
- Zijn er archeologische vondsten aanwezig in het plangebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze vondsten?
- Wat is de bewaringskwaliteit van de vondsten?
- Wat is de ruimtelijke begrenzing van de sporen (zowel horizontaal als verticaal; strekt de site zich uit buiten de grenzen van het plangebied)?
- Wat is de ruimtelijke begrenzing van de vuursteenconcentratie(s) (zowel horizontaal als verticaal; strekt de site zich uit buiten de grenzen van het plangebied)?
- Wat is de chronologische begrenzing van de sporen? Behoren ze tot één of meerdere perioden?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de archeologische vindplaats(en)?
- Is er mogelijkheid tot behoud in situ? Zo niet, welke maatregelen worden dan voorgesteld om de archeologische waarden veilig te stellen?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant? Is er voor het beantwoorden van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijk onderzoek nodig? Zo ja, welk type staalname is hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Nederzettingsterreinen:

- Zijn er aanwijzingen voor nederzettingsterreinen in het plangebied? Zo ja: uit welke periode dateren deze, en waren ze tijdelijk of permanent?
- Zijn er aanwijzingen voor continuïteit of fasering van de nederzetting en/of structuren?
- Welke elementen kunnen bijdragen tot de kennis van de economische en sociale relaties in de verschillende perioden/fasen?
- Wat is de relatie van de vindplaats tot deze in de ruimere omgeving?
- Zijn er aanwijzingen voor andersoortig gebruik van het terrein (anders dan bewoning, bijvoorbeeld funeraire contexten)? Zo ja: uit welke periode dateren deze, en waren ze tijdelijk of permanent?
- Zijn er sporen van ambachtelijke activiteiten?
- Zijn er sporen van agrarische activiteiten?
- Zijn er sporen van landgebruik (perceelsindeling, wegen, akkers, grondstofwinning...)?

Landschap en bodem:

- Is de oorspronkelijke bodem intact? Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie, en zo ja, in welke mate?
- Wat is de opbouw van de bodem (waargenomen horizonten, beschrijving en duiding)?
- Hebben er post-depositionele processen plaatsgevonden en welk effect hebben deze gehad op de archeologische resten?
- Met welke horizont(en) zijn de vuursteenconcentraties/-clusters geassocieerd?

II.1.4. Werkwijze en strategie

Motivatie van de gekozen onderzoeksmethode

Uit de cartografische studie is gebleken dat het terrein niet intensief bebouwd is geweest. Op de plaats van de huidige bebouwing heeft vroeger ook al bebouwing bestaan, alleen is niet duidelijk in hoeverre deze op juist dezelfde plaats heeft bestaan. In het plangebied wordt dus geen site met complexe stratigrafie verwacht, wat niet wegneemt dat in het projectgebied geen sporen van uiteenlopende perioden kunnen aangetroffen worden.

Het huidige agrarische gebruik van een deel van het plangebied enerzijds en de begroeiing met gras van een ander deel van het plangebied anderzijds laten niet toe een veldkartering uit te voeren. Geofysisch onderzoek vormt in dit geval geen meerwaarde, aangezien op basis van dit soort onderzoek niet achterhaald kan worden omdat sites daterend vanaf de prehistorie niet aan de hand van geofysisch onderzoek gedateerd kunnen worden. Dit zou geen antwoord bieden op de hierboven gestelde vragen. De kostprijs van dit soort onderzoek zou bovendien niet opwegen tegen de resultaten. Hierdoor zijn er geen mogelijkheden om vooronderzoek zonder ingreep in de bodem uit te voeren.

Om toch antwoord te kunnen geven op de in dit projectkader geformuleerde onderzoeksvragen, is besloten om – naast, en gebaseerd op de resultaten van het landschappelijk booronderzoek - een vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren. Om te bepalen welke strategie hier de meest aangewezen is, is eerst gekeken naar wat de mogelijkheid is dat er zich een in situ steentijdsite in de bodem bevindt. Dit is geëvalueerd aan de hand van de resultaten van de landschappelijke boringen.

De analyse van de landschappelijke boringen heeft uitgewezen dat de bodem bestaat uit leem tot lemig zand en dat deze overal vochtig tot (erg) nat is. De enige locatie waar sprake lijkt te zijn van een begraven bodem, is ten oosten van het huidige woonzorgcentrum, waar in het landschap inderdaad een duidelijke verhoging ten opzichte van de rest van de omgeving zichtbaar is. Het feit dat er in de boringen hier zandresten, puin en houtresten zijn aangetroffen in de bovenste 50 cm (de Aah-horizont waaronder een Ct-horizont is aangetroffen), maar ook gezien het feit dat er op een dieper niveau (tussen 120 en 140 cm onder het huidige maaiveld, in de tweede Aah-horizont) ook baksteenresten

zijn gevonden, maakt dat het onwaarschijnlijk is dat we hier te maken hebben met een begraven bodem waarin zich steentijdsites kunnen voordoen. Om die reden is afgezien van een proefputtenonderzoek bij aantreffen van steentijdsites, conform de Code van Goede Praktijk, paragraaf 8.7.

Nadat bovenstaande onderzoeksmethoden zijn geëvalueerd en niet terzake doende zijn bevonden voor dit onderzoek, is besloten om een proefsleuvenonderzoek uit te voeren. De gehanteerde methode is zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk, paragraaf 8.6.

Afbakening van het onderzoeksgebied

Niet het hele gebied is toegankelijk voor het vooronderzoek met ingreep in de bodem. De sloop van de huidige bebouwing die moet wijken voor de geplande nieuwbouw zal pas aanvangen nadat de stedenbouwkundige vergunning is verkregen. Concreet betekent dit, dat de gebouwen die langs de Vijverstraat staan en de verharding ten noorden en oosten van het huidige gebouw van het woonzorgcentrum nog niet weg zijn als het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd zal worden. De overige delen van het plangebied zijn wel toegankelijk.

Het terrein aan de Vijverstraat kan beschouwd worden als een terrein zonder complexe verticale stratigrafie.

Puttenplan

Het terrein wordt onderzocht middels proefsleuven, die in een grid zijn aangelegd zodat ca. 10% van het terrein wordt gedekt. Lokaal zijn de proefsleuven nog uitgebreid met een kleine proefput, indien dit nodig was om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. De proefputten zijn haaks op het bestaande reliëf aangelegd, zodat hiermee ook de stratigrafie op een meer gedetailleerde manier in kaart kon worden gebracht.

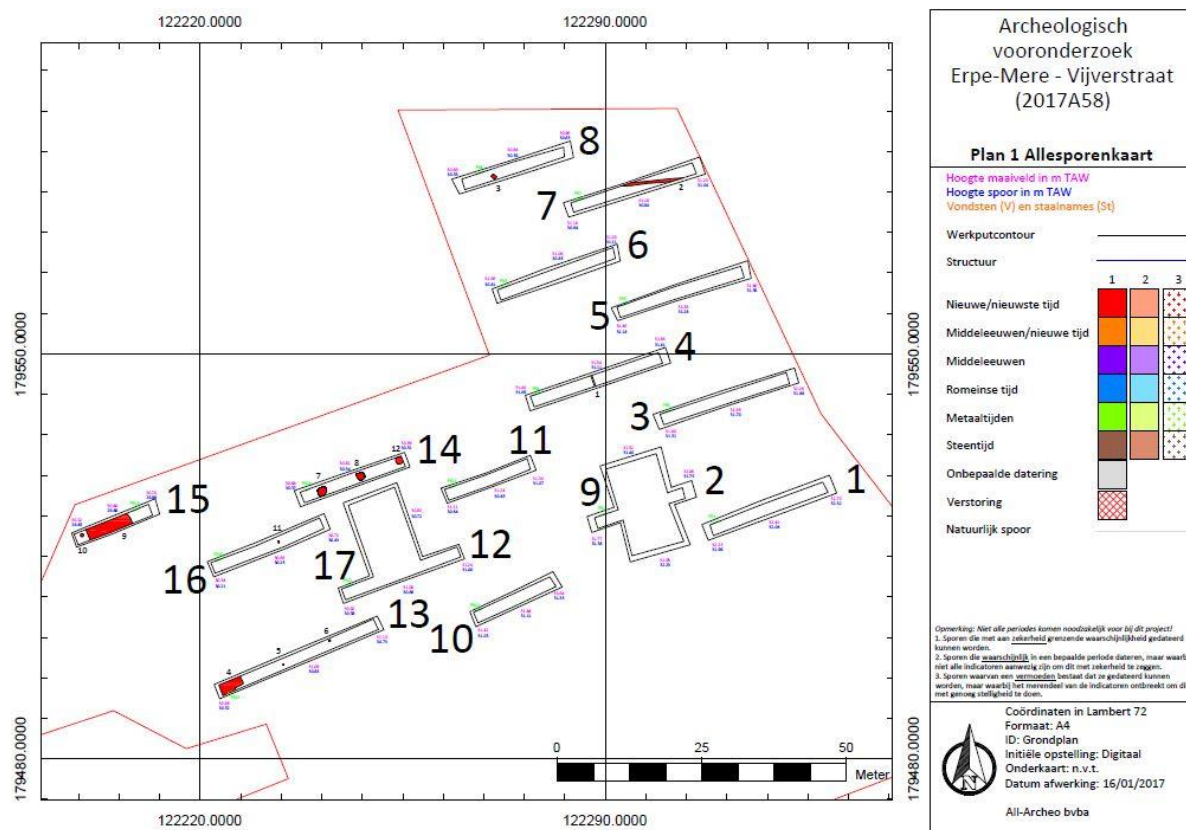
De proefsleuven zijn 20 m lang en 2 m breed. De tussenafstand tussen de rijen proefsleuven bedraagt 10 m.

Uitvoering veldwerk

De positie van de proefsleuven zoals hierboven is aangegeven, was indicatief. Het was toegestaan de exacte positie van de proefsleuven te wijzigen om praktische redenen of indien bleek dat er zich een grote recente verstoring heeft voorgedaan op de positie van de desbetreffende proefsleuven. Er zijn geen grootschalige verstoringen aangetroffen. Wel is in het westelijke deel van het plangebied de ligging van de proefsleuven iets gewijzigd ten opzichte van het vastgestelde puttenplan omwille van de lokale toegankelijkheid: op het terrein bevonden zich enkele obstakels en een omheining, waardoor de ligging van de proefsleuven hier iets is aangepast in plaats van deze obstakels te verwijderen. In totaal zijn 15 proefsleuven aangelegd.

Waar nodig zouden kijkvensters of volgsleuven aangelegd kunnen worden indien dit nodig was voor

het beantwoorden van de onderzoeksvragen en de vooropgestelde doelstellingen; tijdens het veldwerk is gebleken dat dit slechts op twee plaatsen nodig was. In beide gevallen hebben deze kijkvensters geen bijkomende resultaten opgeleverd (zie verder).

Figuur 33: Allesporenplan

Het veldwerk werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog, een veldwerkleider met ervaring op sites in landelijke context en een assistent-archeoloog. Tevens werd een erkend metaaldetectorist ingeschakeld. Een bodemkundige is niet ingezet omdat de lokale bodemopbouw door het landschappelijk booronderzoek, dat reeds was uitgevoerd, al bekend was. Dit onderzoek diende als basis voor het bepalen van de diepte van het aan te leggen opgravingsvlak, en werd geverifieerd aan de hand van een in sleuf 1 geplaatste profielput.

Het aanleggen van het vlak geschiedde met behulp van een graafmachine (rupsbanden) met vlakke graafbak (geen getande bak). De grond werd gescheiden uitgegraven, waarbij de bouwvoor apart werd gehouden. Tijdens het afgraven van de grond werd deze onderzocht met behulp van een metaaldetector.

Het afgraven van de teelaarde gebeurde vlaksgewijs waarbij speciale aandacht werd besteed aan de eventuele aanwezigheid van archeologische artefacten en in het bijzonder voor de aanwezigheid van lithische artefacten. Het bureauonderzoek leverde immers aanwijzingen op voor de aanwezigheid van prehistorische activiteiten in de ruime omgeving van het projectgebied. De aangetroffen vondsten

werden per stratigrafische eenheid of per spoor ingezameld. Gezien het lage aantal vondsten werd geen verdere ruimtelijke opsplitsing van het vondstenmateriaal uitgevoerd tijdens het veldwerk aangezien dit geen extra kennis zou opleveren voor het verdere onderzoek en het beantwoorden van de vooropgestelde onderzoeksvragen.

Na het aanleggen van het opgravingsvlak werd dit plaatselijk opgeschoond met het oog op het herkennen van eventuele sporen. Er werden overzichtsfoto's van het vlak gemaakt alsook individuele spoorfoto's van de ingekraste sporen. De sporen en de werkputten werden digitaal ingemeten. De referentieprofielen werden manueel opgeschoond, gefotografeerd, digitaal ingemeten en manueel op schaal ingetekend. Per proefsleuf werd machinaal één profielput gegraven. Bij elke proefsleuf werden drie hoogtematen genomen op het maaiveld, en drie hoogtematen op het vlak.

Aangezien de hier voorliggende nota betrekking heeft op een stedenbouwkundige vergunning dienen enkel de bedreigde zones onderzocht te worden door middel van proefsleuven. Het betreft met andere woorden de zone ten noordwesten van de bestaande bebouwing binnen het projectgebied. Deze zone heeft een oppervlakte van plusminus 11500 m². In het westelijke deel van de bedreigde zone bevindt zich heden nog bebouwing. Deze zal pas gesloopt worden na toekenning van de stedenbouwkundige vergunning. Dit gebied is dus niet toegankelijk voor prospectie met ingreep in de bodem. De ontoegankelijke zone heeft een oppervlakte van ongeveer 930 m². Dit brengt het totaal te onderzoeken oppervlakte op 10570m². Hiervan dient 10% door middel van proefsleuven en 2,5% door middel van bijkomende kijkvensters onderzocht te worden. In totaal werd ongeveer 1035 m² van het toegankelijke noordelijke deel van het terrein onderzocht. Dit is net geen 10% van het beschikbare terrein, echter de spreiding van de sleuven en de aard van de aangetroffen resten tonen aan dat dit ruim voldoende was om een antwoord te formuleren op de gestelde onderzoeksvragen. Bijkomend werd plusminus 308 m² door middel van kijkvensters onderzocht. Dit is 2,9% van de te onderzoeken oppervlakte. Samen werd 1343 m² of 12,70% van het toegankelijke gedeelte onderzocht door middel van proefsleuven en kijkvensters.

II.2. Assessmentrapport

II.2.1. Methoden, technieken en criteria bij het assessmentrapport

Gezien het geringe aantal vondsten, 8 fragmenten aardewerk, werden alle vondsten geteld en beschreven. Er werd getracht een ruwe datering aan de aangetroffen aardewerkfragmenten te geven. En het aardewerk is opgedeeld volgens gebruikte techniek. Het conservatieassessment is zeer beperkt omwille van het zeer geringe aantal vondsten en omdat de aard van deze vondsten niet zodanig was dat hier een uitgebreide conservatie voor nodig is. Een assessment stalen heeft niet plaats gevonden omdat er geen stalen zijn genomen.

Assessment van de sporen gebeurde in de eerste plaats tijdens het veldwerk door te trachten de sporen reeds in het veld individueel te evalueren op basis van vorm, stratigrafische positie, eventuele functie en datering. Het assessment van het geheel aan sporen gebeurde op basis van de gemaakte tekeningen, beschrijvingen, foto's en plannen in digitale en/of analoge vorm.

II.2.2. Assessment vondsten

Alle aangetroffen vondsten werden ingezameld bij het machinaal aanleggen van het opgravingsvlak. Hierbij werd steeds het eventuele spoor of de laag waaruit de vondsten aanwezig waren genoteerd indien dit duidelijk was. Tevens werd het vlak afgespeurd met de metaaldetector tijdens de aanleg. Nadien werd tevens de storthoop belopen met de metaaldetector. Dit leverde geen bijkomende vondsten op. In totaal zijn slechts acht scherven van aardewerk verzameld, allen afkomstig van vaatwerk.

Uit S15.9⁶² zijn drie scherven van vaatwerk gekomen. Een eerste scherf is gedetermineerd als randfragment industrieel wit aardewerk en is afkomstig van een bord. De andere twee scherven zijn één randfragment en één wandfragment industrieel porselein, behorend tot een kopje. Alle scherven dateren uit de nieuwste tijd, waardoor dit spoor ook in deze periode ondergebracht kan worden. In dezelfde werkput zijn in S15.10 twee scherven verzameld. Het gaat om één wandfragment industrieel wit aardewerk en één wandfragment rood geglazuurd aardewerk. De eerste kan in de nieuwste tijd gedateerd worden, de tweede in de nieuwe tijd. De datering van dit spoor is bijgevolg minder nauwkeurig te bepalen, en situeert zich in de nieuwe tot nieuwste tijd. In S14.12 tenslotte zijn drie scherven gevonden: een bodemfragment en een randfragment van wit aardewerk afkomstig van een kopje, en een bodemfragment van industrieel porselein afkomstig van een beeldje. Alledrie de scherven kunnen in de nieuwste tijd gedateerd worden, wat ook de datering van dit spoor is.

⁶² Het spoornummer wordt als volgt weergegeven: putnummer.spoornummer, en voorafgegaan door S (spoor). Dit resulteert in S15.9, met andere woorden spoor 9 in werkput 15.

Figuur 34: Vondsten afkomstig uit S15.9 (©All-Archeo)

Figuur 35: Vondsten afkomstig uit S15.10 (©All-Archeo)

Figuur 36: Vondsten afkomstig uit S14.12 (© All-Archeo)

II.2.3. Assessment stalen

Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem werden geen stalen genomen. Er is dus geen assessment van de stalen nodig noch moeten er verdere natuurwetenschappelijke onderzoeken plaatsvinden.

II.2.4. Assessment conservatie

De aangetroffen vondsten werden met koud water gereinigd en met een zachte borstel schoongemaakt. De vondsten dateren uit de periode late middeleeuwen – nieuwe tot nieuwste tijd en bestaan enkel uit hard gebakken goed bewaarde fragmenten aardewerk die geen sporen van verval vertonen. De enkele scherven bestaan uit losse fragmenten die niet dienen te worden verlijmd. Er is geen verdere actie nodig om de aangetroffen artefacten te restaureren of te conserveren. Bij langdurige bewaring dienen schommelingen in temperatuur en relatieve luchtvochtigheid vermeden te worden door bewaring in een geschikte omgeving. Bewaring moet gebeuren in doorprikte zakjes.

II.2.5. Assessment sporen

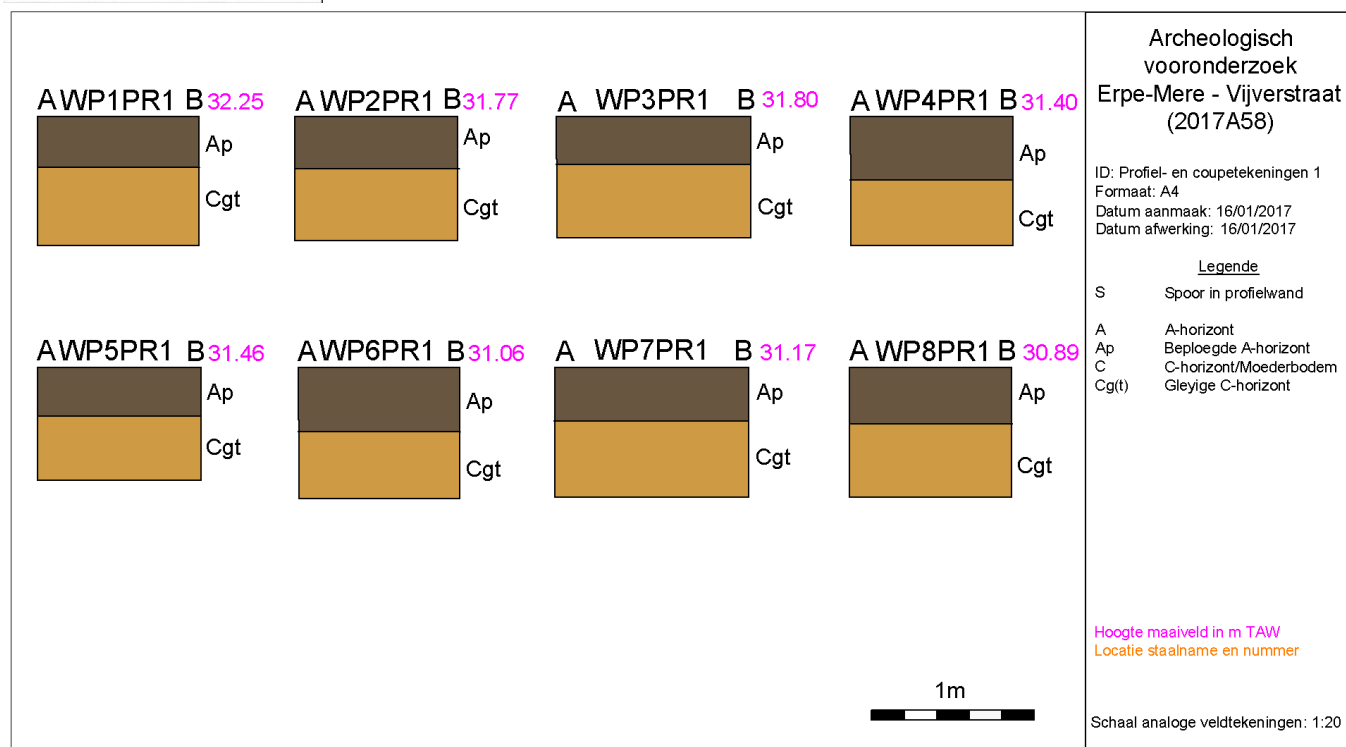
Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem bleek duidelijk dat het projectgebied gelegen is in een zone met een lage graad aan bewoning in het verleden en dat er zich geen complexe stratigrafie bevond tussen de aangetroffen sporen onderling.

Bij de aanleg van het vlak werd de gehele Ap-horizont verwijderd. Gezien de ligging van het projectgebied in een gebied met een lage densiteit aan bewoning in het verleden werd maar één

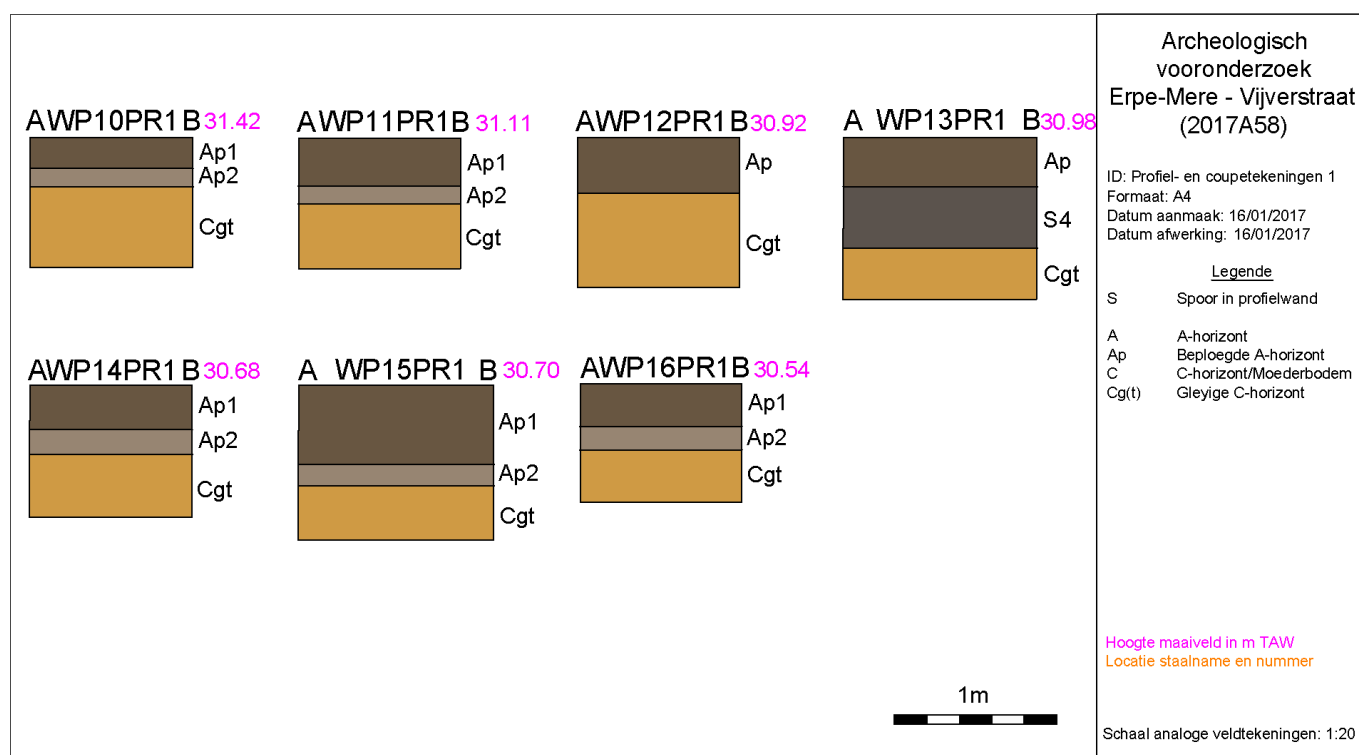
opgravingsvlak aangelegd op het niveau van de C-horizont. In de oostelijke werkputten (1-8) is gebleken dat de Ap-horizont onmiddellijk op de C-horizont lag, met andere woorden de B-horizont ontbreekt. In de andere werkputten bevond zich onder de Ap-horizont nog een dunne Ap2-horizont, uitgezonderd in werkput 12 (fig. 37-38). Wanneer de B-horizont is verdwenen, kon niet achterhaald worden: hier zijn geen aanwijzingen voor gevonden.

Figuur 37: Profiel 6 A-B in WP6: de Ap-horizont ligt onmiddellijk op de C-horizont (©All-Archeo)

Figuur 38: Profielopbouw WP1 tem 8 (©All-Archeo)

Figuur 39: Profieltekeningen WP10 tem 16 (©All-Archeo)

Het totale aantal sporen is vrij laag. In totaal zijn twaalf sporen, verdeeld over zeven werkputten, aangetroffen. Hieronder wordt elk spoor afzonderlijk besproken. Slechts één spoor is gecoupeerd omdat de vorm en de vulling hiertoe aanleiding gaven. De andere sporen konden op basis van de vorm, vulling en eventuele vondsten reeds goed geduid en/of gedateerd worden.

S4.1 betreft een ploegspoor dat in het vlak 22 cm lang was. De vulling bestaat uit lichte wit gevlekte leem. De datering van dit spoor is niet duidelijk. S7.2 is een bandenspoor dat zich door de donkergrijs bruine lemige vulling duidelijk aftekent ten opzichte van het vlak. De aard van het spoor plaatst het in de nieuwste tijd. S8.3 is een kuil (55 x 85 cm) die op het vlak een vulling heeft bestaande uit donkergrijs gele leem. De vorm is rechthoekig. De heterogene vulling, de scherpe aflijning en de specifiek rechthoekige vorm plaatsen ook dit spoor in de nieuwste tijd.

In werkput 13 zijn drie sporen aangetroffen: één grote kuil in het westelijke deel van de proefsleuf en twee paalkuilen halverwege de proefsleuf. De kuil (S13.4, fig. 39) heeft op het vlak een onregelmatige vorm en is zeer groot; de heterogene vulling wordt gekenmerkt door donkergrijs bruine leem waarin baksteengruis en -brokjes zichtbaar zijn. Deze kuil is gecoupeerd om te achterhalen af dit meer informatie betreffende de functie gewonnen kon opleveren. Hieruit bleek dat de kuil tot 38 cm onder het vlak reikte maar dat hij verder geen vondsten bevatte. Desondanks kan op basis van de scherpe begrenzing en het gegeven dat het baksteengruis(/-brokjes) vrij recent aandoet, de kuil in de nieuwste tijd geplaatst worden. Een duidelijke functie is niet achterhaald, hoewel dat door het ontbreken van vondsten wel gesteld kan worden dat het niet om een afvalkuil gaat. S13.5 en S13.6 zijn twee paalkuilen die op ca. 10 m van elkaar liggen. S13.5 heeft in het vlak een vrij ronde vorm en wordt gekenmerkt door een vulling bestaande uit donkergrijze gele leem. De begrenzing van dit spoor is vrij scherp. De paalkuil heeft een diameter van 20 cm. Er wordt vanuit gegaan dat ook dit spoor uit de nieuwste tijd stamt. S13.6 is vierkant van vorm en meet 30 x 30 cm. De vulling bestaat uit grijze leem, de begrenzing is scherp. Ook hier kan het spoor in de nieuwste tijd gedateerd worden, ondanks het ontbreken van vondsten.

Ook in werkput 14 zijn drie kuilen aangetroffen. In dit geval lijkt het erop dat deze tot eenzelfde structuur behoorden, aangezien zij op een rij liggen en de tussenafstanden nagenoeg gelijk zijn. S14.7 en S14.8 hebben beide een ronde vorm. De eerste heeft een diameter in het vlak van 1,5 m, de tweede van 1,25 m. Beide hebben een vulling die bestaat uit donkergrijs bruine leem en hebben een duidelijke begrenzing ten opzichte van de natuurlijke ondergrond. Uit S14.7 zijn geen vondsten afkomstig, uit S14.8 beperkt het zich alleen tot enkele baksteenbrokjes. S14.12 heeft een gelijkaardige vulling maar is wat onregelmatiger van vorm. Nochtans zal ook deze kuil oorspronkelijk rond zijn geweest. De diameter bedraagt 1,3 m. Naast baksteenbrokjes zijn in de vulling van deze kuil (op vlakniveau) drie scherven gevonden: een bodem- en randfragment van een kopje in industrieel wit aardewerk en een

bodemfragment van een beeldje in industrieel porselein. Deze stammen uit de nieuwste tijd, wat ook de datering van dit spoor is. Gezien de gelijkenissen tussen dit spoor en de andere twee kuilen in deze proefsleuf en de vermoedelijke onderlinge relatie, zullen ook S14.7-8 in de nieuwste tijd thuishoren.

Figuur 40: S13.4 in het opgravingsvlak (©All-Archeo)

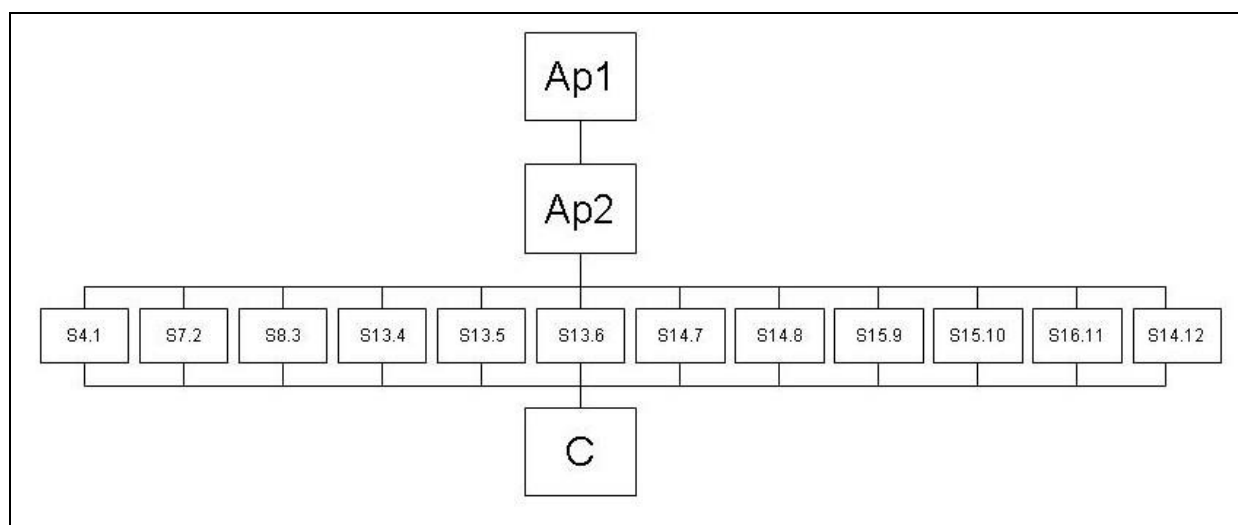
Figuur 41: WP14: S14.7 (links) en S14.8 (rechts) (©All-Archeo)

Werkput 15 heeft twee sporen opgeleverd. De eerste, S15.9, betreft een ‘verstoring’, een rechthoekige ingraving in de bodem. Deze ingraving is vastgesteld over de gehele breedte van de proefsleuf, en is ca. 8 m lang. De vulling bestaat uit donkergrijs bruine leem waarin naast baksteengruis en -brokjes ook drie scherven zijn gevonden: een randfragment van een bord in industrieel wit aardewerk en een rand- en wandfragment van een kopje in industrieel porselein – alle uit de nieuwste tijd. Het tweede spoor, een kuil gevuld met donkergrijs bruine leem (S15.10), is rond in het vlak en heeft een diameter van 60 cm. Ook hier zijn in de vulling baksteengruis/-brokjes en twee scherven gevonden. De ene scherf is een wandfragment van rood geglaazuurd aardewerk, de andere een wandfragment van industrieel wit aardewerk. Eerstgenoemde stamt uit de nieuwe tijd, de tweede uit de nieuwste tijd. De datering van dit spoor is bijgevolg minder nauwkeurig te bepalen (nieuwe-nieuwste tijd).

Figuur 42: Verstoring in WP15 (©All-Archeo)

Het laatste spoor is gevonden in werkput 16. S16.11 is een paalspoor dat zich duidelijk aftekent in de natuurlijke bodem door de grijsgele lemige vulling. Het paalspoor is rechthoekig van vorm en meet 35 x 25 cm. Buiten wat brokjes baksteen zijn er geen vondsten in aangetroffen.

Figuur 43: Harris-matrix projectgebied

II.2.6. Assessment onderzocht gebied

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek werd ingeschat dat het projectgebied een mogelijke hoge archeologische waarde had, aangezien in de wijdere omgeving veel vindplaatsen bekend zijn uit de steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd en middeleeuwen. Ook voor de jongere perioden werd ingeschat dat er mogelijk sporen in de bodem zouden kunnen zitten. De uitgevoerde prospectie met ingreep in de bodem heeft aangetoond dat de verwachte archeologische waarde niet vastgesteld kon worden. Het aantal sporen dat op het terrein is aangetroffen is laag en het aantal vondsten nog lager.

Zonder uitzondering kunnen de sporen allemaal in een recent verleden geplaatst worden: de nieuwste tijd (uitgezonderd spoor S15.10, waar een vondst een iets oudere datering had, namelijk nieuwe tijd). Oudere sporen en vondsten zijn niet aangetroffen. In het westelijke deel van het onderzochte gebied werd onder de huidige Ap-horizont nog een oudere Ap-horizont (Ap2) aangetroffen. Aangezien alle sporen onder deze Ap2-horizont zijn aangetroffen, en alle sporen in de nieuwste tijd thuishoren, is deze Ap2-horizont jonger dan deze sporen en zal hij uit de 19^e eeuw stammen.

Alhoewel de prospectie met ingreep in de bodem slechts een steekproef is van het hele terrein, kan op basis van de geringe resultaten gesteld worden dat verder onderzoek geen bijkomende informatie meer zal opleveren. Mochten er zich toch nog resten in het niet-onderzochte gedeelte bevinden, dan is de kans uitermate klein dat het gaat om een goed bewaarde site. Het ontbreken van significant vondstmateriaal is geen sluitend bewijs dat er zich geen resten meer bevinden binnen het projectgebied, maar is wel een goede indicatie.

II.2.6.1. Onderzoeksvragen

Op basis van het uitgevoerde onderzoek konden de vooropgestelde onderzoeksvragen worden beantwoord.

- ***Zijn er archeologische sporen aanwezig in het plangebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze sporen?*** In het plangebied zijn slechts enkele sporen aangetroffen. Het gaat om enkele kuilen, enkele paalkuilen, een bandenspoor en een ploegspoor. Alle sporen kunnen op basis van de (weinige) vondsten, de scherpe begrenzing ten opzichte van de natuurlijke bodem en de heterogeniteit van de vulling in de nieuwste tijd gedateerd worden. In de vulling van S15.10 is ook nog een scherp gevonden die uit de nieuwe tijd stamt, maar uit hetzelfde spoor is ook een vondst uit de nieuwste tijd afkomstig.
- ***Zijn er archeologische vondsten aanwezig in het plangebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze vondsten?*** Er zijn in totaal slechts acht scherven aardewerk gevonden; metalen voorwerpen of andersoortige vondsten zijn niet aangetroffen. Deze scherven zijn afkomstig van vaatwerk, o.a. kopjes, een bord en een beeldje. Al het vondstmateriaal is te dateren in de nieuwste tijd, behalve een scherp van een rood geglazuurd aardewerk uit de nieuwe tijd. Verder zijn in verschillende sporen ook baksteengruis en -brokjes vastgesteld; dit materiaal is echter niet verzameld omdat het eerder als inclusie dan als vondst geïnterpreteerd is.
- ***Wat is de bewaringskwaliteit van de vondsten?*** Hoewel het om slechts scherven gaat, blijken het tamelijk grote scherven te zijn. Nochtans betreft het een zeer gefragmenteerd vondstenensemble aangezien geen enkele scherp aan elkaar paste. In twee gevallen is wel vastgesteld dat twee scherven uit S15.9 tot hetzelfde kopje behoorden. Hetzelfde is

vastgesteld voor twee scherven afkomstig uit S14.12, ook hier betreft het een kopje.

- ***Wat is de ruimtelijke begrenzing van de sporen (zowel horizontaal als verticaal; strekt de site zich uit buiten de grenzen van het plangebied)?*** De aangetroffen sporen zijn allemaal in het eerste opgravingsvlak aangetroffen, onder de Ap2-horizont. Er is geen ruimtelijke samenhang tussen de sporen vastgesteld, uitgezonderd de drie kuilen die in werkput 14 op een rij liggen. Er is dan ook geen sprake van een site. Soortgelijke sporen zouden buiten de grenzen van het plangebied ook aangetroffen kunnen worden, aangezien een deel van de sporen samenhangt met het gebruik van het terrein (vb. het ploegspoor).
- ***Wat is de ruimtelijke begrenzing van de vuursteenconcentratie(s) (zowel horizontaal als verticaal; strekt de site zich uit buiten de grenzen van het plangebied)?*** In het plangebied is geen sprake van een vuursteenconcentratie.
- ***Wat is de chronologische begrenzing van de sporen? Behoren ze tot één of meerdere perioden?*** Alle sporen kunnen in de nieuwste tijd gedateerd worden. Een spoor heeft ook een vondst opgeleverd uit de nieuwe tijd, maar ook een uit de nieuwste tijd. Het ziet er dus naar uit dat alle sporen tot dezelfde periode gerekend kunnen worden.
- ***Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?*** Op basis van het beperkte aantal sporen en vondsten wordt de waarde als zeer laag bepaald.
- ***Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de archeologische vindplaats(en)?*** Aangezien de waarde als zeer laag wordt bepaald, is de impact van de voorgestelde plannen zeer klein tot verwaarloosbaar op het archeologische erfgoed.
- ***Is er mogelijkheid tot behoud in situ? Zo niet, welke maatregelen worden dan voorgesteld om de archeologische waarden veilig te stellen?*** Op basis van de lage archeologische waarde van het terrein zijn er geen bijkomende maatregelen nodig.
- ***Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant? Is er voor het beantwoorden van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijk onderzoek nodig? Zo ja, welk type staalname is hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?*** Op basis van de lage archeologische waarde is geen vervolgonderzoek nodig. Bijgevolg is de vraag naar wetenschappelijke vraagstellingen en onderzoek niet relevant.
- ***Zijn er aanwijzingen voor nederzettingsterreinen in het plangebied? Zo ja: uit welke periode dateren deze, en waren ze tijdelijk of permanent?*** Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor een nederzettingsterrein; de sporen die zijn aangetroffen kunnen allen wel in dezelfde periode gedateerd worden maar vertonen weinig onderlinge samenhang. Bijgevolg zijn de volgende onderzoeksvragen ook niet relevant:

- Zijn er aanwijzingen voor continuïteit of fasering van de nederzetting en/of structuren?
- Welke elementen kunnen bijdragen tot de kennis van de economische en sociale relaties in de verschillende perioden/fasen?
- Wat is de relatie van de vindplaats tot deze in de ruimere omgeving?
- ***Zijn er aanwijzingen voor andersoortig gebruik van het terrein (anders dan bewoning, bijvoorbeeld funeraire contexten)? Zo ja: uit welke periode dateren deze, en waren ze tijdelijk of permanent?*** Hier zijn geen aanwijzingen voor gevonden.
- ***Zijn er sporen van ambachtelijke activiteiten?*** Neen
- ***Zijn er sporen van agrarische activiteiten?*** Er is in het noordelijke deel een ploegspoor aangetroffen. Deze houdt verband met het recente agrarische gebruik van het terrein.
- ***Zijn er sporen van landgebruik (perceelsindeling, wegen, akkers, grondstofwinning...)?*** Neen
- ***Is de oorspronkelijke bodem intact? Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie, en zo ja, in welke mate?*** De oorspronkelijke bodem is niet meer intact. Uit alle bodemprofielen blijkt dat er nog een Ap- en een Ap2-horizont aanwezig is maar dat de onderliggende B-horizont niet meer aanwezig is. De bouwvoor ligt met andere woorden rechtstreeks op de C-horizont. Wanneer de B-horizont is verwijderd, is niet achterhaald kunnen worden.
- ***Wat is de opbouw van de bodem (waargenomen horizonten, beschrijving en duiding)?*** De bodem in het oostelijke deel bestaat uit een Ap-horizont die rechtstreeks op de C-horizont ligt. In het westelijke deel bevindt er zich nog een Ap2-horizont onder de Ap-horizont.
- ***Hebben er post-depositionele processen plaatsgevonden en welk effect hebben deze gehad op de archeologische resten?*** Uit de bodemopbouw blijkt dat de B-horizont weggegraven is. Wanneer dit is gebeurd, is niet bekend. Er zijn geen oudere sporen dan de nieuwstetijdse sporen aangetroffen. Het is niet duidelijk of er zich nog oudere sporen in het gebied hebben bevonden: indien deze zich uitsluitend in de B-horizont hebben bevonden zullen zijn volledig verdwenen zijn. Indien zij ook gedeeltelijk doorheen de B-horizont zijn gegraven en dus ook in de C-horizont zijn gegraven, zouden zijn nog wel zichtbaar moeten zijn geweest. Aangezien er in geen enkele proefsleuf nog in een van de kijkvensters een ouder spoor is dan die uit de nieuwste tijd zijn gevonden, kan er vanuit gegaan worden dat dergelijke oude sporen zich niet in het plangebied bevinden.
- ***Met welke horizont(en) zijn de vuursteenconcentraties/-clusters geassocieerd?*** Er zijn geen vuursteenconcentraties aangetroffen.

II.2.7. Beschrijving potentiële kennis en waardering

Het ontbreken van enige aanwijzingen, zowel in de vorm van significante sporen, als in het ontbreken van belangrijke mobiele archeologische indicatoren, doet ons concluderen dat het projectgebied geen tot weinig potentiële kennis in zich heeft.

II.2.8. Samenvatting gespecialiseerd publiek

Op basis van het voorafgaandelijk uitgevoerde bureauonderzoek kon niet worden nagegaan of er zich eventueel archeologische resten binnen het projectgebied bevonden met een hoog potentieel tot kennisvermeerdering. Wel kon worden vastgesteld dat het gebied, gezien de landschappelijke kenmerken en de regio waarbinnen het gesitueerd was, een hoog potentieel had op de aanwezigheid van archeologische resten.

Om na te gaan of er zich effectief een site binnen het projectgebied bevond, werd beslist een proefsleuvenonderzoek uit te voeren.

Tijdens de uitgevoerde prospectie met ingreep in de bodem werden enkel recentere sporen aangetroffen die bovendien erg schaars waren in aantal (slechts twaalf sporen). Ook het ontbreken van significant vondstenmateriaal is een belangrijke aanwijzing dat er binnen het projectgebied nooit belangrijke activiteiten (uitgezonderd landbouw) hebben plaatsgevonden.

Het proefsleuvenonderzoek bevestigd dus met andere woorden het bureauonderzoek op verschillende punten. Echter bevond er zich ondanks het aangetoonde verhoogde potentieel op de aanwezigheid van archeologische resten binnen het projectgebied, geen site binnen de onderzochte zone. Daarom besluiten we dat er geen bijkomende onderzoeken dienen te worden uitgevoerd noch dat er bijkomende maatregelen in het Programma van Maatregelen dienen te worden opgenomen om de verdere omgang met eventueel archeologische resten binnen het projectgebied te beschrijven.

II.2.9. Samenvatting niet-gespecialiseerd publiek

Na het uitvoeren van het in deel 1 beschreven bureauonderzoek bleek dat het projectgebied gelegen is op een plaats met een verhoogde mogelijkheid op de aanwezigheid van belangrijk archeologisch erfgoed. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kon echter niet bepaald worden of er zich binnen het projectgebied effectief ook archeologische resten bevonden. Daarom werd beslist om het terrein verder te onderzoeken.

Er werd beslist om op het toegankelijke noordelijke deel van het projectgebied enkele proefsleuven te trekken. Zo kon gekeken worden of er zich archeologische resten binnen het projectgebied bevonden en of deze resten belangrijk genoeg waren om verder te laten onderzoeken voor de start van de bouwwerkzaamheden.

Bij het trekken en onderzoeken van de proefsleuven werden wel degelijk de resten aangetroffen van enkele oude kuilen. Maar de kuilen bleken niet zo heel erg oud te zijn en waren archeologisch gezien niet interessant genoeg om nog meer onderzoeken te laten uitvoeren.

We kunnen dus besluiten dat de bouwwerkzaamheden kunnen doorgaan zoals gepland en dat hierbij geen belangrijke archeologische resten zullen worden vernietigd.

II.3. Lijst figuren en bijlagen

II.3.1. Lijst figuren

Project code	Nr	Type	Onderwerp	Aanmaakschaal origineel	Aanmaakdatum origineel	Versie
2017A58	32	Inplantingsplan	Projectie proefsleuven ten opzichte van GRB-bestand	1/10000	2017	Digitaal
2017A58	33	Allesporenplan	Overzicht sleuven en sporenplan (©All-Archeo)	1/1	2017	Digitaal
2017A58	34	Foto	Vondsten uit S15.9 (©All-Archeo)	nvt	2017	Digitaal
2017A58	35	Foto	Vondsten uit S15.10 (©All-Archeo)	nvt	2017	Digitaal
2017A58	36	Foto	Vondsten uit S14.12 (©All-Archeo)	nvt	2017	Digitaal
2017A58	37	Profielfoto	Foto profiel 6 A-B in WP6 (©All-Archeo)	nvt	2017	Digitaal
2017A58	38	Profieltekening	Profieltekeningen WP1 tem 8 (©All-Archeo)	1/20	2017	Analoog/digitaal
2017A58	39	Profieltekening	Profieltekeningen WP10 tem 16 (©All-Archeo)	1/20	2017	Analoog/Digitaal
2017A58	40	Spoorfoto	Foto S13.4 (©All-Archeo)	nvt	2017	Digitaal
2017A58	41	Spoorfoto	Foto S14.7 en S14.8 (©All-Archeo)	nvt	2017	Digitaal
2017A58	42	Spoorfoto	Foto 'verstoring' WP15 (©All-Archeo)	nvt	2017	Digitaal
2017A58	43	Harris-matrix	Harris-matrix onderzoeksgebied (©LaRES)	nvt	2017	Digitaal

II.3.2. Lijst Bijlagen

Projectcode	Nummer Bijlage	Onderwerp	Figuurnummer	Pagina
2017A58	Bijlage 8	Sporenlijst	/	/
2017A58	Bijlage 9	Vondstenlijst	/	/
2017A58	Bijlage 10	Determinatielijst vondsten	/	/
2017A58	Bijlage 11	Velddagboek	/	/
2017A58	Bijlage 12	Profieltekeningen	38/39	70
2017A58	Bijlage 13	Allesporenkaart	33	64
2017A58	Bijlage 14	Allevondstenkaart	/	/
2017A58	Bijlage 15	Plannenlijst	/	/
2017A58	Bijlage 16	Fotolijst	/	/
2017A58	Bijlage 17	Tekeningenlijst	/	/
2017A58	Bijlage 18	Programma van Maatregelen	Apart volume	